

Załącznik nr 1 do uchwały Nr XL/314/2017
Rady Miejskiej w Rzgowie z dnia 30 sierpnia 2017 roku

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY RZGÓW

ZESPÓŁ AUTORSKI:

	PRACOWNIA PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO TERESA BRZOWSKA 93-120 Łódź, Przybyszewskiego 176/178 tel. 602 503 120, 42 250 26 70
główny projektant zespołu	mgr inż. arch. Teresa Brzowska WA-17/KW/009/2014, uprawnienia Nr 1280/92
autorzy studium zagospodarowanie przestrzenne	mgr inż. arch. Teresa Brzowska mgr. inż. Anna Rek mgr Paulina Maćkowiak tech.. Iwona Żyndul
ochrona środowiska	mgr Dorota Sowa
uzbrojenie terenu	inż. Ewa Bolińska

SPIS TREŚCI:

I. CZĘŚĆ PIERWSZA UWARUNKOWANIA ROZWOJU	8
I.1. ZAŁOŻENIA FORMALNO – PRAWNE	8
I.1.1. WSTĘP.....	8
I.1.2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA.....	8
I.1.3. PODSTAWA OPRACOWANIA.....	8
I.1.4. CELOWOŚĆ I ZASADY OPRACOWANIA „STUDIUM...”	9
I.1.5. UZASADNIENIE I ZAKRES ZMIAN.....	11
I.2. ANALIZA STANU ISTNIEJĄCEGO TERENU GMINY RZGÓW	13
I.2.1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA I ZAGOSPODAROWANIA TERENU	13
I.2.1.1. USYTUOWANIE PRZESTRZENNE	13
I.2.1.2. DOTYCHCZASOWE ZAGOSPODAROWANIE TERENU	15
I.2.1.2.1. ZABUDOWA MIESZKANIOWA	16
I.2.1.2.2. ZABUDOWA REKREACJI INDYWIDUALNEJ, RODZINNE OGRÓDKI DZIAŁKOWE	17
I.2.1.2.3. ZABUDOWA ZAGRODOWA	18
I.2.1.2.4. ZABUDOWA USŁUGOWA	19
I.2.1.2.5. ZABUDOWA PRZEMYSŁOWA, PRODUKCYJNA, SKŁADOWO – MAGAZYNOWA	27
I.2.1.2.6. TERENY ZIELONE	27
I.2.1.2.7. WODY	29
I.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY	29
I.3.1. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA GMINY	29
I.3.2. KOMPOZYCJA I ESTETYKA W ZAGOSPODAROWANIU MIASTA	31
I.3.3. ZGODNOŚĆ ZAGOSPODAROWANIA TERENU Z UWARUNKOWANIAMI PRZYRODNICZYMI	32
I.3.4. ZGODNOŚĆ ZAGOSPODAROWANIA TERENU Z UWARUNKOWANIAMI KULTUROWYMI	33
I.3.5. ZGODNOŚĆ ZAGOSPODAROWANIA TERENU Z UWARUNKOWANIAMI SPOŁECZNO – GOSPODARCZYMI.....	33
I.4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO ..	34
I.4.1 POSZCZEGÓLNE ELEMENTY PRZYRODNICZE I ICH WZAJEMNE POWIĄZANIA	34
I.4.1.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE	34
I.4.1.2. RZEŻBA TERENU.....	35
I.4.1.3. BUDOWA GEOLOGICZNA	35
I.4.1.4. WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH.....	37
I.4.1.4.1. WIELKOŚĆ ZASOBÓW WÓD POWIERZCHNIOWYCH.....	37
I.4.1.4.2. JAKOŚĆ ZASOBÓW WÓD POWIERZCHNIOWYCH	39
I.4.1.4.3. WIELKOŚĆ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH	39
I.4.1.4.4. JAKOŚĆ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH	40
I.4.1.4.5. MAŁA RETENCJA	41
I.4.1.5. WARUNKI GRUNTOWO-WODNE	42
I.4.1.6. KLIMAT I POWIETRZE	42
I.4.1.6.1. WARUNKI KLIMATYCZNE I TOPOKLIMATYCZNE	42
I.4.1.6.2. JAKOŚĆ POWIETRZA.....	44
I.4.1.7. WARUNKI GLEBOWE I ICH JAKOŚĆ	46
I.4.1.8. SZATA ROŚLINNA.....	47
I.4.1.8.1. ZIELEŃ WYSOKA – LASY I ZADRZEWIENIA	47
I.4.1.8.2. ZIELEŃ NISKA	49
I.4.1.8.3. ZIELEŃ UKSZTAŁTOWANA ANTROPOGENICZNIE.....	50
I.4.1.8.4. SYNTEZA DLA KSZTAŁTOWANIA SZATY ROŚLINNEJ GMINY.....	50
I.4.1.9. ŚWIAT ZWIERZĄT.....	51
I.4.2. OCHRONA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	51
I.4.2.1. FORMY OCHRONY PRZYRODY.....	51
I.4.2.2. NATURA 2000	54
I.4.2.3. POWIĄZANIA PRZYRODNICZE Z OTOCZENIEM.....	55
I.4.3. WALORY KRAJOBRAZOWE GMINY	57
I.4.4. ŚRODOWISKOWE ASPEKTY REALIZACJI AUTOSTRAD I DRÓG SZYBKIEGO RUCHU	58
I.4.4.1. KLIMAT AKUSTYCZNY GMINY	59

I.4.5. STAN ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....	60
I.4.5.1. ROLNICZA WARTOŚĆ GLEB.....	60
I.4.5.2. STRUKTURA GOSPODARSTW ROLNYCH.....	63
I.4.5.3. WYŁĄCZENIA UŻYTKÓW ROLNYCH.....	67
I.4.5.4. STAN ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....	68
I.4.6. LEŚNA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA.....	68
I.4.6.1. LEŚNA WARTOŚĆ GLEB.....	68
I.4.6.2. WYŁĄCZENIA UŻYTKÓW LEŚNYCH.....	69
I.5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA.....	70
I.5.1. ZAGROŻENIE POWODZIOWE.....	70
I.6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH.....	74
I.6.1. URZĄDZENIA MELIORACJI WODNYCH.....	74
I.7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH.....	75
I.8. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA.....	75
I.8.1. UDOKUMENTOWANE ZŁOŻA KOPALIN.....	75
I.8.2. UDOKUMENTOWANE ZASOBY WÓD PODZIEMNYCH.....	80
I.8.2.1. UDOKUMENTOWANE UJĘCIA WÓD PODZIEMNYCH.....	80
I.8.2.2. GŁÓWNE ZBIORNIKI WÓD PODZIEMNYCH (GZWP).....	86
I.8.3. UDOKUMENTOWANE KOMPLEKSY PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA.....	86
I.9. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH.....	86
I.10. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.....	89
I.10.1. RYS HISTORYCZNY RZGOWA.....	89
I.10.2. OBSZARY OBJĘTE OCHRONĄ KONSERWATORSKĄ.....	90
I.10.1.1. STREFA „A” - ŚCISŁEJ OCHRONY KONSERWATORSKIEJ.....	91
I.10.1.2. KONSERWATORSKA STREFA OCHRONY UKŁADU ROZPLANOWANIA.....	91
I.10.1.3. STREFA KONSERWATORSKIEJ OCHRONY ZESPOŁU ARCHITEKTONICZNO – KRAJOBRAZOWEGO W GOSPODARZU.....	92
I.10.1.4. OCHRONA CMENTARZY.....	94
I.10.1.5. STREFY OCHRONY EKSPOZYCJI.....	94
I.10.1.6. KONSERWATORSKA STREFA OCHRONY ARCHEOLOGICZNEJ.....	94
I.10.3. OBIEKTY OBJĘTE OCHRONĄ KONSERWATORSKĄ.....	95
I.10.3.1. OBIEKTY UJĘTE W REJESTRZE ZABYTKÓW.....	95
I.10.3.2. OBIEKTY UJĘTE W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW.....	95
I.10.3.3. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE.....	99
I.10.4. DOBRA KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.....	105
I.10.5. SZLAKI TURYSTYCZNE.....	105
I.10.6. WYMOGI OCHRONY KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.....	105
I.11. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA.....	107
I.11.1. ROZWÓJ LUDNOŚCI I JEJ CZYNNIKI.....	107
I.11.2. RYNEK PRACY.....	107
I.11.3. WARUNKI MIESZKANIOWE.....	108
I.12. CHARAKTERYSTYKA SFERY GOSPODARCZEJ.....	109
I.12.1. PODMIOTY GOSPODARCZE.....	109
I.13. ANALIZA ISTNIEJĄCEGO UZBROJENIA TERENU.....	112
I.13.1. WPROWADZENIE.....	112
I.13.2. ELEKTROENERGETYKA.....	113
I.13.3. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII.....	114
I.13.4. GAZOWNICTWO.....	118
I.13.5. CIEPŁOWNICTWO.....	118
I.13.6. TELEKOMUNIKACJA.....	119
I.13.7. ZAOPATRZENIE W WODĘ.....	120

I.13.8. URZĄDZENIA I OBIEKTY WODOCIĄGOWE O ZNACZENIU PONADLOKALNYM	121
I.13.9. ODPROWADZENIE ŚCIEKÓW	121
I.13.9.1. ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW	121
I.13.9.2. OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW	122
I.13.10. ODPROWADZANIE WÓD OPADOWYCH I ROZTOPOWYCH.....	123
I.13.11. GOSPODARKA ODPADAMI	124
I.14. ANALIZA ISNTNIEJACEGO SYSTEMU KOMUNIKACJI.....	125
I.14.1. INFORMACJE OGÓLNE	125
I.14.2. SIEĆ DROGOWA	125
I.14.2.1. SYSTEM DRÓG KRAJOWYCH I WOJEWÓDZKICH	125
I.14.2.2. SYSTEM DRÓG POWIATOWYCH	126
I.14.2.3. SYSTEM DRÓG GMINNYCH.....	126
I.14.3. STAN TECHNICZNY DRÓG.....	136
I.14.4. KOMUNIKACJA PUBLICZNA	136
I.14.5. PROJEKTOWANY UKŁAD KOMUNIKACYJNY – WYTYCZNE Z PLANU WYŻSZEGO RZĘDU I INNYCH OPRACOWAŃ PLANISTYCZNYCH	137
I.15. ANALIZA UWARUNKOWAŃ WYNIKAJĄCYCH ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW	138
I.16. ANALIZA WNIOSKÓW OSÓB PRYWATNYCH ZŁOŻONYCH DO STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY RZGÓW	140
I.17. ANALIZA UWARUNKOWAŃ WYNIKAJĄCYCH Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH I OPERACYJNYCH NA POZIOMIE GMINY	141
I.17.1. OBOWIĄZUJĄCE STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY RZGÓW	141
I.17.2. MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY RZGÓW	141
I.17.3. STRATEGIA ROZWOJU GMINY RZGÓW NA LATA 2013 - 2020	146
I.18. ANALIZA UWARUNKOWAŃ WYNIKAJĄCYCH Z DOKUMENTÓW WYŻSZEGO RZĘDU (NA POZIOMIE REGIONALNYM I KRAJOWYM).....	147
I.18.1. POLITYKA PRZESTRZENNA PAŃSTWA	147
I.18.2. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO	147
I.18.3. PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO	148
I.18.4. STRATEGIA ROZWOJU POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO	150
I.18.5. CELE PONADLOKALNE	150
I.18.6. CELE LOKALNE	151
I.19. UWARUNKOWANIA WYNIKACĄCE Z POŁOŻENIA GMINY RZGÓW W SĄSIEDZTWIE PORTU LOTNICZEGO ŁÓDŹ IM. WŁADYSŁAWA REYMONTA	151
I.20. ANALIZA POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY RZGÓW	151
I.20.1. ANALIZA DEMOGRAFICZNA.....	152
I.20.1.2 LICZBA LUDNOŚCI	153
I.20.1.3 GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA.....	156
I.20.1.4 PRZYROST NATURALNY	157
I.20.1.5 SALDO MIGRACJI.....	158
I.20.1.6 PROGNOZOWANA LICZBA LUDNOŚCI	160
I.20.1.6 WYTYCZNE DO OBLICZENIA ZAPOTRZEBOWANIA NA NOWĄ ZABUDOWĘ W PERSPEKTYWIE DO 2045 R.	162
I.20.2 ANALIZA SPOŁECZNA	163
I.19.2.1 STRUKTURA SPOŁECZEŃSTWA W GMINIE RZGÓW.....	163
I.20.2.2 WARUNKI MIESZKANIOWE.....	163
I.20.2.3 USŁUGI PUBLICZNE	163
I.20.3 ANALIZA BUDŻETU GMINY RZGÓW	165
I.20.3.1 ANALIZA WYDATKÓW NA INFRASTRUKTURĘ SPOŁECZNĄ.....	166
I.20.3.2 ANALIZA WYDATKÓW NA INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNĄ.....	168
I.20.4 ANALIZA UWARUNKOWAŃ PRZYRODNICZYCH.....	169
I.20.4.1 IDENTYFIKACJA ZASOBÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO.....	169
I.20.4.2 JAKOŚĆ ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	170
I.20.4.3 UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA POWODZIOWEGO.....	170
I.20.5. CHŁONNOŚĆ ZABUDOWY	171
I.20.5.1 WYZNACZENIE OBSZARÓW O ZWARTEJ WYKSZTAŁCONEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO PRZESTRZENNEJ.....	171
I.20.5.2 BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ	174

I.20.5.3 CHŁONNOŚĆ TERENÓW NIEZAINWESTOWANYCH PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ MIESZKANIOWĄ	184
I.20.5.4 CHŁONNOŚĆ TERENÓW NIEZAINWESTOWANYCH PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ USŁUGOWĄ, PRZEMYSŁOWĄ ORAZ AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ.....	193
I.20.5. ANALIZA KOSZTÓW JAKIE MUSI PONIEŚĆ GMINA NA DOZBROJENIE TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ W MPZP ORAZ TERENÓW POŁOŻONYCH W GRANICACH OBSZARÓW SFP	196
I.20.6. ANALIZA MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA WYZNACZENIA NOWYCH TERENÓW POD ZABUDOWĘ	200
I.21. SYNTEZA ANALIZY UWARUNKOWAŃ ROZWOJU GMINY RZGÓW	202
I.21.1. ANALIZA S.W.O.T. DLA GMINY RZGÓW.....	202
I.20.2. PODSUMOWANIE.....	205
II. CZĘŚĆ DRUGA KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ..	208
II.1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW	209
II.1.1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNEJ GMINY	209
II.1.1.1. STREFA USŁUGOWO-MIESZKANIOWA	210
II.1.1.2. STREFA MIESZKANIOWA O CHARAKTERZE MIEJSKIM	210
II.1.1.3. STREFA AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ	210
II.1.1.4. STREFA MIESZKANIOWA O CHARAKTERZE WIEJSKIM.....	211
II.1.1.5. STREFA ZIELENI I WÓD POWIERZCHNIOWYCH.....	211
II.1.2. PODZIAŁ MIASTA I GMINY NA OBSZARY	211
OBSZAR 1MU – CENTRUM RZGOWA	214
OBSZAR 2MU – OBSZAR MIESZKANIOWY POŁUDNIE W RZGOWIE	215
OBSZAR 3MU – OBSZAR MIESZKANIOWY WSCHÓD W RZGOWIE.....	216
OBSZAR 4U – OBSZAR USŁUGOWY PÓŁNOCNO-WSCHODNI W RZGOWIE.....	218
OBSZAR 5U – OBSZAR USŁUGOWY PO LEWEJ STRONIE ULICY KATOWICKIEJ (RZGÓW- STARA GADKA)	219
OBSZAR 6UP – OBSZAR POŁUDNIOWY USŁUGOWO - PRODUKCYJNY W REJONIE ULIC: TUSZYŃSKA, LITERACKA	220
OBSZAR 7UP– OBSZAR ZACHODNI USŁUGOWO - PRODUKCYJNY W RZGOWIE W REJONIE ULIC: KRASICKIEGO, GUZEWSKA	221
OBSZAR 8AG – OBSZAR AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ W RZGOWIE	222
OBSZAR 9MN – OBSZAR MIESZKANIOWY W RZGOWIE PRZY ULICY ŁÓDZKIEJ (OSIEDLE).....	225
OBSZAR 10MN – OBSZAR MIESZKANIOWY WSCHÓD W STAROWEJ GÓRZE	226
OBSZAR 11MN – OBSZAR MIESZKANIOWY STAROWA GÓRA - ZACHÓD I STARA GADKA.....	227
OBSZAR 12RMN – OBSZAR STARA GADKA.....	228
OBSZAR 13RMN – OBSZAR GOSPODARZ- CZYŻEMINEK – BABICHY	228
OBSZAR 14RMN – OBSZAR PRAWDA.....	230
OBSZAR 15RMN – OBSZAR GRODZISKO – BRONISIN DWORSKI.....	231
OBSZAR 16RMN – OBSZAR GRODZISKO – HUTA WISKICKA – KALINO – KALINKO.....	232
OBSZAR 17RMN – OBSZAR ROMANÓW POŁUDNIE.....	234
OBSZAR 18ML – OBSZAR ROMANÓW PÓŁNOC.....	234
OBSZAR 19R – OBSZAR EKSPOZYCJI RZGOWA	235
OBSZAR 20R –OBSZAR TERENÓW OTWARTYCH W RZGOWIE	236
OBSZAR 21Z – OBSZAR PARKU W GOSPODARZU (MAJĄTEK)	237
OBSZAR 22Z – OBSZAR DOLINY RZEKI STRUGI	239
OBSZAR 23Z – OBSZAR DOLINY RZEKI NER.....	240
OBSZAR 24ZL – OBSZAR ZIELENI W GOSPODARZU	242
OBSZAR 25ZL – OBSZAR ZIELENI NA GRANICY RZGOWA I GRODZISKA	242
OBSZAR 26ZL – LAS W ROMANOWIE	243
OBSZAR 27ZL – LAS NA POŁUDNIU RZGOWA	243
II.2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENÓW WYŁĄCZONYCH SPOD ZABUDOWY	244
II.2.1. MIESZKALNICTWO	244
II.2.1.1. OGÓLNE KIERUNKI ZMIAN	244
II.2.1.2. ZAGOSPODAROWANIE I UŻYTKOWANIE TERENÓW	244
II.2.1.3. PARAMETRY I WSKAŹNIKI URBANISTYCZNE.....	245
II.2.2. USŁUGI.....	248

II.2.2.1. OGÓLNE KIERUNKI ZMIAN.....	248
II.2.2.2. ZAGOSPODAROWANIE I UŻYTKOWANIE TERENÓW USŁUGOWYCH.....	248
II.2.2.3. PARAMETRY I WSKAŹNIKI URBANISTYCZNE.....	250
II.2.3. PRZEMYSŁ	252
II.2.3.1. OGÓLNE KIERUNKI ZMIAN.....	252
II.2.3.2. ZAGOSPODAROWANIE I UŻYTKOWANIE TERENÓW	253
II.2.3.3. PARAMETRY I WSKAŹNIKI URBANISTYCZNE.....	253
II.2.4. TERENY ZABUDOWY, OBIEKTÓW I URZĄDZEŃ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	254
II.2.5. ZIELEŃ	254
II.2.5.1. OGÓLNE KIERUNKI ZMIAN.....	254
II.2.5.2. ZAGOSPODAROWANIE I UŻYTKOWANIE TERENÓW	254
II.2.5.3. PARAMETRY I WSKAŹNIKI URBANISTYCZNE	256
II.2.6. WODY.....	258
II.2.6.1. OGÓLNE KIERUNKI ZMIAN.....	258
II.2.6.2. ZAGOSPODAROWANIE I UŻYTKOWANIE TERENÓW	259
II.2.6.3. PARAMETRY I WSKAŹNIKI URBANISTYCZNE.....	259
II.2.7. ZASADY STOSOWANIA I WERYFIKACJI WSKAŹNIKÓW PRZYJĘTYCH W STUDIUM.....	259
II.3. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY	
PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK	259
II.3.1. OCHRONA POSZCZEGÓLNYCH ZASOBÓW ŚRODOWISKA.....	260
II.3.1.1. OCHRONA POWIETRZA.....	260
II.3.1.2. OCHRONA WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH.....	260
II.3.1.3. OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I GLEB	262
II.3.1.4. OCHRONA SUROWCÓW MINERALNYCH.....	263
II.3.2. OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU – SYSTEM OBSZARÓW CHRONIONYCH	264
II.3.2.1. OCHRONA KOMPLEKSÓW LEŚNYCH	264
II.3.2.2. OCHRONA DOLIN RZECZNYCH	265
II.3.2.3. OCHRONA OBSZARÓW I OBIEKTÓW PRZYRODNICZYCH OBJĘTYCH OCHRONĄ PRAWNĄ	
.....	265
II.3.2.4. ROZSZERZENIE OCHRONY GMINNYCH ZASOBÓW PRZYRODY.....	266
II.3.2.5. OCHRONA KORYTARZY EKOLOGICZNYCH.....	267
II.3.2.6. DODATKOWE USTALENIA WYNIKAJĄCE Z UWARUNKOWAŃ PRZYRODNICZYCH	
I EKOFIZJOGRAFICZNYCH.....	267
II.3.3. OCHRONA PRZED HAŁASEM.....	268
II.3.4. OCHRONA PRZED PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM NIEJONIZUJĄCYM.....	269
II.3.5. OCHRONA UZDROWISK.....	269
II.3.6. WYTYCZNE OKREŚLANIA ZASAD OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW	
W PLANACH MIEJSCOWYCH.....	269
II.4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR	
KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	269
II.4.1. OBSZARY OBJĘTE OCHRONĄ KONSERWATORSKĄ	270
II.4.1.1. STREFA ŚCISLEJ OCHRONY KONSERWATORSKIEJ	270
II.4.1.2. KONSERWATORSKA STREFA OCHRONY UKŁADU ROZPLANOWANIA.....	270
II.4.1.3. KONSERWATORSKA STREFA OCHRONY ZESPOŁU ARCHITEKTONICZNO –	
KRAJOBRAZOWEGO W GOSPODARZU.....	271
II.4.1.4. KONSERWATORSKIE STREFY OCHRONY I EKSPOZYCJI CMENTARZY	272
II.4.1.5. STREFA OCHRONY EKSPOZYCJI MIASTA RZGOWA.....	273
II.4.2. OBIEKTY OBJĘTE OCHRONĄ KONSERWATORSKĄ	273
II.4.2.1. OBIEKTY UJĘTE W REJESTRZE ZABYTKÓW	273
II.4.2.2. OBIEKTY UJĘTE W EWIDENCJI ZABYTKÓW	273
II.4.2.3. ZABYTKOWE ZESPOŁY PARKOWE I CMENTARNE	273
II.4.2.4. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE WPISANE DO REJESTRU ORAZ UJĘTE W EWIDENCJI	
ZABYTKÓW	274
II.4.3. PARKI KULTUROWE	274
II.4.4. DOBRA KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	275
II.4.5. WYTYCZNE DLA OKREŚLANIA ZASAD OCHRONY KRAJOBRAZU KULTUROWEGO W	
MIEJSCOWYCH PLANACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	275
II.4.6. PROMOCJA MIEJSC I OBSZARÓW ZABYTKOWYCH.....	275
II.5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	
.....	276

II.5.1. KOMUNIKACJA DROGOWA	276
II.5.1.1. CELE ROZWOJU	276
II.5.1.2. SYSTEM DRÓG – ELEMENTY UKŁADU GŁÓWNEGO	276
II.5.1.3. UKŁAD GŁÓWNY - ISTNIEJĄCE DROGI:.....	277
II.5.1.4. UKŁAD PODSTAWOWY – DROGI POWIATOWE.....	278
II.5.1.5. UKŁAD PODSTAWOWY – DROGI GMINNE	279
II.5.1.6. PARKINGI STRATEGICZNE.....	279
II.5.1.7. STREFY RUCHU USPOKOJONEGO	279
II.5.1.8. STREFY PIESZE	280
II.5.1.9. TRASY ROWEROWE.....	280
II.5.1.10. KOMUNIKACJA ZBIOROWA.....	280
II.5.2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	280
II.5.2.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ.....	281
II.5.2.2. ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW	281
II.5.2.3. ODPROWADZANIE WÓD OPADOWYCH I ROZTOPOWYCH	281
II.5.2.4. ZAOPATRZENIE W GAZ	282
II.5.2.5. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO.....	283
II.5.2.6. ELEKTROENERGETYKA	283
II.5.2.7. WYTWARZANIE ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH	284
II.5.2.8. TELEKOMUNIKACJA	285
II.5.2.9. GOSPODARKA ODPADAMI.....	285
II.6. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM.....	286
II.7. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA I USTALENIAMI PROGRAMÓW, O KTÓRYCH MOWA W ART. 48 UST. 1.....	286
II.8. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 M ² ORAZ OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ.....	287
II.8.1. OBSZARY WYMAGAJĄCE SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI.....	287
II.8.2. OBSZARY ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2 000 M ²	287
II.8.3. OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ	287
II.9. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE	288
II.9.1. OBSZARY, NA KTÓRYCH OBOWIĄZUJĄ MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	288
II.9.2. OBSZARY, DLA KTÓRYCH NALEŻY SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	289
II.9.3. OBSZARY, KTÓRE WYMAGAJĄ UZYSKANIA ZGODY NA ZMIANĘ PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE	291
II.10. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....	291
II.10.1. ROLNICZA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA	291
II.10.2. LEŚNA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA.....	292
II.11. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	293
II.11.1. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ.....	293
II.11.2. OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	294
II.12. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY.....	295
II.13. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, ZGODNIE Z PRZEPISAMI USTAWY Z DNIA 7 MAJA 1999 R. O OCHRONIE TERENÓW BYŁYCH	

HITLEROWSKICH OBOZÓW ZAGŁADY (DZ. U. NR 41, POZ. 412 ORAZ Z 2002 R. NR 113, POZ. 984 I NR 153, POZ. 1271).....	295
II.14.OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEN, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDJACJI.....	295
II.14.1.OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEN.....	296
II.14.2.OBSZARY WYMAGAJĄCE REHABILITACJI.....	296
II.14.3.OBSZARY WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI.....	296
II.14.4.OBSZARY WYMAGAJĄCE REMEDIACJI.....	297
II.15.GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH.....	297
II.16. KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OBRONNOŚCI PAŃSTWA I OBRONY CYWILNEJ.....	297
II.17. INNE OBSZARY PROBLEMOWE, W ZALEŻNOŚCI OD UWARUNKOWAŃ I POTRZEB ZAGOSPODAROWANIA WYSTĘPUJĄCYCH W GMINIE.....	297
II.17.1.TERENY ZMELIOROWANE.....	298
II.18 OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ URZĄDZENIA WYTWARZAJĄCE ENERGIĘ Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII (W TYM O MOCY PRZEKRACZAJĄCEJ 100 KW), A TAKŻE ICH STREF OCHRONNYCH ZWIĄZANYCH Z OGRANICZENIAMI W ZABUDOWIE ORAZ ZAGOSPODAROWANIU I UŻYTKOWANIU TERENU.....	298
II. 19. WNIOSKI DO POLITYKI PRZESTRZENNEJ SĄSIADUJĄCYCH GMIN.....	299
II. 20. INTERPRETACJA ZAPISU USTALEŃ „STUDIUM”.....	299

**NASTĘPUJĄCE ELEMNTY STANOWIĄ ZAŁĄCZNIKI DO UCHWAŁY
RADY MIEJSKIEJ W RZGOWIE:**

ZAŁĄCZNIK NR 1 DO UCHWAŁY - CZĘŚĆ TEKSTOWA STUDIUM

ZAŁĄCZNIK NR 2 DO UCHWAŁY - RYSUNEK UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY - 1:10 000

ZAŁĄCZNIK NR 3 DO UCHWAŁY - RYSUNEK KIERUNKI ROZWOJU GMINY - 1:10 000

ZAŁĄCZNIK NR 4 DO UCHWAŁY - WYKAZ NIEUWZGLĘDNONYCH UWAG

I. CZĘŚĆ PIERWSZA UWARUNKOWANIA ROZWOJU

I.1. ZAŁOŻENIA FORMALNO – PRAWNE

I.1.1. WSTĘP

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego sporządza się w celu określenia polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego.

„Studium...” nie jest aktem prawa miejscowego, ale jego ustalenia są wiążące dla ustaleń planów miejscowych. Ponadto „studium...” pełni także funkcje koordynujące względem ustaleń planów miejscowych. Jako dokument przyjmowany uchwałą Rady Gminy podlega nadzorowi Wojewody co do zgodności z prawem. Jego zadaniem jest także promocja gminy.

„Studium...” sporządza się obligatoryjnie dla całego obszaru w granicach administracyjnych gminy, uwzględniając wytyczne zawarte w planach wyższego rzędu oraz w planach i programach obowiązujących na szczeblu lokalnym, a w szczególności w „Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju”, „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa”, „Strategii rozwoju województwa”, „Strategii Rozwoju Gminy Rzgów”.

I.1.2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA

Podstawę prawną sporządzenia niniejszej aktualizacji (zmiany) studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rzgów stanowią:

- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U 2016 poz. 778 ze zm.)
- Uchwała Nr XLV/413/2014 Rady Miejskiej w Rzgowie z dnia 28 kwietnia 2014 r. w sprawie przystąpienia do zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rzgów”.

I.1.3. PODSTAWA OPRACOWANIA

Ustawy, Rozporządzenia i Uchwały:

Podstawę opracowania zmiany „studium...” stanowią¹:

- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym;
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa;
- Ustawa z dnia 17 maja 1990 r. o podziale zadań i kompetencji określonych w ustawach szczególnych pomiędzy organy gminy, organy administracji rządowej oraz o zmianie niektórych ustaw;
- Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o administracji rządowej w województwie;
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane;
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne;
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska;
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody;
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze;
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach;
- Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych;
- Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne;
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków;
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych;
- Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych;

¹ Obowiązujące akty prawne wraz z późniejszymi zmianami.

- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami;
- Ustawa z dnia 9 stycznia 2014 r. o rodzinnych ogródkach działkowych;
- Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii;
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
- Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie;
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze;
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie;
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem.

Plany i programy:

- Aktualizacja Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego (Uchwała Nr LX/1648/10 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 21 września 2010 r.),
- Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 (Uchwała Nr XXXIII/644/13 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 26 lutego 2013 r. w sprawie uchwalenia zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007 – 2020 i zmiany jej nazwy na Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020);
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (Uchwała nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju);
- Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych AKPOŚK 2010 (Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie ogłoszenia aktualizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych)
- *Aneks Wojewódzkiego Programu Małej Retencji dla województwa łódzkiego*, marzec 2010 r., Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi i Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi, Łódź;
- Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Rzgów;
- Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rzgów (Uchwała Nr XXXI/291/2013 Rady Miejskiej w Rzgowie z dnia 27 marca 2013 r. w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rzgów);
- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz ich zmiany;
- Opracowanie ekofizjograficzne dla miasta i Gminy Rzgów, lipiec 2012 r. opracowane przez mgr Dorotę Sowę, Pracownia Planowania Przestrzennego Architektki T. Brzozowska, A. Tomczak Sp. P.;
- Strategia Rozwoju Powiatu Łódzkiego Wschodniego (Uchwała Nr 206/XIX/2008 Rady Powiatu Łódzkiego Wschodniego z dnia 28 lutego 2008 r.);
- Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2007-2015 (Uchwała nr XIII/205/2011 Rady Powiatu Łódzkiego Wschodniego);
- Strategia Rozwoju Gminy Rzgów na lata 2013 – 2020 (Uchwała Nr XLI/378/2013 Rady Miejskiej w Rzgowie z dnia 18 grudnia 2013 r.),
- Analiza możliwości wykorzystania energii alternatywnej w gospodarce energetycznej województwa łódzkiego – grudzień 2007 Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi.
- Energia geotermalna w województwie łódzkim – materiał promocyjny marzec 2007 Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi.

I.1.4. CELOWOŚĆ I ZASADY OPRACOWANIA „STUDIUM...”

Podstawowym celem sporządzania „studium” jest identyfikacja uwarunkowań rozwojowych Gminy Rzgów wynikających ze sfer: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, zagospodarowania przestrzennego,

następnie zidentyfikowania obszarów problemowych oraz określenia polityki przestrzennej gminy, wpisanej w politykę regionalną oraz krajową. Zasady opracowania „studium...” zawarte są w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Uwzględniając zasady zawarte w rozdziale 2, art. 10 pkt. 1, sporządzając „studium...” należy zawrzeć w opracowaniu uwarunkowania wynikające z:

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu,
- stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony,
- stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu w tym krajobrazu kulturowego²,
- stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
- rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych³,
- warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia,
- zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia,
- potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających w szczególności⁴:
 - analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne,
 - prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego,
 - możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,
 - bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę;
- stanu prawnego gruntów,
- występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych,
- występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych,
- występowania udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla;
- występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych,
- stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami,
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych,
- wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.

Zgodnie z art. 10 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym określa się w szczególności:

- kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz przeznaczenia terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego⁵,
- kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy,
- obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk⁶,
- obszary oraz zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
- kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej,

² Element został wprowadzony na mocy nowelizacji prawa, wchodzi w życie z dniem 11.09.2015r.

³ Element został wprowadzony na mocy nowelizacji prawa, wchodzi w życie z dniem 11.09.2015r.

⁴ Element został wprowadzony na mocy nowelizacji prawa, wchodzi w życie z dniem 11.09.2015r.

⁵ Element został wprowadzony na mocy nowelizacji prawa, wchodzi w życie z dniem 11.09.2015r.

⁶ Element został wprowadzony na mocy nowelizacji prawa, wchodzi w życie z dniem 11.09.2015r.

- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i innych programów o znaczeniu ponad lokalnym,
- obszary dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² oraz obszary przestrzeni publicznej,
- obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne,
- kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych,
- obiekty lub obszary dla których wyznacza się w złożu filar ochronny,
- obszary rozmieszczenia odnawialnych źródeł energii o mocy powyżej 100 kW wraz ze strefami ochronnymi,
- obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy o ochronie byłych hitlerowskich obozów zagłady,
- obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji,
- granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych,
- obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.

Określenie kierunków w/w obszarach poprzedzone jest analizą dokumentacji oraz inwentaryzacją terenu.

Zakres badań dla terenu Gminy Rzgów obejmuje:

- analizę ustaleń obowiązujących na terenie Gminy dokumentów planistycznych,
- analizę struktury funkcjonalno – przestrzennej obszaru Gminy,
- analizę i ocenę zgłoszonych do „Studium...” wniosków,
- analizę stanu prawnego gruntów,
- analizę uwarunkowań w zakresie stanu środowiska przyrodniczego i jego ochrony,
- analizę występujących na terenie gminy udokumentowanych złóż kopalin,
- analizę stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
- analizę systemów komunikacji z zakresu dróg krajowych, powiatowych i gminnych,
- analizę istniejącego uzbrojenia terenu.

Wnikliwe przeprowadzenie analiz pozwoliło w następnym etapie prac planistycznych, na dokonanie syntezy uwarunkowań rozwoju Gminy Rzgów i wyciągnięcie wniosków, na podstawie których w drugiej części niniejszego opracowania sformułowano zasady polityki przestrzennej Gminy oraz określono kierunki jej rozwoju.

I.1.5. UZASADNIENIE I ZAKRES ZMIAN

Potrzeba zmiany istniejącego „studium...” wynika przede wszystkim z konieczności dostosowania dokumentu do istniejących obecnie oraz prognozowanych potrzeb rozwojowych Gminy Rzgów. Obowiązujące Studium uchwalone w 2007 roku, oraz jego fragmentaryczna zmiana w 2013 r. straciło na aktualności. Nie zabezpiecza istniejących potrzeb Gminy i jej mieszkańców. Istnieje zatem konieczność przystosowania dokumentu do nowych warunków, w jakich funkcjonuje Gmina Rzgów, szczególnie wynikających z rozwoju gospodarczego i powstawania nowych funkcji.

Pierwsze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rzgów, autorstwa Firmy Architektonicznej Elżbieta i Krzysztof Muszyński, zostało przyjęte przez Radę Gminy w 2000

roku. Na mocy ustawy z 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁷ wprowadzono następnie w Studium zmiany merytoryczne i formalne. Zmianę Studium, obejmującą obszar miasta i gminy Rzgów Rada Miejska przyjęła uchwałą Nr XVII/102/2007 w dniu 27 grudnia 2007 roku. Zmiana kierunków rozwoju podyktowana była zmianą statusu Rzgowa z ośrodka wiejskiego na miejski oraz dynamicznym rozwojem, związanym z atrakcyjnym położeniem przy szlakach komunikacyjnych.

W roku 2011 przeanalizowano politykę przestrzenną i wykazano, że obowiązujące „Studium...” jest częściowo nieaktualne i w pełni nie zabezpiecza wszystkie potrzeby miasta, wynikające ze wzmożonego rozwoju przestrzennego i ekonomicznego. Ponadto Rada Ministrów, Rozporządzeniem z dnia 27 lipca 2010 r. (Dz.U. Nr 138, poz.929) w sprawie ustalenia granic i nazw gmin oraz siedzib ich władz, ustalenia granic niektórych miast oraz nadania niektórym miejscowościom statusu miasta (Dz. U. Nr 138, poz. 929, sprost. Nr 09, poz.28) § 3 pkt. 3 lit. b dokonała zmiany granic miasta Rzgów, która w konsekwencji doprowadziła do poszerzenia obszaru sołectwa Rzgów II i uszczuplenia obszaru sołectwa Gospodarz i sołectwa Grodzisko-Konstantyna.

Kolejna edycja Studium stanowiła fragmentaryczną zmianę w zakresie określonym w uchwale Nr VII/62/2011 z dnia 18 maja 2011 roku i uchwałą Nr VIII/77/2011 z dnia 15 czerwca 2011 roku. Zmiany obejmowały fragment strefy aktywności gospodarczej (w zakresie części miasta Rzgowa oraz części wsi Gospodarz, Guzew, Babichy, a także część terenu mieszkaniowego we wsi Czyżeminek (działki o nr ewid. 91/5 – 91/14, 204/1 – 204/6 i części działek o nr ewid. 97, 99 i 100/2) oraz działkę o nr ewid. 48/4 we wsi Bronisin Dworski. Zmiana została przyjęta przez Radę Miejską w Rzgowie w formie tekstu jednolitego uchwałą nr XXXI/291/2013 z dnia 27.03.2013 r.

Ze względu na dynamiczny rozwój zarówno miasta Rzgów jak i terenów wiejskich zaistniała konieczność przeprowadzenia dogłębnych analiz stanu zagospodarowania. Dokument Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy został sporządzony na podstawie aktualnych analiz, w tym z zakresu obecnego stanu zainwestowania terenów oraz analizy potrzeb i możliwości rozwoju gminy. Niniejsze opracowanie nie jest kolejną edycją Studium, stanowi jednak zupełnie nowy dokument podparty uwarunkowaniami, które mają wpływ na wyznaczanie kierunków w zakresie określonym w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Podsumowując, zakres zmian do uwzględnienia w nowym „studium...” obejmować powinien głównie:

- dostosowanie do aktualnych przepisów prawa,
- uwzględnienie aktualnych czynników i barier rozwoju stwarzanych przez środowisko przyrodnicze,
- uwzględnienie obiektów o cechach zabytkowych, znajdujących się terenie Gminy Rzgów, z uwzględnieniem gminnej ewidencji zabytków oraz Wojewódzkiego Rejestru Zabytków,
- rewaloryzacja i rehabilitacja terenów o wartościach kulturowych i historycznych,
- stworzenie zasad zagospodarowania na terenach w sąsiedztwie terenów objętych ochroną,
- wyznaczenie obszarów do rozwoju form aktywności ludzkiej oraz obszarów, na których obowiązuje zakaz zabudowy bądź ograniczenie zabudowy, przy uwzględnieniu wniosków osób prywatnych złożonych do zmiany „studium...”,
- wprowadzenie nowych terenów inwestycyjnych na obszarze gminy i miasta Rzgów,
- uwzględnienie zadań wynikających z opracowań wyższego rzędu,
- wprowadzenie nowych form atrakcyjnych dla mieszkańców, przy uwzględnieniu zasad ładu przestrzennego,
- stworzenie środowiska atrakcyjnego dla obecnych i nowych inwestorów.

⁷ Art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 r., poz. 778, z póź. zm.)

I.2. ANALIZA STANU ISTNIEJĄCEGO TERENU GMINY RZGÓW

I.2.1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA I ZAGOSPODAROWANIA TERENU

I.2.1.1. Usytuowanie przestrzenne

Miasto i gmina Rzgów położone są w środkowej części województwa łódzkiego, w powiecie łódzkim wschodnim, na południe od Łodzi. Gmina Rzgów wchodzi w skład łódzkiej aglomeracji miejskiej stanowiąc fragment południowego pasa rozwoju. Gmina położona jest pomiędzy trzema dużymi miastami: Łodzią, Piotrkowem Trybunalskim i Pabianicami. Rzgów zlokalizowany jest w odległości: 10 km od Łodzi, 31 km od Piotrkowa Trybunalskiego i 10 km. od Pabianic. Gmina Rzgów sąsiaduje z następującymi gminami: miastem Łódź, miastem Pabianice, gminą Pabianice, gminą Ksawerów, gminą Tuszyń, gminą Brójce. Rzgów należy do miast satelickich aglomeracji łódzkiej. Aglomeracja charakteryzuje się znaczną koncentracją żywiołowo narastających procesów urbanizacji i skupia dużą ilość funkcji administracyjno – usługowych i gospodarczych. Jest ukształtowana w oparciu o Łódź jako ośrodek węzłowy. W oparciu o miasto i gminę Rzgów rysuje się pasmowy układ wzmożonej urbanizacji i aktywności gospodarczej uzupełniony zabudową rekreacyjno – mieszkaniową oraz terenami rolniczymi.

Rysunek nr 1. Gmina Rzgów w powiecie łódzkim wschodnim. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

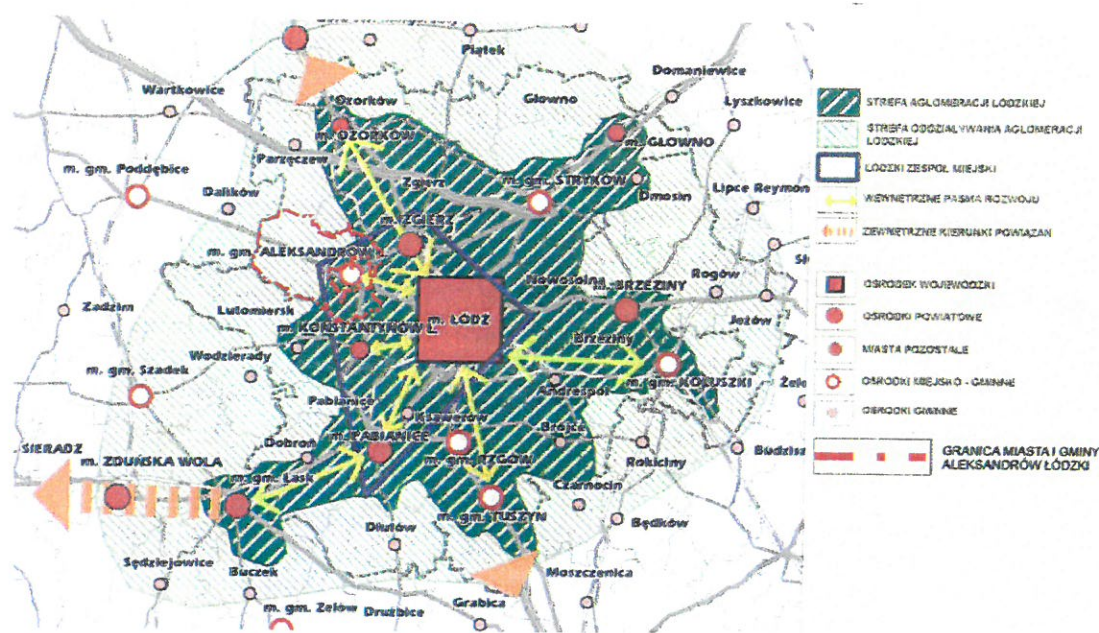
Gmina Rzgów podzielona jest na 13 obrębów:

- 02 – Bronisin Dworski
- 03 – Czyżemienek
- 04 – Gospodarz
- 05 – Grodzisko
- 06 - Guzew – Babichy
- 07 – Huta Wiskicka – Tadzín
- 08 – Kalinko

- 09 - Kalino
- 10 – Prawda
- 11 – Romanów
- 12 – Miasto Rzgów
- 13 – Stara Gadka
- 14 – Starowa Góra

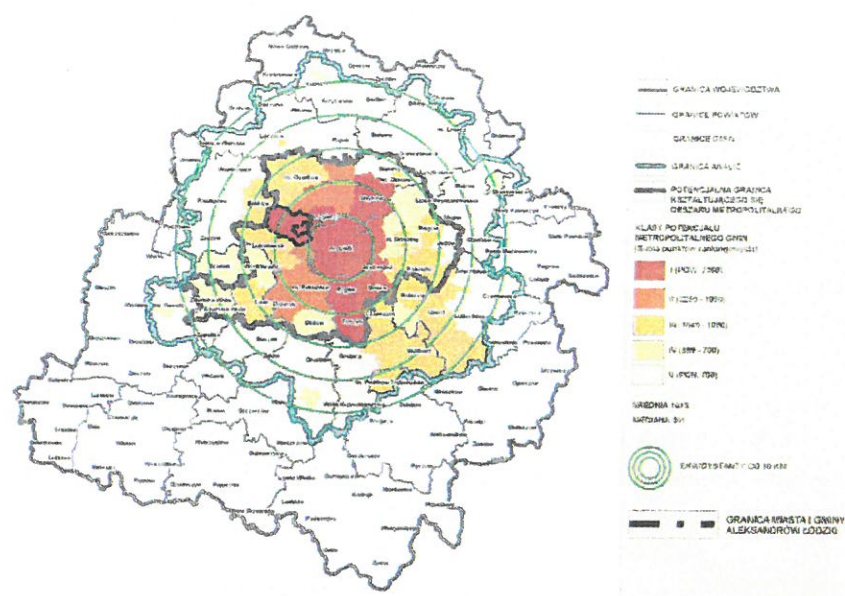
W skład sołectw wchodzi min. wsie oraz przysiółki: Bronisin Dworski, Czyżeminek, Gospodarz, Stara Gadka, Tadzín, Romanów, Kalinko, Kalino, Starowa Góra, Huta Wiskicka, Guzów, Kalinko – Morgi, Grodzisko, Konstancyzna, Babichy, Czyżeminek, Czyżeminek Drugi, Czyżeminek Trzeci, Kalinko w Pole oraz główny ośrodek – miasto Rzgów.

Miejsko – wiejski status Gminy sprawia, że miasto Rzgów pełni funkcję ośrodka centralnego dla mieszkańców obszaru wiejskiego gminy. Skupione są tu usługi administracji samorządowej, oświaty, zdrowia. Należy podkreślić, że Rzgów jest nie tylko geograficznie zlokalizowanym terenem w centrum Polski, stanowi swojego rodzaju markę, identyfikowaną w skali całego kraju i poza jego granicami.

Rysunek nr 2. Cechy funkcjonalno przestrzenne obszaru kształtowania powiązań funkcjonalnych aglomeracji łódzkiej.
 Źródło: Aktualizacja Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego (Uchwała Nr LX/1648/10 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 21 września 2010r.)

Kształtowanie się Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego może mieć ogromny wpływ na rozwój ośrodka centralnego – aglomeracji łódzkiej, do której została włączona Gmina Rzgów. Aglomeracja Łódzka charakteryzuje się silnymi powiązaniem pomiędzy ośrodkami a punktem centralnym. Gmina Rzgów wskazana jest jako małe miasto pełniące funkcje lokalne o wysokim stopniu rozwoju społeczno – gospodarczego. Ukształtowały się tu pasmowe układy wzmożonej urbanizacji, uwarunkowane w przypadku Rzgowa istniejącymi centrami handlowymi oraz lokalizacją gminy przy skrzyżowaniu projektowanej autostrady A1 oraz istniejącej drogi ekspresowej S8.

Rysunek nr 3. Delimitacja obszaru kształtowania powiązań funkcjonalnych Aglomeracji Łódzkiej. Potencjał metropolitalny gmin. Źródło: Aktualizacja Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego (Uchwała Nr LX/1648/10 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 21 września 2010r.)

Przeprowadzone analizy wskazały, że Gmina Rzgów znajduje się w klasie 1 potencjału metropolitalnego. Analizy opierały się na min. odległości od ośrodka centralnego i strukturze funkcjonalno – przestrzennej. Gmina Rzgów graniczy bezpośrednio z miastem Łódź, gdzie pod względem przestrzennym coraz mocniej zacierają się granice. Zasadniczą kwestią jest przeprowadzenie delimitacji obszaru metropolitalnego. Gmina Rzgów spełnia wszystkie warunki zakwalifikowania do Obszaru Metropolitalnego:

- lokalizacja;
- potencjał społeczno – gospodarczy;
- zaplecze inwestycyjne;
- możliwość rozwoju terenów mieszkaniowych;
- możliwość rozwoju terenów rekreacyjno – wypoczynkowych.⁸

1.2.1.2. Dotychczasowe zagospodarowanie terenu

Analiza zebranego w toku inwentaryzacji materiału wykazała, że w strukturze funkcjonalno – przestrzennej miasta i na obszarze wiejskim gminy, zachodzą bardzo dynamiczne zmiany.⁹ Fakt, że Rzgów jest miastem, bezpośrednio skutkuje w sposobie użytkowania przestrzeni oraz formach zabudowy, jakie na jego terenie występują. Dużo bardziej skomplikowana niż w przypadku obszarów wiejskich, struktura wewnętrzna przejawia się mnogością funkcji miejskich, występujących w jednorodnych skupiskach lub pomiędzy terenami pełniącymi inne funkcje. Centrum Rzgowa stanowi przykład zabudowy, charakteryzujący małe miasta – z centralnym placem i otaczającą go niemal jednolitą zabudową. Znajdują się tu małe sklepy oraz obiekty administracji samorządowej. Jednak, poza centrum Rzgów nie jest typowym przykładem małego miasta. Na południu miasta znajduje się zabudowa usługowa wielko powierzchniowa generująca stały wzrost gospodarczy, a co za tym idzie przekształcenia w strukturze przestrzennej miasta. Widoczne są masowe przekształcenia struktury na zabudowę usługowo – produkcyjną szczególnie we wsi Gospodarz, oraz w terenach przyległych do rozwijającego się centrum Ptak Fashion City.

Na terenie Gminy Rzgów można wyróżnić następujące typy zabudowy:

- zabudowa mieszkaniowa,

⁸ Na podstawie Aktualizacji Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego (Uchwała Nr LX/1648/10 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 21 września 2010r.)

⁹ Stan zagospodarowania przestrzennego Gminy Rzgów przeanalizowany na podstawie inwentaryzacji w terenie odbytej na przełomie lat 2014/2015.

- zabudowa rekreacji indywidualnej,
- zabudowa zagrodowa,
- zabudowa usługowa,
- zabudowa przemysłowa,
- obiekty produkcji rolnej, w tym sadownictwo.

Nasylenie poszczególnymi typami zabudowy jest zmienne w zależności od tego czy analizie poddawane jest miasto, czy obszar wiejski gminy.

1.2.1.2.1. Zabudowa mieszkaniowa

Gmina Rzgów zlokalizowana jest w bliskim sąsiedztwie z miastem Łódź. Jednak struktura przestrzenna tylko pozornie przypomina inne miasta i miasteczka aglomeracji łódzkiej. Widoczny jest trend rozlewania się zabudowy, jednak widoczna jest tutaj zasadnicza dwubiegunowość. Wskazuje się obszary bezpośrednio graniczące z Łodzią, które są przekształcane z terenów rolnych na tereny zabudowy mieszkaniowej. Drugim biegunem jest miasto Rzgów, jednak w tym przypadku należy wskazać, że są dwa typy zabudowy, które wchodzi na tereny sąsiednie – wiejskie – jest to zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna oraz zabudowa usługowo – produkcyjna. Pod względem przestrzennym widoczne są bardzo duże dysproporcje przestrzenne pomiędzy terenem wiejskim a miastem. W związku z powyższym, w zakresie obecnej struktury przestrzennej analiza została przeprowadzona oddzielnie dla miasta i oddzielnie dla terenu wiejskiego.

Teren gminy

Zabudowa mieszkaniowa występuje w kilku formach: budynków jednorodzinnych wolnostojących, zabudowy mieszkaniowej towarzyszącej zabudowie zagrodowej oraz marginalnie budynków wielorodzinnych. Forma architektoniczna budynków jednorodzinnych zależy przede wszystkim od okresu, w jakich one powstały. Obok obiektów bryłowych z płaskim dachem (tzw. kostka polska) charakterystycznych dla budownictwa lat 70-tych oraz 80-tych występują także budynki nowsze, wykazujące zapoczątkowany od lat 90-tych trend powrotu do architektury tradycyjnej – jednopiętrowych domów, ze spadzistymi dachami i poddaszem zaadaptowanym na cele mieszkaniowe. Zabudowa zlokalizowana jest głównie wzdłuż istniejących ciągów komunikacyjnych. Dominującym typem wsi na terenie gminy jest rzędówka lub łańcuchówka, z dużym stopniem skupienia zabudowy. Marginalnie znajdują się pojedyncze obiekty zabudowy. Zwarty charakter wsi został utrzymany poprzez obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które obejmują niemal całą powierzchnię gminy.

Zabudowa na terenach wiejskich w dużej mierze była zlokalizowana w latach 80 ubiegłego wieku. Obecnie jest modernizowana, przebudowywana, dostosowywana do najnowszych trendów architektonicznych z lepszym lub gorszym rezultatem. Ważne jest, że budynki utrzymywane są w dobrym stanie technicznym. Również odmianę przeżyły podwórza. Obecnie niemal każda nieruchomość jest urządzona trawnikiem oraz obiektami małej architektury jak altany i huśtawki. Jest to bardzo pozytywna zmiana w obrazie polskiej wsi. Częściej można zaobserwować, również na terenie gminy Rzgów działania mające na celu rehabilitację zabudowy wartościowej – obiektów drewnianych oraz pozostałych wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków.

Na terenach wiejskich zabudowa zagrodowa jest stopniowo wypierana przez zabudowę mieszkaniową jednorodziną oraz drobne usługi. Inaczej zabudowa kształtowała się i nadal kształtuje wzdłuż najważniejszych ciągów komunikacyjnych szczególnie wzdłuż ul. Pabianickiej i ul. Katowickiej, gdzie istniejąca zabudowa przekształcana jest na zabudowę usługową i produkcyjną. Zabudowa wzdłuż drogi krajowej nr 71 nie wskazuje żadnego wiodącego trendu architektonicznego. Przekształcenia na zabudowę usługową i produkcyjną budynków mieszkalnych doprowadziły do powstania przestrzeni, która nie wykazuje żadnych wartości nie tylko architektonicznych, urbanistycznych ale i krajobrazowych. Istniejąca zabudowa uzupełniania jest budynkami o nowoczesnej formie, zazwyczaj o kubaturze znacznie przewyższającej istniejące zabudowania. Dodatkowo elementem dysharmonizującym są wszechobecne reklamy, szyldy, bilbordy i inne obiekty informujące o prowadzonej działalności. Niejednokrotnie szpecąca jest również kolorystyka zastosowana w elewacjach budynków.

Równie niekorzystnym zjawiskiem jest rozlewanie się zabudowy na tereny wiejskie, szczególnie w północnej części gminy. Skutkuje to nie tylko finansowymi obciążeniami gminy, ale i konfliktami społecznymi – lokalizacja zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w sąsiedztwie istniejącej zabudowy

zagrodowej, powoduje ograniczenia w rozwoju tej drugiej, istniejącej od lat. Konflikty nabierają większej mocy, gdy istniejąca zabudowa zagrodowa generuje uciążliwości dla nowopowstałej zabudowy mieszkaniowej.

Zabudowa wielorodzinna niskiej i średniej intensywności obejmuje dwa bloki mieszkalne w Gospodarzu – Majątku. Zabudowa ta wymaga modernizacji, w tym: remontów mieszkań, wymiany infrastruktury, uporządkowania terenu, odbudowy, przebudowy lub budowy nowych budynków gospodarczych i garażowych na tym terenie.

Na szczególną uwagę zasługuje zabudowa zlokalizowana we wsi Starowa Góra. Położona jest przy granicy z miastem Łódź. W związku z bardzo dobrym połączeniem komunikacyjnym i dostępnością komunikacji publicznej obręb Starowa Góra był jednym na najprężniej rozwijających się obszarów gminy pod względem lokalizacji zabudowy mieszkaniowej. Przekształcenia terenów rolnych w tereny zwartej zabudowy miały miejsce w latach 90 XX w. oraz w pierwszym dziesięcioleciu XXI w. Efektem tych przekształceń jest bardzo zwarta zabudowa, niemal o patologicznym układzie, szczególnie przy ulicy Zagłoby i przy odchodzących od niej uliczkach. Obecny podział nieruchomości jest efektem podziałów wtórnych działek rolnych. Długie wąskie działki zostały rozparcelowane na działki budowlane. Przy podziałach ograniczono do minimum tereny dróg. Co w konsekwencji doprowadziło do sytuacji, gdzie zabudowa jest zlokalizowana przy bardzo wąskich drogach, które ze względu na istniejącą zabudowę nigdy nie będą miały parametrów dróg publicznych. Obsługa komunikacyjna opiera się na ul. Centralnej jako głównego odbiornika ruchu. Pozostały teren nadal jest w użytkowaniu rolniczym lub jest nie użytkowany.

Teren miasta

Centrum miasta Rzgowa charakteryzuje zabudowa jednorodzinna, w przeważającej części są to domy parterowe, kryte dachami dwuspadowymi, wznoszone w pierzei ulicy. Występują również kamienice miejskie dwupiętrowe. Zabudowa ta w znacznej części jest objęta ochroną konserwatorską. Niektóre z obiektów wymagają modernizacji. W samym centrum miasta funkcja mieszkaniowa łączy się z funkcją usługową. W wielu budynkach całe partery są adaptowane na usługi. W historycznym centrum nie powstają nowe budynki, rozwój polega na adaptacji zabudowy na nowe funkcje poprzez remonty i przebudowę, jednak przebudowa nie zakłóca historycznych układów wytworzonych w zabudowie. Poza ścisłym centrum, obserwowany jest trend rozwoju zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Wyznaczone w północnej i wschodniej części miasta tereny pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną zaczynają się sukcesywnie wypełniać. Należy zaznaczyć jednak, że rozwój zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej hamuje rozwój, a niekiedy uniemożliwia funkcjonowanie istniejących gospodarstw rolnych.

Poza historycznym układem przestrzennym miasta i zabudową mieszkaniową, dominuje zabudowa usługowa, zlokalizowana głównie w południowej części miasta, oraz ciągu ważniejszych ciągów komunikacyjnych.

1.2.1.2.2. Zabudowa rekreacji indywidualnej, rodzinne ogródki działkowe.

Typowe obiekty rekreacji indywidualnej na terenie gminy zlokalizowane są szczerkowo. Jednak najwięcej tego typu obiektów znajduje się w Czyżeminku i Prawdzie. W Prawdzie znajduje się teren, gdzie nastąpiła intensyfikacja lokalizacji tego typu zabudowy. Jest to teren w południowym narożniku sołectwa, przy granicy z gminą Tuszyń.

Na terenie sołectwa Romanów, znajdują się teren zabudowy letniskowej, współistnieją one przy rodzinnych ogródkach działkowych. Na pozostałym terenie gminy tereny rekreacji indywidualnej występują sporadycznie, stanowiąc pojedyncze obiekty.

Na terenie w granicach administracyjnych miasta nie ma zlokalizowanych obiektów i terenów rekreacji indywidualnej ani rodzinnych ogródków działkowych.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 stycznia 2014 r. o rodzinnych ogródkach działkowych (Dz. U. 2014 poz. 40), poprzez rodzinny ogród działkowy – należy rozumieć wydzielony obszar lub obszary przeznaczone na cele rodzinnych ogrodów działkowych, składające się z działek i terenu ogólnego, służące do wspólnego korzystania przez działkowców, wyposażone w infrastrukturę ogrodową. Zgodnie z art. 3 ww. ustawy podstawowymi celami rodzinnego ogrodu działkowego są:

- 1) zaspokajanie wypoczynkowych i rekreacyjnych potrzeb społeczeństwa poprzez umożliwianie prowadzenia upraw ogrodniczych;

- 2) poprawa warunków socjalnych członków społeczności lokalnych;
- 3) pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie ich szans;
- 4) integracja wielopokoleniowej rodziny, wychowanie dzieci w zdrowych warunkach oraz zachowanie aktywności i zdrowia emerytów i rencistów;
- 5) integracja społeczna osób w wieku emerytalnym oraz niepełnosprawnych;
- 6) przywracanie społeczności i przyrodzie terenów zdegradowanych;
- 7) ochrona środowiska i przyrody;
- 8) oddziaływanie na poprawę warunków ekologicznych w gminach;
- 9) kształtowanie zdrowego otoczenia człowieka;
- 10) tworzenie warunków do udostępniania terenów zielonych dla społeczności lokalnych.

Wyżej wymienione cele lepiej lub gorzej wpisują się w funkcjonowanie rodzinnych ogródków działkowych na terenie gminy Rzgów. Szczególnie w zakresie współistnienia ogródków na terenach rolniczych o charakterystycznej uciążliwości.

Na terenie Gminy Rzgów tereny rodzinnych ogródków działkowych znajdują się we wsi Czyżeminek, we wsi Romanów oraz we wsi Prawda. Rodzinne ogródki działkowe zlokalizowane w Romanowie zajmują powierzchnię ok. 30 ha. Znajduje się tu charakterystyczna dla tego typu użytkowania zabudowa. Teren jest w znacznej części porośnięty roślinnością wysoką. Tereny ogródków działkowych znajdujące się we wsi Czyżeminek zajmują nieco mniejszą powierzchnię.

We wsi Romanów zlokalizowane są Rodzinne Ogródki Działkowe: „Oaza” i „Romantyk”, zajmują łącznie powierzchnię ok. 34 ha. We wsi Czyżeminek zlokalizowane są Rodzinne Ogródki Działkowe: „Czyżeminek 1”, „Czyżeminek 2”, „Czyżeminek 3”; zajmują łącznie powierzchnię ok. 6 ha. We wsi Prawda zlokalizowane są Rodzinne Ogródki Działkowe „Borówka”, zajmują powierzchnię ok. 1,7 ha oraz Rodzinne Ogródki działkowe „Irys” w Prawdzie, zajmujące powierzchnię ok. 0,7 ha.

Dla obu terenu ogródków działkowych w Romanowie oraz w Czyżeminku, wystąpiono z wnioskiem o możliwość zachowania w dotychczasowym użytkowaniu – tereny ogródków działkowych.

Ogrody działkowe stanowią niewątpliwie cenne tereny czynne biologicznie, oddziałujące pozytywnie na stan środowiska przyrodniczego gminy. Należy dodać, że ogrody działkowe stanowią często barierę przestrzenną i są terenami o ograniczonej dostępności. Mogą także stanowić źródło uciążliwości związanych przede wszystkim z powstającymi w ich sąsiedztwie dzikimi wysypiskami odpadów (w tym niebezpiecznych np. środki ochrony roślin) oraz spalaniem, głównie jesienią, w ogrodach dużych ilości liści i innych odpadów organicznych.

Silna pozycja prawna ogrodów działkowych nie pozwala na zmianę przeznaczenia tych terenów pod zabudowę mieszkaniową lub zielen publiczną ogólnodostępną.

W zakresie terenów rekreacji indywidualnej, na terenie gminy Rzgów znajdują się samodzielne obiekty. Lokalizowane są na terenach atrakcyjnych krajobrazowo i przyrodniczo. Zazwyczaj są to małe domki z ogrodem, lokalizowane na małych skrawkach terenu.

1.2.1.2.3. Zabudowa zagrodowa

Taki typ zagospodarowania działek w gminie i mieście Rzgów dotyczy gospodarstw rolnych, hodowlanych lub ogrodniczych. Brak jest jednak wyraźniej specyfikacji prowadzonej działalności, jednak są obiekty wyróżniające się w przestrzeni produkcji rolnej. Na terenie miasta Rzgów zlokalizowane są trzy duże gospodarstwa ogrodnicze. Jednym z bardziej znaczących jest gospodarstwo Państwa Turskich, które specjalizuje się w produkcji sadzonek chryzantem. W skład gospodarstwa wchodzi dwie szklarnie – jedna o powierzchni 7000 m², druga o powierzchni 22 000 m².

Zlokalizowane jest tu również wdrożeniowe gospodarstwo ogrodnicze oraz dwa inne duże gospodarstwa, których specjalizacją jest ogrodnictwo.

Na terenach wiejskich gminy Rzgów nie ma zlokalizowanych bardziej znaczących gospodarstw ogrodniczych, znajdują się mniejsze obiekty. Na terenach sołectw: Gospodarz, Grodzisko, Huta Wiskicka, Starowa Góra i Stara Gadka, znajdują się szklarnie w zabudowie zagrodowej (gospodarstwa ogrodnicze). Najczęściej lokalizowane są w pasie za zabudową. Szczególna koncentracja tego typu zabudowy znajduje się w Starej Gadce, Starowej Górze

i Gospodarzu. Istniejące zabudowania związane z gospodarstwami ogrodniczymi nie wywołują kolizji urbanistycznej. Nie są to obiekty wyróżniające się w przestrzeni. Świadczą natomiast o kierunku działalności gospodarczej w niektórych rejonach gminy. Należy również wspomnieć, że ten kierunek rolnictwa nie wywołuje tak negatywnego oddziaływania na tereny sąsiednie jak hodowla i chów zwierząt użytkowych.

Podkreślenia wymaga fakt, że produkcja ogrodnicza jest uwarunkowana historycznie, bowiem od początku XX w. na terenie majątku w Gospodarzu była taka forma działalności rolniczej prowadzona.

W zakresie większych obiektów produkcji rolniczej należy wymienić zakład produkcyjno – handlowy OVOVITA na terenie wsi Prawda, w którego skład wchodzi ferma niosek. Na terenie gminy Rzgów znajduje się oprócz zakładu w Prawdzie, kilka obiektów specjalizujących się w chowie i hodowli zwierząt użytkowych min. w Rzgowie oraz we wsi Kalino. We wsi Bronisin Dworski zlokalizowana jest ferma niosek.

Nie można jednoznacznie wskazać wiodącej gałęzi rolnictwa na terenie gminy Rzgów. W jednej części dominuje ogrodnictwo, w drugiej typowy rodzaj działalności: uprawa gruntowa oraz małe hodowle i chowy zwierząt. Oprócz kilku elementów w skali gminy, nie ma obiektów, które w znacznym stopniu wyróżniają się w przestrzeni rolniczej.

Gospodarstwa mają typową strukturę: budynek mieszkalny, lokalizowany od strony drogi, dalej od drogi lokalizowana jest zabudowania gospodarcza, inwentarska i budynki do składowania płodów rolnych (stodoły). Pozostałe części działek są użytkowane rolniczo – stanowią uprawy rolne. Coraz częściej występuje zabudowa towarzysząca zabudowie zagrodowej: drobne usługi jak sklep spożywczy, zakład naprawy samochodów. Jak już wspomniano wyżej, przy analizie istniejącej zabudowy mieszkaniowej, obejścia rolnicze również prowadzone są z dotąd niespotykaną estetyką. W części podwórza są obsiane trawnikami, zlokalizowanej są obiekty małej architektury. Wygląd polskiej wsi w znacznym stopniu się poprawił.

Również w zakresie nowo lokalizowanych obiektów w zabudowie zagrodowej: budynki mieszkalne projektowane są jako dwukondygnacyjne z poddaszem użytkowym, zabudowa gospodarcza i inwentarska jest lokalizowana zgodnie z nowymi trendami, przy uwzględnieniu przepisów z zakresu prawa budowlanego. Równie istotne jest, że z terenów zabudowy zagrodowej znikają wszelkie „samoróbki”, niekiedy w bardzo złym stanie technicznym.

Zabudowa zagrodowa jest zlokalizowana na terenie całej gminy z wyraźnym trendem we wschodniej części gminy. Widoczny jest odchodzenie od rolniczego użytkowania ziemi, wobec czego poszczególne budynki zabudowy gospodarczej zamieniane są na inne funkcje. Dodatkowo obserwuje się zastępowanie budynków w zabudowie zagrodowej budynkami mieszkalnymi jednorodzinnymi oraz wtórne podziały działek użytkowanych rolniczo z przeznaczeniem pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną.

Teren zajmowany przez uprawy rolnicze ulega skurczeniu na skutek wypierania przez zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, szczególnie na terenach graniczących bezpośrednio z miastem Łódź. Na obszarze wiejskim, obserwuje się bardzo nasilone zjawisko suburbanizacji – rozlewania się miast. Rozległe niegdyś tereny wiejskie, tracą swój pierwotny charakter. Na tym obszarze, zabudowa zagrodowa występuje jedynie na pojedynczych działkach. Zagospodarowanie nabrało charakteru podmiejskiego, z zabudową mieszkaniową jednorodzinną, ale także z bardzo silnymi rodzinnymi ogródkami działkowymi oraz przemysłem i usługami. Co więcej, proces ten cały czas się nasila i o ile początkowo nowe typy zabudowy lokalizowane były wzdłuż głównych tras komunikacyjnych, tak obecna analiza terenu pozwoliła zaobserwować, że proces ten dotyczy rozlewania się zabudowy już w głąb działek ówczesnie użytkowanych rolniczo. Analiza struktury podziałów działek wykazała, że wiele z nich zostało podzielonych z przeznaczeniem pod nową zabudowę mieszkaniową w sposób pozwalający na racjonalne użytkowanie przestrzeni. Jednak są także obszary, które są zagospodarowane w sposób chaotyczny, podziały działek nie są racjonalne, powodując problemy w ich użytkowaniu zgodnie z ich nowym, mieszkaniowym przeznaczeniem.

1.2.1.2.4. Zabudowa usługowa

Zabudowa usługowa na terenie gminy Rzgów przyjmuje charakter zarówno usług publicznych, jak i prywatnych. Analiza istniejącego zagospodarowania terenu pozwoliła wyróżnić następujące rodzaje usług:

- usługi oświaty i wychowania,
- usługi z zakresu sportu,

- usługi z zakresu obsługi medycznej i opieki społecznej,
- usługi z zakresu kultury i sztuki i kultu religijnego,
- usługi z zakresu administracji i finansów,
- usługi gastronomiczne,
- usługi handlu.

Zabudowa usługowa na terenie Gminy Rzgów zdominowana jest przez branżę odzieżową. Istniejące w południowej części miasta centra handlowe generują powstawanie nowych usług towarzyszących.

Analiza stanu istniejącego wykazała, że usługi drobnego handlu (głównie artykułami spożywczymi), rzemiosła oraz usługi gastronomiczne, zlokalizowane są głównie w centrum Rzgowa. Jeśli są to obiekty usługowe wolnostojące, to są nieduże, do około 50m² powierzchni użytkowej. Częstym przypadkiem, zwłaszcza w centrum jest lokalizowanie usług drobnego handlu w parterach domów mieszkaniowych.

Zabudowa usługowa związana z branżą odzieżową zlokalizowana jest głównie w południowej części miasta Rzgów. Zlokalizowane jest tu centrum Ptak Fashion City oraz Polros. Ptak Fashion City stale jest rozbudowywany. W 2012 roku otwarty został PTAK Outlet. W ciągu kolejnych lat powstały inwestycje, będące częścią całego kompleksu. Centrum jest w ciągłej rozbudowie. Oprócz ogromnej strefy handlu nie tylko detalicznego funkcjonuje centrum wystawiennicze, gdzie organizowane są pokazy mody oraz targi związane z branżą odzieżową.

Rozwój sektora włókienniczo – odzieżowego generuje stały wzrost gospodarczy na terenie gminy Rzgów. Wzdłuż drogi krajowej nr 71 zarówno na terenie miasta jak i wsi Gospodarz, teren zagospodarowany jest zabudową usługową i produkcyjną związaną z branżą odzieżową. Pozostała zabudowa zagrodowa i mieszkaniowa jednorodzinna jest sukcesywnie przekształcana na zabudowę usługową i produkcyjną. Pozytywny aspekt rozwoju gospodarczego ma swoje negatywne strony – w postaci nadmiernej ilości reklam i banerów lokalizowanych zarówno na budynkach jak i przy pasie drogowym. Konieczne jest tutaj przedsięwzięcie środków mających na celu minimalizację negatywnego odbioru otoczenia szczególnie w zakresie reklam.

W przypadku usług realizowanych przez podmioty publiczne można zauważyć tendencję do skupiania się w większe zespoły. Najbardziej obfitującym w usługi publiczne rejonem są okolice Placu 500 – lecia.

Opieka medyczna

Opiekę medyczną w Gminie Rzgów sprawuje publiczna i niepubliczna służba zdrowia, która obejmuje jednostki leczenia ambulatoryjnego. W gminie Rzgów opieka medyczna zorganizowana jest według następującego schematu:

- jednostka samorządowa, obejmująca publiczny zakład opieki zdrowotnej.
- gabinety prywatne,

Publiczny zakład opieki zdrowotnej – Gminna Przychodnia Zdrowa w Rzgowie, której zadaniem jest zapewnienie mieszkańcom gminy Rzgów podstawowej opieki zdrowotnej, specjalistycznej opieki zdrowotnej, rehabilitacji leczniczej, stomatologii.

W Rzgowie funkcjonuje Centrum Leczenia Niepłodności „GAMETA”- zlokalizowane przy ul. Rudzkiej 34, jest to jeden z najnowszych ośrodków leczenia niepłodności w Polsce.

Stan bazy opieki zdrowotnej jest postrzegany przez pacjentów na ogół jako niezadowolający. Przyczyniają się do tego przede wszystkim problemy związane z finansowaniem służby zdrowia. Mimo tego, ostatnio obserwuje się pozytywne zmiany, polegające na stopniowej modernizacji obiektu oraz unowocześnianiu wyposażenia placówki. Na zmiany te duży wpływ ma między innymi konkurencja ze strony niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej. Istnieją również prywatne gabinety stomatologiczne oraz prywatne gabinety lekarskie.

Świadczeniem pomocy społecznej w gminie zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej działający przy Urzędzie Miejskim z siedzibą przy ul. Rawskiej 8 oraz pomocniczo organizacje wyznaniowe i społeczne. Istniejący GOPS otacza opieką mieszkańców gminy, wymagających pomocy przede wszystkim z powodu bezrobocia oraz niepełnosprawności (wynikającej z wieku i z przyczyn losowych), bezradności życiowej oraz

z powodu wielodzietności. Na terenie gminy, znajduje się Ośrodek Dziennego Pobytu dla Osób Starszych i Niepełnosprawnych Sióstr Felicjanek mieszczący się w Rzgowie przy ulicy Ogrodowej 11.

Oświata i wychowanie

Gmina Rzgów dysponuje wystarczającą dla potrzeb mieszkańców siecią placówek oświatowych, w tym trzy placówki przedszkolne: publiczne w Rzgowie - ul. Szkolna, Przedszkole Niepubliczne „Lalibu” w Starowej Górze, Przedszkole Niepubliczne i Mini Żłobek „Świat Odkrywców” w Starej Gadce, trzy szkoły podstawowe: Szkoła Podstawowa im. Jana Długosza w Rzgowie, Szkoła Podstawowa im. Królowej Jadwigi w Kalinie, Szkoła Podstawowa w Guzowie im. Kornela Makuszyńskiego, jedno gimnazjum - Gimnazjum im. Kazimierza Jagiellończyka w Rzgowie. Na terenie miasta i gminy Rzgów nie znajdują się szkoły ponadgimnazjalne.

Przy Szkole Podstawowej im. Kornela Makuszyńskiego w Guzowie zlokalizowane jest boisko szkolne. Również przy Szkole Podstawowej w Kalinie zlokalizowane jest boisko szkolne. Zarówno obiekt w Guzowie jak i boisko w Kalinie służą nie tylko jako element uzupełniający nauczania, ale są otwarte dla okolicznych mieszkańców. W Kalinie na terenie szkoły zlokalizowany jest plac zabaw, z którego korzystają dzieci z okolicznych wsi.

W mieście Rzgów placówki oświatowe tworzą zwarty kompleks edukacyjno – sportowy. Również zlokalizowana jest tu hala sportowa. W ostatnich latach kompleks przeszedł kompleksowy remont, włącznie z budową hali sportowej. Znajdują się tu obiekty:

- Przedszkole Publiczne
- Szkoła Podstawowa im. Jana Długosza
- Gimnazjum im. Kazimierza Jagiellończyka
- Hala Sportowa
- Gminny Ośrodek Sportu, Turystyki i Rekreacji w Rzgowie
- Orlik.

EDUKACJA	2010/2011	2012/2013	2014/2015
Placówki wychowania przedszkolnego	3	4	4
w tym: przedszkola	1	2	2
Miejsca w przedszkolach	125	195	220
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	154	219	275
w tym w przedszkolach	125	180	218
Szkoły podstawowe	3	3	3
Uczniowie szkół podstawowych	421	410	417
Szkoły gimnazjalne	1	1	1
Uczniowie szkół gimnazjalnych	222	217	216
Liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach:			
podstawowych	17	17	17
gimnazjalnych	19	18	20

Tabela nr 1. Stan edukacji w Gminie Rzgów. Źródło: Statystyczne Vadamecum Samorządowca 2014, Urząd Statystyczny w Łodzi.

Zmiany w strukturze demograficznej – wyż demograficzny – spowodowały zmniejszenie liczby miejsc w przedszkolach, oraz dużą liczbę dzieci w klasach szkół podstawowych. System oświatowy, szczególnie w zakresie przedszkoli jest uzupełniany przez ofertę placówek znajdujących się na terenie Łodzi.

Administracja

Obiekty administracji państwowej, gospodarczej i samorządowej mają swoje siedziby w Rzgowie. Urząd Miejski i Rada Miejska w Rzgowie przy Placu 500-lecia 22, Urząd Stanu Cywilnego przy Placu 500-lecia 22,

Komisariat Policji w Rzgowie przy Placu 500-lecia 6. Na terenie Urzędu Miejskiego w Rzgowie zlokalizowany jest referat Budownictwa Starostwa Powiatowego w Łodzi.

Jako jednostki organizacyjne przy Urzędzie Miejskim w Rzgowie działają:

- Przedszkole publiczne w Rzgowie;
- Szkoła Podstawowa w Guzowie im. Kornela Makuszyńskiego;
- Szkoła Podstawowa im. Królowej Jadwigi w Kalinie;
- Szkoła Podstawowa im. Jana Długosza w Rzgowie;
- Gimnazjum im. Kazimierza Jagiellończyka w Rzgowie;
- Gminna Biblioteka Publiczna w Rzgowie;
- Gminny Ośrodek Kultury w Rzgowie;
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzgowie;
- Gminna Przychodnia Zdrowia w Rzgowie;
- Gminny Zakład Wodociągów i Kanalizacji;
- Gminny Ośrodek Sportu, Turystyki i Rekreacji w Rzgowie.

Urząd Miejski wspierany jest na terenie gminy przez Sołtysów i Rady Sołeckie. Urząd Miejski w Rzgowie wraz z jednostkami organizacyjnymi zapewnia mieszkańcom gminy pełen zakres usług z pakietu usług administracyjnych i publicznych. Miasto Rzgów stanowi ośrodek centralny nie tylko pod względem lokalizacji na mapie gminy ale i pod względem administracji samorządowej. Również lokalizacja w Urzędzie Miejskim w Rzgowie referatu Budownictwa, ewidencji gruntów Starostwa Powiatowego w Łodzi, stanowi o bardzo dobrej jakości usług świadczonych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Kultura

Na terenie gminy działa prężnie Gminny Ośrodek Kultury w Rzgowie przy ul. Rawskiej 8. Ośrodek zrzesza grupy i zespoły artystyczne:

- Zespół Pieśni i Tańca „Rzgowianie”;
- Chór „Camerata”;
- Orkiestra Dęta;
- Grupa Wokalna „Sempre Cantare”;
- Grupa Tańca Współczesnego „Krasnale”;
- Pracownia Plastyczna;
- Koło Fotograficzne „Blenda”;
- Koło Rękodzieła Artystycznego „Zasupłane”;
- Koło Emerytów, Rencistów i Inwalidów;
- Koło Brydża Sportowego;
- Grupa Tenisa Stołowego „Cyrkiel Rzgowski”.

Zespół Pieśni i Tańca „Rzgowianie” powstał w 1985 r., zrzesza zarówno dorosłych jak i młodzież i dzieci. Zespół corocznie bierze udział w festiwalach w kraju i za granicą, gdzie promuje polski folklor.

Zdjęcie nr 1. Członkinie Zespołu Pieśni i Tańca „Rzgowianie”, Źródło: <http://rzgowkultura.pl/?portfolio=rzgowianie>.

Chór „Camerata” został założony w 2003 r. przez mgr Izabelę Kijankę, absolwentkę Akademii Muzycznej w Łodzi. Chór liczy ponad 20 osób. Koncertuje głównie w regionie łódzkim. Chór jest laureatem wielu nagród.

Orkiestra Dęta w Rzgowie powstała w 1907 r. z inicjatywy Adolfa Schittelhelma, początkowo działała przy Straży Ogniowej. Orkiestra bierze udział w wielu imprezach lokalnych, działa również charytatywnie. Organizowane są koncerty, podczas których prowadzone są zbiórki pieniędzy dla dzieci z terenu Gminy Rzgów. Orkiestra reprezentuje swoje umiejętności w kraju i za granicą.

W zakresie działania Gminnego Ośrodka Kultury oraz Gminnego Ośrodka Sportu, Turystyki i Rekreacji w Rzgowie organizowane są imprezy aktywizujące lokalną społeczność. Organizowane są koncerty, konkursy (min. fotograficzne, plastyczne), wystawy (min. rękodzieła, prac plastycznych, fotograficzne).

Ofertę kulturalną na terenie gminy Rzgów uzupełniają:

- Świetlica wiejska w Czyżeminku;
- Świetlica wiejska przy OSP w Gospodarzu;
- Świetlica wiejska przy OSP w Grodzisku;
- Świetlica wiejska przy OSP w Guzewie;
- Świetlica wiejska w Romanowie;
- Świetlica wiejska przy OSP w Kalinie;
- w Starej Gadce – sala świetlicowa;
- Dom Kultury w Starowej Górze;
- Świetlica wiejska w Hucie Wiskickiej;
- Świetlica wiejska przy OSP w Kalinku.

Nie należy zapominać, że działalność kulturową wspierają jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych zlokalizowane na terenie Gminy Rzgów.

OSP

Na terenie Gminy Rzgów zlokalizowanych jest pięć jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej wchodzącej w skład Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego:

- OSP Rzgów – ul. Nadrzeczna 2;
- OSP Bronisin – Bronisin Dworski 3
- OSP Stara Gadka – ul. Lucerniana 41;
- OSP Kalino – Kalino 38;
- OSP Grodzisko – Grodzisko 47a.

Ponad to na terenie gminy Rzgów Ochotnicze Straże Pożarne zlokalizowane są w:

- Guzewie;

- Kalinku;
- Prawdzie;
- Starowej Górze;
- Romanowie;
- Gospodarzu.

Na terenie gminy Rzgów nie ma zlokalizowanej jednostki Państwowej Straży Pożarnej. W związku z czym obowiązek ochrony przeciwpożarowej i nie tylko spływa na jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych, które z założenia składają się z mieszkańców, czyli ochotników. Należy podkreślić, że działania i funkcja jaką pełnią OSP jest bardzo często niedoceniana. Budżet gminy przewiduje silne wspieranie działalności OSP.

Jak zostało wcześniej wspomniane jednostki OSP stanowią również lokalne obiekty kulturalne i rekreacyjne. Tu skupiają się ogniska współdziałania. Jedną z najważniejszych form aktywności są organizowane zawody pożarniczo – sportowe. Strażacy w mundurach biorą również udział w większych imprezach nie tylko świeckich ale i kościelnych.

Sport i rekreacja

Usługi związane ze sportem i rekreacją zyskują coraz większą popularność, szczególnie w zakresie infrastruktury sportowej. Powstają nowe obiekty sportowe i rekreacyjne: boiska i place zabaw dla dzieci. Infrastruktura sportowa i rekreacyjna jest nadal nie wystarczająca – szczególnie na terenach wiejskich, gdzie brak jest placów zabaw i obiektów sportowych.

Na terenie gminy istnieje 6 obiektów związanych ze sportem i rekreacją. W Rzgowie działa Klub Sportowy LZS GLKS „Zawisza” z siedzibą w Rzgowie przy ul. Tuszyńskiej 56 ze stadionem o powierzchni 2,0 ha. oraz klub KKS "Sokół" nastawiony na halowe gry sportowe i turytykę. Ponadto w następujących wsiach znajdują się obiekty:

- Kalinko – boisko przy OSP oraz plac zabaw dla dzieci;
- Stara Gadka – boisko;
- Grodzisko – boisko oraz plac zabaw dla dzieci;
- Starowa Góra – boisko (u zbiegu ulic Centralnej i Zakładowej) oraz plac zabaw dla dzieci (u zbiegu ulic Centralnej i Wójtowskiej);
- Romanów - boisko i plac zabaw dla dzieci;
- Kalino - boisko przyszkolne i plac zabaw;
- Czyżeminek – boisko przy Świątlicy Wiejskiej.

W 2012 roku odbyło się oficjalne otwarcie użytkowania hali sportowej w Rzgowie przy ulicy Szkolnej. Budowa Hali sportowej została dofinansowana ze środków unijnych z działania III.5 „Infrastruktura turystyczno – sportowa”, z programu RPO Województwa Łódzkiego. Kwota dofinansowania wyniosła 5 500 000 zł, przy całym koszcie realizacji 14 500 000 zł. Obiekt posiada dużą arenę sportową z boiskami do piłki ręcznej, koszykówki i siatkówki. W hali zainstalowano również ściankę wspinaczkową. Zlokalizowana jest tu również siłownia, sala do gry w squosha oraz dwie sale do ćwiczeń. Hala wyposażona jest również w salę konferencyjną, zaplecze biurowe i gastronomiczne. Na terenie Rzgowa, przy szkole podstawowej funkcjonuje też "Orlik", jego budowa była również dofinansowana ze środków unijnych.

W zakresie rozwoju usług turystyki, sportu i rekreacji widoczne są znaczne, pozytywne zmiany.

Niedostateczna jest natomiast infrastruktura związana z aktywnymi formami wypoczynku indywidualnego. Na terenie gminy poza małymi odcinkami nie ma wykonanych tras i ścieżek rowerowych. Niezbędna jest również inna infrastruktura związana z turystyką rowerową, jak miejsca odpoczynku. Gmina wykazuje potencjał do rozwoju aktywnych form odpoczynku, w szczególności rozwoju turystyki rowerowej.

Obiekty sakralne

Społeczność gminy Rzgów stanowią katolicy, zaś jej obszar położony jest na terenie Diecezji Łódzkiej, w dekanacie Tuszyńskim, w parafii rzymskokatolickiej Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika, znajdującej się w Rzgowie, Plac 500 – lecia 7, 95-030 Rzgów. Do parafii przynależy ok. 6000 mieszkańców. Na terenie

Gminy Rzgów znajdują się kaplice: Kaplica w Domu Sióstr Felicjanek, ul. Ogrodowa 11, Rzgów; Kaplica pw. Św. Michała Archanioła; Kaplica w Kalinie.

Budowa Kościoła p. w. Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika została ukończona w 1630 r. Wybudowany z cegły i kamienia polnego, został gruntownie odnowiony w latach 1946-1952. Wybudowany został w stylu późnorennesansowym, jednonawowy. Obecnie Kościół wyposażony jest w ołtarz główny barokowy z rzeźbionym krucyfiksem z XVIII w.; pięć ołtarzy bocznych z przełomu XVII i XVIII w. z obrazami: Świętej Trójcy, Serca Jezusowego, Matki Boskiej Częstochowskiej, św. Mikołaja, św. Antoniego, św. Rocha, ambonę z XVIII w.; stelle z początku XVIII w.; orany z końca XIX w.; trzy dzwony.

Obecnie na terenie Gminy Rzgów znajduje się 7 cmentarzy, w tym 2 czynne i 5 zamkniętych. Największy z nich to cmentarz komunalny dla miasta Łodzi przy ulicy Czartoryskiego w Starej Gadce. Cmentarz w Rzgowie przy ulicy Cmentarnej jest cmentarzem katolickim obsługującym gminę Rzgów. Pozostałe, których powierzchnia nie przekracza 2 ha, to cmentarze poewangelickie.

Stopień wykorzystania czynnych cmentarzy jest zróżnicowany. Stosunkowo największą rezerwę terenową posiada Cmentarz przy ulicy Czartoryskiego, który powiększa się w kierunku północnym. Cmentarz w Rzgowie posiada niewielką rezerwę.

Jedną z możliwości zmniejszenia tempa zajmowania nowych terenów pod cmentarz jest propagowanie innych form pochówków np. kremacje zmarłych.

Usługi komercyjne.

Oprócz drobnych sklepów zabezpieczających potrzeby mieszkańców, na terenie miasta i Gminy Rzgów zlokalizowana jest branża odzieżowa. W południowej części Rzgowa powstało centrum handlowe Ptak Fashion City, zajmujące powierzchnię ok. 250 000 m². Zgodnie z zapowiedziami inwestora centrum jest w fazie stałego rozwoju. Oprócz centrum handlowego na terenie gminy zlokalizowane są usługi będące uzupełnieniem istniejących hal targowych: hurtownie tkanin, szwalnie, hurtownie dodatków krawieckich, lokalizowane w sąsiedztwie centrum, w ciągu ulicy Pabianickiej – dalej we wsi Gospodarz, aż do Pabianic, w ciągu ulicy Katowickiej – drogi krajowej nr 91..

Dodatkowym czynnikiem przyciągającym inwestorów jest bezpośrednie sąsiedztwo Łodzi.

Na terenie gminy Rzgów zlokalizowanych jest kilka obiektów handlowych (poza branżą odzieżową) o znacznych gabarytach: Makro Cash and Carry – ul. Rudzka 40, oraz Biedronka – ul. Rzemieślnicza 35. Dane statystyczne wskazują na ciągły wzrost gospodarczy gminy poprzez ciągle rosnącą liczbę przedsiębiorców. Równie korzystnie gmina wypada na tle całego powiatu łódzkiego wschodniego:

	2010	2011	2013	Powiat 2013
Podmioty w rejestrze REGON ma 10 tyś. ludności w wieku produkcyjnym	2236	2390	2489	1753

Tabela nr 2. Podmioty w rejestrze REGON. Źródło: Statystyczne Vadamecum Samorządowca 2014, Urząd Statystyczny w Łodzi.

Gmina Rzgów obfituje w liczbę firm działających na jej obszarze. Zgodnie z Centralną Ewidencją i Informacją o Działalności Gospodarczej na terenie miasta dokonano ponad 600 wpisów. Na terenie całej gminy dokonano ok. 1300 wpisów.

W zakresie działalności gastronomiczno - hotelowej zlokalizowanej na terenie gminy Rzgów wskazać należy obiekty:

- Gospoda Starówka – w Starowej Górze;
- „Cristal” Centrum Bankietowo – Konferencyjne w Gospodarzu;
- Bar „Rarytas” w Gospodarzu;
- „Enigma” Sala Konferencyjna w Rzgowie

- Hotel „Odyseja” w Rzgowie;
- Pizzeria Lucy;
- Hotel i restauracja „Eden” w Rzgowie;
- Restauracja „Maria” w Rzgowie;
- Hotel „Wir” w Rzgowie;
- McDonald’s w Rzgowie;
- Hotel „Jurand” w Rzgowie;
- Hotel „Ozimar” w Rzgowie;
- Restauracja „KFC” w Rzgowie.

Ponad to lokale gastronomiczne zlokalizowane są na terenie CH Polros oraz na terenie obiektów Ptak Fashion City.

Zgodnie z powyższym wykazać należy wskazać, że baza noclegowo – gastronomiczna jest dobrze rozwinięta, w szczególności na terenach miejskich oraz jako otoczenie około biznesowe branży odzieżowej. Wskazać należy natomiast pewne braki w tym zakresie na terenach wiejskich, szczególnie tam gdzie wskazuje się wysoki potencjał rozwoju turystyki. Na terenie gminy nie znajdują się obiekty gospodarstw agroturystycznych. W zakresie obiektów świadczących usługi rekreacyjne należy wymienić tu „Stajnię Kajtuś” w Grodzisku, oferującą nie tylko trening koni, hotel dla koni ale i naukę jazdy konnej. Stajnia zajmuje się również handlem końmi.

Oprócz bazy noclegowo – gastronomicznej na terenie gminy zlokalizowane jest gro obiektów usługowych. Obiekty te dzielą się na dwie grupy: obiekty obsługujące mieszkańców, oraz obiekty związane z branżą odzieżową. Obiekty usługowe związane z obsługą mieszkańców zlokalizowane są na terenie całej gminy, z wyraźną intensyfikacją w mieście Rzgów. Na terenach wiejskich są to głównie małe sklepy spożywczo – przemysłowe oraz drobne zakłady usługowe jak zakłady naprawy samochodów.

Inaczej struktura usługowa wygląda na terenach wzdłuż ważniejszych ciągów komunikacyjnych, oraz na terenach graniczących z Łodzią oraz miastem Rzgów. Wzdłuż drogi krajowej nr 91, w północnej części gminy (sołectwo Starowa Góra) oraz na terenie miasta tworzy się klaster, na który składają się salony sprzedaży nowych i używanych samochodów: Dealer KIA, Autotraper Sport Service, Toyota, Volvo Trucks, Scania. Kolejne tego typu obiekty znajdują się w granicach administracyjnych miasta Łódź.

Na terenie gminy i miasta Rzgów prężnie rozwinęła się i nadal się rozwija branża odzieżowa. Związane jest to głównie z lokalizacją Ptak Fashion City. Ośrodkiem centralnym, wokół którego lokalizują się obiekty usługowe jest Ptak Fashion City. W sąsiedztwie znajduje się również CH Polros. Zarówno Centrum Handlowe Ptak jak i CH Polros są to hale targowe, gdzie w wydzielonych boksach odbywa się handel hurtowy i detaliczny produktów odzieżowych. Boksy są podnajmowane przez producentów ubrań jak i pośredników. Centrum ściąga tysiące kupujących nie tylko z terenu całej Polski ale i z zagranicy.

Na terenie gminy Rzgów rozwinęła się cała struktura gospodarcza branży: producenci odzieży, hurtownicy, detaliści, producenci półproduktów, producenci wyposażenia sklepów, eksporterzy, importerzy (oraz związany z tym transport dóbr), projektanci etc. Wszystkie te elementy można znaleźć w strukturze przestrzennej Rzgowa. Zlokalizowane są głównie w południowej części miasta, oraz wzdłuż drogi krajowej nr 71. Jako wyróżniający się w przestrzeni obiekt należy wskazać Ptak Fashion City, zlokalizowany w południowej części miasta po obu stronach drogi krajowej nr 91. Obecnie (sierpień 2015 r.) realizowany jest podziemny tunel, który usprawni połączenie komunikacyjne. Na Ptak Fashion City składa się centrum Handlowe, Ptak Expo, Ptak Outlet oraz PTAKMODA.COM.

W ostatnim czasie została zrealizowana inwestycja Ptak Expo – centrum wystawiennicze. Odbywają się to pokazy mody, targi i inne imprezy. Hale na całym terenie Ptak Fashion City zajmują powierzchnię ok. 16 ha.

Jest to gigantyczne przedsięwzięcie, a inwestor zapowiada kolejne inwestycje.

Na terenie gminy Rzgów zlokalizowane są hurtownie tkanin oraz dodatków krawieckich. Do największych należy zaliczyć Polimex, Grażka, Camela S.A. Karina, Tafetex, MA MA tex. Oprócz wymienionych znajduje się wiele mniejszych oferujących nie tylko produkty krajowe ale również importowane.

1.2.1.2.5. Zabudowa przemysłowa, produkcyjna, składowo – magazynowa

Zabudowa przemysłowa, produkcyjna i składowo magazynowa przyjmuje na terenie Gminy Rzgowa dwa warianty lokalizacyjne: większych zgrupowań obszarów przemysłowych lub działalności przemysłowej/produkcyjnej zlokalizowanej przy zabudowie mieszkaniowej. Ta ostatnia działalność, zarówno na terenie miasta, jak i obszaru wiejskiego Gminy, dotyczy niewielkich przydomowych obiektów jak szwalnie czy piekarnie. Większe zakłady produkcyjne zlokalizowane są poza terenami zwartej zabudowy, na obrzeżach miasta lub na terenie gminy. Do największych obiektów tego typu należy zaliczyć:

- „Gealan Polska Sp. z o.o.” – Rzgów ul. Rudzka 31 - produkcja profili z tworzyw sztucznych do okien i drzwi;
- „Kerakoll Polska Sp. z o. o.”, - producent chemii budowlanej;
- Zakład Przetwórstwa Mięsnego „GROT” – ul. Zakładowa 1, Starowa Góra;
- Blachy Pruszyński – ul. Rudzka 43, Rzgów;
- DREWARM – Stolarnia – ul. Leśna 15, Rzgów;
- „Delia Cosmetics” – ul. Leśna 5, Rzgów – producent kosmetyków;
- OVOVITA, Prawda 60, - producent i przetwórstwo jaj;
- „NAST – BUD” – Gospodarz 83A, Rzgów – zakład produkcyjny betonu towarowego;
- Fabryka nici „Amanda”, ul. Leśna 5, Rzgów;
- PPUH Drew – Sal – zakład produkcji trumien i sarkofagów;
- „Aflofarm” Farmacja Polska – produkcja farmaceutyków, Rzgów;
- „Merebilio” producent biżuterii sztucznej, Rzgów;
- „Jantar” zakład recyklingu, Rzgów;
- „Cablex” producent systemów ogrodzeniowych, Rzgów;
- „Hort – Cafe” produkcja wyrobów cukierniczych, Rzgów, ul. Literacka;
- PPH „Kamil” przetwórstwo mięsa, wędliny; Rzgów;
- „MAST” Producent tworzyw sztucznych, Starowa Góra;
- „Elektromex” Produkcja i sprzedaż transformatorów energetycznych, Gospodarz;
- „Asja” Produkcja tkanin, Gospodarz;
- Mit – Pol – Skup i ubój bydła, Tadzín;
- Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Kable I DRUTY STALOWE, Guzów – Babichy;
- „ABIPLAST” – Prawda 48B, - produkcja elementów z tworzyw sztucznych do celów kooperacyjnych – w Prawdzie zlokalizowana jest Narzędziownia zakładu.
- MTM, produkcja metalowych elementów, Bramy Ogrodzenia, Prawda;
- Produkcja mebli, stolarnia, Prawda;
- PPHU Trans Tex – produkcja tkanin materacowych, Czyżeminek;
- PPHU Impol Obróbka metali – Gospodarz.

Oprócz obiektów produkcyjnych na terenie gminy Rzgów zlokalizowane są składy opału, składy materiałów budowlanych i inne obiekty.

1.2.1.2.6. Tereny zielone

Położenie geograficzne Rzgowa, w dolinie rzeki Ner oraz na Wyżynie Łódzkiej na wododziale I rzędu ma wpływ na ukształtowanie, rodzaj i charakter terenów zieleni. Największe powierzchnie zajmują łąki i pastwiska wykształcone w dolinach rzecznych i obniżeniach dolinnych. W części są one zadrzewione, szczególnie na południu gminy. Zieleni wysoka reprezentują również lasy. Uzupełnienie zieleni wysokiej stanowi zieleni urządzone na cmentarzach, ogrodach działkowych oraz w parkach i ogrodach przydomowych.

Lasy, zadrzewienia

Lasy na obszarze gminy zarządzane są w przez zarząd Państwowego Gospodarstwa Leśnego, osoby fizyczne, spółkę leśną oraz wspólnoty gruntowe. W zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego znajduje się

znaczny odsetek lasów. Lasy mają niewielki udział w powierzchni Gminy Rzgów. Wskaźnik lesistości wynosi zaledwie 4,2% i znacząco odbiega od wskaźnika lesistości kraju kształtującego się na poziomie 29,4%.¹⁰

Lasy w obrębie terenu gminy Rzgów to zalesienia sztuczne, w większości sosnowe lub brzożowe, głównie z domieszkami dębu, dębu bezszypułkowego. W lasach prywatnych dominują głównie drzewostany młode i bardzo młode, wieku 31 – 60 lat (II – III klasa), w zasadzeniach rzędowych, nie pielęgnowane, o słabej produktywności i słabych rokowaniach co do jakości drewna. Drzewostany starsze - 61 – 80 lat (IV klasa) również zajmują znaczną powierzchnię. Jedynie lokalnie występuje drzewostan powyżej 80 lat. Wzrasta też udział drzewostanów w I klasie wiekowej – 1-20 lat, ze względu na wzmożone w ostatnich latach prace dolesieniowe. Lasy państwowe to głównie drzewostan w wieku od 3 do 83 lat, z wyraźną przewagą drzewostanów młodych (do 37 lat). Głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna, rzadziej brzoza tworzące siedliska boru świeżego.

Przyrodnicze jednostki przestrzenne ekosystemów leśnych tworzą na terenie gminy dwa typy systemów przestrzennych:

- wielkopowierzchniowy, zwarty – to system o charakterze ciągłym, nadający całemu obszarowi dominujące cechy typowe dla lasów, słabo zagrożony przez zmiany degradacyjne, o dużym potencjale oddziaływania na zdegradowane tereny sąsiednie,
- mozaikowaty obejmujący małe rozproszone lasy i większe zadrzewienia – to system o charakterze mozaikowatym, silnie zagrożony zmianami degradacyjnymi i o niewielkim potencjale zasilającym zdegradowane tereny sąsiednie.

Lasy, dzięki naturalnym możliwościom retencyjnym pozytywnie oddziałują na spływy powierzchniowe wód, przeciwdziałają erozji gleb, łagodzą niskie i wysokie temperatury. Dzięki temu w znacznym stopniu stabilizują klimat i kształtują krajobraz, tworząc tym samym warunki do wypoczynku, rekreacji i poprawy zdrowia. Jednak mała powierzchnia zieleni leśnej nie jest w stanie spełniać takiej roli w Gminie.

Ponadto zieleń wysoką na terenie gminy Rzgów reprezentują zadrzewienia, które bardzo licznie występują na obszarze wiejskim gminy Rzgów – największe powierzchnie zajmują w sołectwie: Prawda, Czyżeminek, Guzów-Babichy, Gospodarz, Stara Gadka, Romanów.

Na uwagę zasługują również pojedyncze drzewa i krzewy a także ich skupiska, które urozmaicają rolniczy krajobraz szczególnie na granicach pól, na miedzach (tzw. zieleń śródpolna), przy drogach głównych i polnych tworząc szpalery oraz wzdłuż cieków wodnych (godna uwagi cenna zieleń łąkowa).

Główną rolą zadrzewień śródpolnych jest podnoszenie walorów krajobrazowych, estetycznych oraz przywracanie pożądanych zjawisk środowiskowych. Szczególnie wartościowe układy ekologiczne rozwijają się w strefie kontaktu pomiędzy terenami leśnymi i łąkami oraz w dolinie rzeki Ner pomiędzy Rzgowem i Grodziskiem.

Użytki zielone – łąki i pastwiska

Łąki i pastwiska zajmują stosunkowo znaczną powierzchnię gminy, odpowiednio 673 ha i 428 ha, stanowiąc łącznie ok. 17% powierzchni gminy. Występują one przede wszystkim w dolinach rzecznych i obniżeniach terenowych. Zwarte obszary łąk mają duże walory przyrodnicze i krajobrazowe. Struktura przestrzenna użytków zielonych na terenie Gminy Rzgów wskazuje na dwa różne typy układów:

- dolinny charakteryzujący się wydłużonym kształtem dużych jednostek, częsta dominacja powierzchniowa na licznych odcinkach dolin, mniejszą intensywnością zagospodarowania przestrzennego (Dolina Ner i dopływów),
- pozadolinny charakteryzujący się nieregularnymi i skróconymi kształtami małych jednostek oraz brakiem dominacji przestrzennej, którą użytki zielone utraciły na rzecz gruntów ornych; są to obszary ze zwiększoną intensywnością zagospodarowania przestrzennego i silną izolacją poszczególnych kompleksów (lokalne zagłębienia terenowe).

W pierwszym układzie dominują łąki podmokłe, a w drugim świeże lub suche. Najbardziej wartościowymi w poziomej strukturze przestrzennej krajobrazu są jednostki wielkoprzestrzenne o położeniu

¹⁰ Stan na 31.12.2014 r. – www.stat.gov.pl (Bank Danych Lokalnych)

dolinnym lub też nieliczne jednostki łąkowe położone poza dolinami rzek na łagodnych zboczach wzniesień i teras rzecznych. Zbiorowiska roślinności źródłiskowej, wodnej i łąkowej towarzyszącej licznym rzekom, ciekom, rowom i zbiornikom wodnym są nie do przecenienia. Powinny one podlegać wzmocnionej ochronie polegającej na unikaniu fragmentaryzacji, zakłócania stosunków wodnych i nadmiernego nawożenia.

Parki, skwery i zieleńce

Ważne dla kształtowania środowiska i klimatu miejskiego są zespoły zieleni wysokiej, w tym parki, skwery, zieleńce itp. W gminie są 2 parki: park w Rzgowie, park w Gospodarzu. Pełnią one bardzo ważną funkcję przyrodniczą i ekologiczną, bowiem stanowią małe węzły ekologiczne w systemie przyrodniczym gminy. Jednocześnie to oazy dla świata fauny. Poza tym w mieście wyróżniają się następujące obszary zieleni wysokiej: zieleń nad rzeką Ner i zadrzewienia śródpolne. Zieleń ta jest najczęściej zielenią nieuporządkowaną, wymagającą działań porządkowych i rewaloryzacyjnych.

Cmentarze

Obecnie na terenie Gminy Rzgów znajduje się 7 cmentarzy, w tym 2 czynne i 5 zamkniętych. Największy z nich to cmentarz komunalny dla miasta Łodzi przy ulicy Czartoryskiego w Starej Gadce. Cmentarz w Rzgowie przy ulicy Cmentarnej jest cmentarzem katolickim obsługującym gminę Rzgów.

Stopień wykorzystania czynnych cmentarzy jest zróżnicowany. Stosunkowo największą rezerwę terenową posiada Cmentarz przy ulicy Czartoryskiego, który powiększa się w kierunku północnym. Cmentarz w Rzgowie posiada rezerwę, jest to jednak niewystarczające zabezpieczenie perspektywiczne, należy zatem rozważyć nową lokalizację cmentarza lub inną intensyfikację istniejących terenów.

Jedną z możliwości zmniejszenia tempa zajmowania nowych terenów pod cmentarz jest propagowanie innych form pochówków np. kremacje zmarłych.

1.2.1.2.7. Wody

Wody płynące na terenie gminy Rzgów reprezentują przede wszystkim rzeka Ner oraz rzeka Dobrzyńka wraz z dopływami głównie w postaci rowów melioracyjnych. Rzeka Ner ma charakter typowo nizinny. Przepływa przez centrum Rzgowa z kierunku wschodniego na zachód, a od drogi krajowej nr 91 zmienia swój bieg na południkowy – w kierunku północnym. Przebieg rzeki jest zbliżony do litery „u”. Jej dolina generalnie dopasowuje się do ogólnego ukształtowania terenu i przebiegu głównych form morfologicznych. Nie tworzy ona urozmaicenia konfiguracyjno – wysokościowego rzeźby gminy. Dolina Neru jest płaska i rozległa o długich i łagodnych stokach. Cechuje ją zmienna szerokość – od 150 m w mieście Rzgów do 550 m w Gospodarzu. Niestety charakter rzeki został zaburzony, kiedy to w latach sześćdziesiątych koryto rzeki na terenie Rzgowa zostało wyprostowane. Przyczyniło się to do zniszczenia ekosystemu, który nie był w stanie odbudować się w formie pierwotnej.

Wody powierzchniowe stojące reprezentują przede wszystkim zbiorniki wodne występujące w dolinie rzeki Ner w Tadzynie, Hucie Wiskickiej oraz w Gospodarzu. Pełnią one rolę rekreacyjną oraz hodowlaną. Ponadto na terenie miasta Rzgów w dolinie rzeki Ner oraz w Czyżeminku i Prawdzie w dolinie rzeki Dobrzyńka liczne są niewielkie zbiorniki wodne, tzw. oczka wodne.

I.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY

I.3.1. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA GMINY.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy jest układem połączonych ze sobą części. Części te wyróżniają się dzięki cechom przestrzennym i funkcjonalnym. Struktura funkcjonalno przestrzenna Gminy Rzgów kształtowała się przez wiele wieków i miały na nią wpływ różne uwarunkowania. Do najważniejszych czynników należą uwarunkowania przyrodnicze oraz dotychczasowy zgodny ze sztuką osadniczą rozwój gminy. Do najbardziej odczuwalnych elementów należą rzeki, obwodnice i trasy szybkiego ruchu. Uwzględniając dotychczasowe opracowania planistyczne, obecne zagospodarowanie, użytkowanie przestrzeni, bariery przestrzenne jak

i kierunki rozwoju gminy w strukturze funkcjonalno przestrzennej gminy można wydzielić kilka wyróżniających się przestrzennie stref o dominujących funkcjach.

Centrum Rzgowa: obejmuje najstarszą część miasta, rynek wraz z zabudową pomiędzy rzeką Ner i ciekami Strugą. W tej strefie zlokalizowane są różne usługi, w tym handlu, gastronomii, administracji, kultury, nauki, a także zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i w znikomym stopniu wielorodzinna. Centrum jest strefą wyróżniającą się w przestrzeni miasta ze względu na wyraziste granice, charakter zabudowy, w tym liczne zabytki oraz usługi. W jej granicy występują bariery przestrzenne w postaci rzek Ner i Strugi, które jednak w wielu miejscach można przekroczyć. Ze względu na brak bulwarów wzdłuż tych rzek, nie są one odbierane jako części strefy.

Północna strefa zabudowy mieszkaniowo - usługowej powyżej rzeki Ner: w przeważającej części jest to zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Grupom budynków towarzyszą liczne usługi podstawowe. W obrębie tej strefy istnieje obszar usługowo - przemysłowy o znacznych rozmiarach (przy ulicy Rudzkiej). Strefa ma charakter zwarty, jednak nie wszystkie jej granice są tak wyraziste jak dla Centrum. Najczytelniejsze, stanowiące jednocześnie barierę przestrzenną są: granica południowa, wyznaczona przez rzekę Ner oraz granica zachodnia wyznaczona przez Trasę Katowicką. Strefa ma tylko dwa połączenia ze strefą Centrum. Jest to niewystarczająca liczba połączeń.

Południowa strefa zabudowy mieszkaniowo - usługowej poniżej cieku Strugi: w przeważającej części jest to zabudowa mieszkaniowa przy ulicach Literackiej i Tuszyńskiej. Znaczna część tego obszaru zajmują duże centra handlowe. Centrum handlowe PTAK Fashion City jest ciągle rozbudowywane. W związku z czym, istniejący układ komunikacyjny staje się niewydolny. Istnieje pilna potrzeba rozbudowy układu, szczególnie w zakresie połączenia Centrum Handlowego i znajdujących się po drugiej stronie drogi krajowej nr 91 PTAK Outlet i PTAK EXPO. Obecnie (czerwiec 2015 r.) realizowany jest tunel pod D.K. 91 łączący centra handlowe. Odciaży to skrzyżowanie drogi krajowej nr 91 i ul. Tuszyńskiej.

Strefa przemysłowo - składowa na południu Rzgowa po lewej stronie Trasy Katowickiej: Strefa obejmuje tereny rolnicze o niskich klasach bonitacyjnych. W strefie znajduje już się kilka dużych zakładów (Kerakoll, Volvo i inne). Strefa z racji położenia przy drodze katowickiej posiada bardzo dobre potencjalne połączenia komunikacyjne. Strefa zamknięta jest z czterech stron bardzo wyraźnymi granicami. Od wschodu Trasa Katowicka, od północy drogą krajową, od zachodu drogą powiatową i od południa zabudową mieszkaniową jednorodziną i siedliskową.

Strefa zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej Gospodarz -Czyżeminek: jest to duża pod względem powierzchni strefa, w której znaczny udział mają użytki rolne. Ze względu na charakter zabudowy i usytuowanie, do tej strefy włączono kilka wsi, stanowiących enklawy zabudowy wśród użytków rolnych. Strefa nie jest w całości zwartym układem i nie ma wyraźnych granic. Granice w większości stanowią rozległe obszary rolne. W przeważającej części zlokalizowana jest tu zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, często o charakterze zagrodowym oraz drobne usługi jak i zabudowa letniskowa. Liczba połączeń z resztą układu jest wypadkową istniejących ulic wzdłuż których, zlokalizowana jest zabudowa. Bezpośrednich połączeń nie ma zbyt wielu. Jednak są to połączenia wystarczające.

Strefa zabudowy usługowej wzdłuż drogi krajowej nr 71: stanowi bardzo charakterystyczny układ. Przekształcona zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i zagrodowa na usługi i produkcję związane z branżą odzieżową stanowi główne przeznaczenie tego obszaru. Zabudowa usługowo - produkcyjna znajduje się w pasie wzdłuż drogi krajowej nr 71 i jest kontynuowana w Gminie Ksawerów i dalej w mieście Pabianice. Układ komunikacyjny stanowi jedyny ciąg w tej strefie - D.K. nr 71. Pomimo wzmożonego ruchu, droga jest przejezdna.

Pomimo niemal jednolitej funkcji w strefie nie można tu mówić o ładzie przestrzennym. Zabudowa nie jest jednorodna, dodatkowo całość oszpecają wszechobecne reklamy.

Strefa zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej: Prawda: jest to nieduża pod względem powierzchni strefa, w której znaczny udział mają użytki rolne. Strefa ograniczona jest od wschodu i południa ścianą lasu. W większości zabudowa to domy jednorodzinne często w zagrodach. W strefie zlokalizowany jest również jeden duży zakład produkcyjny oraz zabudowa letniskowa.

Strefa zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej Huta Wiskicka, Grodzisko, Kalino, Kalinko, Romanów: jest to strefa największa, w skład tej strefy wchodzi kilka obszarów o podobnym zagospodarowaniu. Są to wsie liniowe o wyraźnie wyodrębnionych i oddzielonych od siebie jednostkach osadniczych. Znaczny udział w tej strefie mają użytki rolne. Granica strefy z jednej strony (wschodniej) jest granica gminy, a z zachodniej, szeroki otwarty pas przestrzeni oddzielający tę strefę od Rzgowa.

Strefa zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej Stara Gadka – Starowa Góra: strefa z dominującą zabudową mieszkaniową jednorodziną. Występują w tej strefie również zakłady produkcyjne oraz przetwórcze. Strefa o dość monotonnej strukturze, z dużą ilością dróg. Drogi powstawały w wyniku dzikich podziałów nieruchomości i niekontrolowanej sprzedaży działek pod budownictwo. Strefa o bardzo niskim udziale powierzchni zielonych, o bardzo gęstej siatce zainwestowania. Drogi nie tworzą spójnego systemu komunikacyjnego. Strefa jest rozdzielona drogą krajową, jednak dla samej strefy nie ma to znaczenia. Od Rzgowa strefa jest oddzielona terenami zielonymi zadrzewionymi i otwartymi terenami łąk i pól.

I.3.2. KOMPOZYCJA I ESTETYKA W ZAGOSPODAROWANIU MIASTA

Zapewne na początku XVI wieku, wraz z właściwą lokacją Rzgowa, w miejscu skrzyżowania traktów wyznaczono obszerny rynek - element najsilniej akcentujący miejski charakter całego założenia. Od początku istnienia miasta dominantą jego układu przestrzennego był kościół. Otaczająca rynek pierścieniem od wschodu, południa i zachodu siatka ulic o nieregularnym przebiegu ukształtowała się w I połowie XVI wieku.

W 1551r. istniało w mieście 7 ulic: Pabiańska, Krzywa, Tuszyńska, Kaleńska, Chojeńska, Grodziska oraz Nowe Miasto.

Parterowa, drewniana zabudowa skupiona była najsilniej wzdłuż traktu piotrkowskiego, czyli ulicy Tuszyńskiej. Rozwój zabudowy w kierunkach: północnym i zachodnim ograniczały widły rzek: Neru i Strugi. W 2. połowie XVI wieku w mieście rozplanowano 4 nowe ulice. Ukształtowany wówczas układ przestrzenny miasta, przekształcony w XIX wieku, zachował się do dziś. Rozplanowanie Rzgowa, z okresu przed jego wielkim pożarem w 1812 roku, można odczytać z planu miasta wykonanego w 1796 roku. W ramach akcji regulacyjnej miast polskich prowadzonej przez władze Królestwa Kongresowego wykonano nowy plan pomiarowy Rzgowa. W 1827 roku został on przedstawiony komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Policji Królestwa Kongresowego. Samego rysunku planu nie odnaleziono, zachowały się natomiast obszerne towarzyszące mu objaśnienia. Zalecano w nich między innymi: zachowanie rynku w dotychczasowym kształcie i uregulowanie jego zachodniej pierzei. Proponowano także zlikwidowanie starego rynku (przy ulicy Kaleńskiej). Przewidywano wprowadzenie pewnych zmian istniejącej sieci ulicznej - poszerzenie i przedłużenie ulic: Pabiańskiej, Źródlanej, Wąskiej, Długiej i Rawskiej, a także nadanie jednolitej szerokości ulicy Grodziskiej. Nowy plan regulacyjny Rzgowa cechowała dbałość o uporządkowanie zabudowy, czego wyrazem było między innymi zamierzenie usunięcia stodoł poza obręb miasta. Z objaśnień do planu wynika jednak, że po pożarze w 1812 roku miasto zdołało się już w znacznej części odbudować. Wiele z postanowień planu było trudne do wykonania i pozostało nie zrealizowanych; inne wprowadzono w życie znacznie później. W latach trzydziestych XIX wieku poszerzono i wybrukowano ulice: Pabianicką i Grodziską. Weześniej, bo w roku 1818 uporządkowano północną część rynku oddzielając od niego płotem cmentarz wokół kościoła parafialnego. W połowie XIX wieku, w związku z budową stacji kolejowej w Rokicinach ulicy Grodziskiej nadano zachowany do dziś, regularny przebieg.

Obecna zabudowa historycznego centrum Rzgowa pochodzi w znacznej części z końca XIX i I połowy XX wieku. Zwarte pierzeje uliczne tworzą jedno- i dwukondygnacyjne budynki z dachami założonymi kalenicowo wzdłuż ulic. Zachowało się wiele charakterystycznego dla Rzgowa typu domu z krytą sienią przejazdową. Na początku XX wieku rynek stracił swój targowy charakter. W 1910 roku w jego wschodniej części założono park z lipową aleją na wprost bramy kościoła. Po II wojnie światowej, w 1947 roku park powiększono o część zachodnią, sąsiadującą z ulicą Tuszyńską. Aż do lat sześćdziesiątych XX wieku Rzgów zajmował prawie taki sam obszar jak teren zarysowany na planie z 1796 roku. Dopiero w ostatnim trzydziestoleciu nastąpiło znaczące powiększenie jego obszaru. W ostatnich 15 latach nastąpił gwałtowny rozwój zabudowy wzdłuż drogi krajowej Nr 91. Niestety pewne zespoły zabudowy nie wykazują cech harmonijnego i przemyślanego rozplanowania. Mianem terenów o dysharmonijnym i chaotycznym układzie przestrzennym określić należy dwa obszary. Pierwszy znajduje się na południe od Rzgowa, gdzie wzniesiono obiekty handlowe o gabarytach i wyrazie architektonicznym sprzecznymi z tradycją lokalną. Przesłaniają one historyczną sylwetę Rzgowa. Drugi to tereny wsi Starowa Góra, które cechuje zbyt duża intensywność chaotycznej zabudowy, sprzecznej z pojęciem ładności przestrzennej. Równie kontrowersyjnym urbanistycznie terenem jest zabudowa zlokalizowana wzdłuż drogi krajowej nr 71. Przekształcenia istniejącej struktury mieszkaniowej na zabudowę usługową i produkcyjną wprowadziły chaos przestrzenny. Jednak taki stan rzeczy ma swoje ekonomiczne uzasadnienie. Dodatkowo elementem dysharmonijnym, który współistnieje z funkcją usługową i produkcyjną, są reklamy.

Gmina jest zespołem przestrzennym składającym się z wielu zespołów urbanistycznych i krajobrazowych. Zespół urbanistyczny to kilka zespołów architektonicznych łączących się ze sobą. Ma on ograniczoną wielkość i oddzielony jest od innych zespołów wyraźną granicą topograficzną lub krajobrazową. Zespół krajobrazowy to fragment krajobrazu dobrze widoczny z określonego punktu i posiadający elementy ograniczające spojrzenie. Dzięki ukształtowaniu i pokryciu terenu stanowi on charakterystyczne środowisko odróżniające się od środowisk sąsiednich.

Rzgów jest wybitnym przykładem „Małego Miasteczka”. Układ części historycznej uzależniony jest od przebiegu rzeki Ner. Wybitnymi elementami, które krystalizują plan Rzgowa są dwa istniejące rynki. Jeden tzw. Stary Rynek (trójkątny) o pochodzeniu przed lokacyjnym oraz plac 500-lecia (prostokątny) rynek wytyczony podczas lokacji miasta.

I.3.3. ZGODNOŚĆ ZAGOSPODAROWANIA TERENU Z UWARUNKOWANIAM I PRZYRODNICZYMI

Zgodność zagospodarowania terenu z uwarunkowaniami przyrodniczymi opracowano w oparciu o ekofizjografię Miasta i Gminy Rzgów, wykonaną w roku 2012. Ocenę zgodności zagospodarowania można rozpatrywać pod względem następujących aspektów:

- warunków gruntowych i wodnych,
- warunków topoklimatycznych,
- warunków glebowych - ochrona gleb oraz gleby wykształcone na podglebiu organicznym,
- warunków ochrony zieleni i przyrody.

Zalążek Rzgowa, jak i innych wsi powstawał w znacznym stopniu na terenach o korzystnych uwarunkowaniach gruntowo-wodnych. W kolejnych fazach rozrastania się, zajmowały mniej korzystne tereny, znacząco zbliżając się, a nawet wkraczając, w doliny rzeczne i obniżenia dolinne.

Na terenie gminy i miasta Rzgów w stanie istniejącym występuje kolizyjne zainwestowanie w dolinach rzecznych i obniżeniach dolinnych. Jest to głównie zabudowa zagrodowa i mieszkaniowa jednorodzinna, rzadziej usługowa zlokalizowana przy drogach. Na uwagę zasługuje nadmierne zawężenie zasięgu dolin rzecznych w centrum Rzgowa. Najczęściej stanowi ona punktową ingerencję w ciągi ekologiczne. Jedynie w południowo-zachodniej części gminy problem ten ma charakter bardziej pasmowy, ze względu na ukształtowanie geomorfologiczne w postaci rozległej równiny rozlewiskowo - jeziornej. Należy tutaj nadmienić, iż zabudowa jest źródłem zagrożenia dla warunków wodnych, głównie ze względu na niewłaściwie prowadzoną gospodarkę wodno-ściekową.

Nie mniej jednak na zdecydowanej powierzchni gminy dotychczasowe zagospodarowanie i użytkowanie terenów jest dostosowane do warunków gruntowo - wodnych.

Zagospodarowanie terenu można ocenić jako zgodne z uwarunkowaniami topoklimatycznymi, z wyjątkiem południowo-zachodniej części gminy. Zabudowa mieszkaniowa jest punktowo zlokalizowana w obszarach dolinnych, które cechują się niekorzystnymi warunkami klimatycznymi dla zabudowy. Główne punktowe źródła zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego występują w strefach przemysłowych poza centrum, co ogranicza wpływ przemysłu na jakość powietrza. Znacznie mniej korzystny jest nieustanny wzrost ruchu komunikacyjnego w centrum Rzgowa oraz w południowo-wschodniej i południowej części gminy ze względu na przebieg ciągów komunikacyjnych wysokiej klasy (A1, S8).

Na terenie gminy Rzgów wyraźnie zauważalna jest presja budowlana na tereny rolnicze. Z roku na rok wzrasta liczba zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej realizowanej na terenach rolniczych. Na cele budowlane przeznaczane są również grunty rolne chronione prawnie przez zmianą przeznaczenia ich na cele nierolnicze. Zjawisko to dotyczy niemalże 1/3 użytków rolnych **chronionych** i zostało przeprowadzone na etapie sporządzania obowiązującego prawa miejscowego. Nie mniej jednak już samo kubaturowe zabudowywanie wyłączonych z produkcji rolniczej użytków rolnych zachodzi powoli, bowiem zaledwie na poziomie ok. 15%.

Na terenie gminy Rzgów brak jest jednak znaczącego rozproszenia tkanki budowlanej w otwarte tereny rolnicze. Zabudowa w znacznym stopniu skupia się wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Jedynie miasto Rzgów i Starową Górę cechuje powierzchniowy, a nie pasmowy sposób zagospodarowania. Organiczna pokrywa glebowa została przeznaczona na cele budowlane jedynie w południowo-zachodniej części gminy Rzgów oraz w sołectwie Starowa Góra.

Prócz presji budowlanej na grunty rolne, na terenie gminy Rzgów zauważalna jest również presja budowlana na grunty leśne. Z produkcji leśnej dotychczas zostało wyłączone ok. 10,5 ha gruntów leśnych przeznaczając je na cele zabudowy i komunikacyjne.

I.3.4. ZGODNOŚĆ ZAGOSPODAROWANIA TERENU Z UWARUNKOWANIAM I KULTUROWYMI

W zagospodarowaniu miasta Rzgowa uwarunkowania kulturowe nie zawsze były brane pod uwagę, czego dowodem jest zabudowa realizowana poza historycznymi liniami zabudowy, poziom estetyczny obiektów, a nade wszystko zły stan techniczny obiektów i wielu przestrzeni. Ma to destrukcyjny wpływ na wygląd miasta. W mieście znaczenie kompozycyjne mają place w strukturze urbanistycznej: Plac 500- lecia oraz pierwotny plac miasta zlokalizowany w historycznym pośrednim sąsiedztwie.

Indywidualne obiekty architektoniczne o walorach kulturowych mogą stać się załączkami „uzdrowień” przestrzeni jako nośnik tożsamości, wpływać na rozwój turystyki. Wymagają one jednak remontów, modernizacji i rehabilitacji. Ponadto nowe struktury architektoniczne powinny być dostosowane formą, gabarytami i funkcją do struktur istniejących – powinny być ich naturalną kontynuacją ewolucyjnego rozwoju miasta.

Na terenie gminy Rzgów znajdują się obiekty cenne nie tylko historycznie, ale również kulturowo, które zostały zaniedbane i konieczne są tutaj działania ratownicze. Wskazane jest wkomponowanie tych elementów w tworzące się nowe tkanki przestrzenne, przy jednoczesnym zachowaniu elementów cennych. Takie działania nie tylko wspomogą zachowanie obiektów znaczących, ale również wskażą nowe funkcje przy zachowaniu ich historycznego charakteru.

I.3.5. ZGODNOŚĆ ZAGOSPODAROWANIA TERENU Z UWARUNKOWANIAM I SPOŁECZNO – GOSPODARCZYMI

Zgodność zagospodarowania terenu z uwarunkowaniami społeczno – gospodarczymi opracowano analizując obecną sytuację Rzgowa. Uwarunkowania społeczno - gospodarcze gminy można badać na podstawie sytuacji demograficznej, sytuacji na rynku pracy, zatrudnienia, bezrobocia, wynagrodzeń, cen artykułów i usług, sytuacji mieszkaniowej, liczby podmiotów gospodarki narodowej, sytuacji w przemyśle i budownictwie, handlu i transporcie.

Na podstawie danych opublikowanych przez Urząd Statystyczny w Łodzi¹¹ można stwierdzić, że przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w województwie było nieznacznie wyższe w porównaniu do roku 2013.

We wrześniu 2014 r. przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw było na poziomie 313,6 tys. osób w skali województwa łódzkiego – tj. o 0,1% niższym niż w takim w okresie styczeń – wrzesień 2013 r. Znaczny spadek zatrudnienia dotyczył budownictwa oraz administrowania i działalności wspierającej, transporcie i gospodarce magazynowej, działalności związanej z kulturą, rozrywką, rekreacją oraz obsłudze rynku nieruchomości.

W województwie łódzkim we wrześniu 2014 r. w urzędach pracy było zarejestrowanych 128,4 tys. osób – czyli o 2,5% mniej niż w sierpniu 2014 r. i o 12,9% mniej w stosunku do września 2013 r.

Stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła 12,1% (wrzesień 2014 r.), w porównaniu z rokiem ubiegłym spadła o 1,6 p. procentowego.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w województwie łódzkim wyniosło 3526,04 zł i było o 3,7% wyższe niż w 2013 r.

Ceny artykułów żywnościowych i nieżywnościowych oraz usług konsumpcyjnych i niekonsumpcyjnych spadły w stosunku do poprzednich lat.

Zwiększająca się rola usług

Zapotrzebowanie mieszkańców na różnorodne usługi cały czas wzrasta, co przejawia się ciągłym wzrostem usług względem liczby innych działalności. Zróżnicowane dochody mieszkańców jak i ich indywidualne potrzeby, stwarzają popyt na różnorodne usługi.

Szczególnych obwarowań w harmonijnej ekspansji usług wymagają obszary centrum, oraz osiedla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, ze względu na warunki komunikacyjne, architektoniczne i środowiskowe.

Nowe potrzeby mieszkaniowe

Sytuacja na rynku mieszkaniowym, przy znikomym udziale starych budynków, wzmacnia potrzeby na nowe tereny mieszkaniowe. W gminie powstają budynki jednorodzinne i sporadycznie zabudowa bliźniacza.

Zapotrzebowanie na tereny rekreacyjne

Wydłużający się czas pracy, starzejące się społeczeństwo, zróżnicowana wysokość dochodów mieszkańców wpływają na zwiększające się zapotrzebowanie na otwarte i łatwo dostępne tereny rekreacyjne. Odpowiedzią na taką sytuację powinno być zagospodarowanie zieleni i parków, budowa ścieżek rowerowych. Istnieje również konieczność wciągnięcia w system zieleni publicznych (rekreacyjnych) dolin rzecznych i połączenia centrum z systemem zieleni zewnętrznej poprzez tereny rekreacyjno – kulturalne.

I.4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

I.4.1 POSZCZEGÓLNE ELEMENTY PRZYRODNICZE I ICH WZAJEMNE POWIĄZANIA

I.4.1.1. Położenie geograficzne

Pod względem położenia geograficznego teren gminy Rzgów cechuje się rozciągłością południkową – na poziomie 12,6 km. Rozciągłość równoleżnikowa wynosi zaledwie 8,7 km.

Pod względem regionalizacji fizycznogeograficznej Polski teren gminy Rzgów położony jest na pograniczu mezoregionów Wysoczyzny Bełchatowskiej i Wzniesień Łódzkich, w obrębie makroregionu Wzniesienia Południowomazowieckie, w pasie Nizin Środkowopolskich – podprowincji Niżu Środkowoeuropejskiego. Z tymże znacząca powierzchnia gminy położona jest w granicach mezoregionu Wzniesienia Łódzkie zbudowanego z luźnych utworów czwartorzędowych i wysokości ponad 250 m n.p.m. Wysoczyzna

¹¹ Komunikat O Sytuacji Społeczno- Gospodarczej Województwa Łódzkiego (z dnia 28.10.2014 r.)

Bełchatowska obejmuje tylko południowe krańce gminy. Ma ona położenie wododziałowe między dorzeczami Warty i Pilicy (Odry i Wisły). Oś Wysoczyzny Bełchatowskiej stanowi pasmo ostańcowych wzgórz żwirowych o przebiegu północ – południe, związanych z maksymalnym zasięgiem zlodowacenia warciańskiego (Romanów - 231 m n.p.m.).

I.4.1.2. Rzeźba terenu

Wyłączając dolinę Neru oraz wododziałowe przewyższenia (powyżej 200 m n.p.m.) w okolicach Babich, Romanowa i Kalinka, aż ok. 80% terenu gminy ma położenie wysoczyznowe i wznosi się średnio ok. 200 m n.p.m. Wysokości bezwzględne wahają się od 185 m n.p.m. w północno – zachodniej części gminy do 210 m n.p.m. w jej części południowej i wschodniej. Cechuje się rzeźbą mało urozmaiconą, monotonna, wręcz niemal płaską – równinną o deniwelacjach rzędu 25 m na długości 2-4,5 km (wysokości ok. 190 m.n.p.m).

Bardziej urozmaiconą rzeźbę posiada jedynie wschodnia część gminy z wysokościami na poziomie 210 – 230 m n.p.m. W ukształtowaniu terenu zaznacza się jedynie pagór morenowy martwego lodu (rejon Kalinka i Romanowa), osiągający wysokość do ok. 230 m n.p.m. i w chwili obecnej intensywnie eksploatowany przez człowieka (liczne tereny górnicze).

Kulminacja rzeźby gminy w wysokości 231 m n.p.m. występuje ok. 300 m na zachód od drogi powiatowej nr 2909E w Romanowie. Najniższy punkt gminy – 178,75 m n.p.m. wyznacza koryto rzeki Ner na granicy z miastem Łódź.

Lokalne urozmaicenie rzeźby stanowią pagórki kemowe występujące pasmem w centralno – wschodniej części gminy (Grodzisko, Huta Wiskicka, wschodnie krańce miasta Rzgowa) oraz pagórki wydymowe na południowo – zachodnich krańcach gminy (ze względu na zalesienie nie eksponują się one w terenie).

Na obszarze gminy Rzgów dominują dwa podstawowe typy rzeźby: doliny i obniżenia dolinne oraz płyty wysoczyznowe pomiędzy nimi. W wyniku procesów denudacyjnych, eluwialno-organicznyc, erozyjnych i erozyjno-akumulacyjnych nastąpiło rozczłonkowanie i zróżnicowanie morfologiczne i hipsometryczne powierzchni terenu. Przejawia się to znacznym zróżnicowaniem form geomorfologicznych:¹²

- formy pochodzenia lodowcowego – wysoczyzna morenowa płaska;
- formy utworzone w strefie martwego lodu – pagórki morenowe martwego lodu;
- formy pochodzenia wodnolodowcowego – równiny sandrowe i wodnolodowcowe, kemy, terasy pradolinie, doliny wód roztopowych, zagłębienia powstałe po martwym lodzie;
- formy pochodzenia eolicznego – wydmy;
- formy pochodzenia rzeczno-akumulacyjnego – dna dolin rzecznych, terasy akumulacyjne w dolinach rzecznych;
- formy pochodzenia denudacyjnego – suche doliny, zdenudowane krawędzie i długie stoki;
- formy pochodzenia jeziornego – równiny rozlewiskowo – jeziorne.

Rzeźba o spadkach 0-3% (znacząca powierzchnia gminy) z przyrodniczego i gospodarczego punktu widzenia nie stwarza zagrożeń. Jest ona wolna od zagrożeń erozyjnych i nie stanowi ograniczenia dla działalności gospodarczej i budownictwa. Potencjalne zjawiska geodynamiczne mogą wystąpić na obszarach o nachyleniu powierzchni przekraczającym 5% (m.in. skarpy, pagórki morenowe i kemowe, wydmy).

Na obszarach o nachyleniu 0 - 0,5% mogą wystąpić problemy z odprowadzaniem wód, co wiąże się z możliwością ich płytkiego zalegania. Tereny płaskie to tereny o słabo wydzielonych strefach wododziałowych.

I.4.1.3. Budowa geologiczna

Gmina Rzgów położona jest w zasięgu synklinorium szczecińsko – łódzko - miechowskiego, a dokładniej stanowi ona wschodnie skrzydło kredowej niecki łódzkiej (jednostki podrzędnej w stosunku do synklinorium), wypełnionej osadami wapienno-marglistymi oraz piaskowcami wieku górnej kredy, której osiowa część w kierunku południowy-wschód – północny-zachód przebiega za południowo – zachodnią granicą gminy.

Podłoże mezozoiczne gminy Rzgów tworzą utwory kredy górnej wykształcone jako: opoki, miejscami z wkładkami margli, krzemieniami; margle, miejscami z krzemieniami; wapienie; kreda piszcząca; gezy. Zalegają one bezpośrednio pod osadami czwartorzędowymi w zachodniej części gminy. Ich strop jest bardzo

¹² Na podstawie Szkicu geomorfologicznego 1:100 000 – arkusz: Łódź Zachód (627), Łódź Wschód (628), Tuszyń (665), Pabianice (664)

zróznicowany i kształtuje się na głębokości od ok. 70-80 m p.p.t. do 100-120 m p.p.m. (lokalnie nawet do 135 m p.p.t.).

Osady trzeciorzędowe nie stanowią ciągłej pokrywy. Stanowią bezpośrednie podłoże osadów czwartorzędowych we wschodniej części gminy. Ich strop również kształtuje się na podobnej głębokości co utworów górnokredowych od 85-95 m p.p.t. do 95-110 m p.p.t. (a miejscami nawet do 115-120 m p.p.t. na najwyższych kulminacjach w Konstantynie i Romanowie). Reprezentowane są one generalnie przez mioceńskie iły, piaski i mułki oraz miejscami węgle brunatne. Lokalnie mają postać pokryw zwietrzelinowych o zróznicowanej miąższości (od kilkudziesięciu centymetrów do ponad 10 m). Ich miąższość jest bardzo zmienna i waha się od kilku centymetrów do ok. 30 m. Na terenie gminy Rzgów nie występują wychodnie tych utworów.

Słabo urozmaicone utwory wieku górnokredowego oraz utwory trzeciorzędowe stanowią podłoże dla utworów czwartorzędowych, wykazujących znaczące urozmaicenie i zróznicowanie.

Morfologia terenu jest ściśle związana z budową geologiczną, a zwłaszcza z rodzajem utworów przypowierzchniowych. Rzeźba obszaru, jak i budowa geologiczna utworów przypowierzchniowych jest konsekwencją zlodowaceń w czwartorzędzie oraz procesów zachodzących w trakcie ustępowania lodowca, okresach interglacjalnych i w okresie holoceniście.

Osady czwartorzędowe na terenie gminy Rzgów występują powszechnie i tworzą pokrywę o dość zróznicowanej miąższości. Uzależniona jest ona w znacznym stopniu od ukształtowania stropu podłoża czwartorzędu. Generalnie w południowo - zachodniej, zachodniej i północnej części gminy kształtują się one w granicach 70-90 m, a w centralnej, wschodniej i północno - wschodniej – na poziomie 95-120 m (do 130 w dolinie rzeki Ner). Te różnice są wynikiem urozmaicenia powierzchni stropu podłoża czwartorzędu jak i współczesnej powierzchni terenu. Największe grubości płaszczka czwartorzędowego, znaczą brzeżną strefę zasięgu lądolodu warciańskiego.

Konfiguracja dzisiejszej powierzchni gminy jest wynikiem akumulacyjnej działalności lądolodów środkowopolskich – głównie zlodowacenia Warty, stadiał mazowiecko - podlaski. Z nim związane są najstarsze osady odsłaniające się na powierzchni gminy. Są to osady lodowcowe i wodnolodowcowe w postaci gliny zwałowej, piasków, żwirów i mułków. Zlodowacenie północnopolskie nie objęło swym zasięgiem gminy Rzgów. Powstawały wówczas osady rozlewiskowo - jeziorne, rzeczne tarasów nadzalewowych, peryglacjalne, deluwialne. Na przełomie plejstocenu i holocenu (czwartorzęd nierozdzielny) wykształciły się osady eoliczne oraz eluwialno - eoliczne. W holocenie tworzyły się osady budujące teras współczesnej doliny (teras zalewowy) oraz osady organiczne. Osady holoceniście tworzą się również współcześnie.

Dokładnie budowa geologiczna obszaru gminy została przedstawiona na Szczegółowych Mapach Geologicznych Polski w skali 1:50 000 arkusz: Łódź Wschód, Łódź Zachód, Pabianice i Tuszyn oraz w objaśnieniach do tych arkuszy.

Osady czwartorzędowe tworzą swoistą mozaikę na terenie gminy Rzgów. Deglacjacja lądolodów środkowopolskich pozostawiła przede wszystkim grubą serię morenowych glin zwałowych stanowiących najwyraźniejszy element kompleksu osadów zlodowacenia Warty oraz w mniejszym udziale akumulacyjnych wodnolodowcowych i lodowcowych osadów piaszczysto-żwirowych. Piaski i żwiry wodnolodowcowe i lodowcowe występują w postaci niewielkich rozmiarów pól, miejscami zalegając na glinie zwałowej.

Kumulację powierzchni gminy budują piaski i żwiry moren martwego lodu, powstałe podczas akumulacyjnej działalności wód lodowcowych.

Lokalne kumulacyjne pagórki w obrębie wysoczyzny morenowej tworzą piaski, żwiry i mułki kemów oraz moren czołowych (Stara Gadka, Rzgów). Na południe od Łodzi, już na peryferiach miasta zaczyna się południkowy ciąg izolowanych, okrągławych pagórków, biegnących przez okolice Rzgowa w stronę Tuszyna do Grabicy i Borowej Góry. Ich żwirowa budowa oraz regularny przebieg stały się podstawą do uznania ich za moreny czołowe i przeprowadzenia tędy granicy zlodowacenia Warty. Same pagórki zbudowane są z serii glacialfluwialnej, w której przeważają piaski i żwiry nierzadko jednak spotkać można wtrącenia mułkowe i ilaste. Omawiane pagórki zaliczone do form szczelinowych powstałych w otoczeniu brył lodowych. Okrągławy ich zarys i otoczenie zewsząd gliną skłania do zaliczenia ich do grupy kemów. Pas kopolastych wzniesień o łagodnie

opadających stokach. rozciągnięty w formie szerokich wałów, o przebiegu południkowym, w budowie, których występują piaski, żwiry i gliny, a także utwory glaci-fluwialne, nosi cechy zaburzeń glacitektonicznych.

Z okresu zlodowaceń północnopolskich pochodzą piaski i żwiry, miejscami mułki peryglacialne, tworzące zwartą pokrywę w północno - zachodniej części gminy oraz rozlewiskowo - jeziorne budujące tereny równinne w południowo - zachodniej części gminy. Z tego okresu pochodzą również serie piasków i żwirów rzecznych budujących wyższe, nadzalewowe terasy w dolinach rzek bądź obszar odpływu wód roztopowych lodowca (rejon Kalinka i Rzgowa I). Osady deluwialne w postaci piasków i mułków wypełniających zagłębienia bezodpływowe oraz kotlinowate rozszerzenia dolinne także wykształciły się w tym okresie.

Na przełomie plejstocenu i holocenu formowały się pojedyncze niewielkie pola piasków i mułków eoliczno-eluwialnych (północno - wschodnia część gminy) oraz nieliczne pagórki wydymowe (głównie w południowo - zachodniej części gminy).

Do najmłodszych utworów, wykształconych w okresie holocenu, należą piaski rzeczne wypełniające dna współczesnych cieków powierzchniowych i zagłębień bezodpływowych oraz pojedyncze płyty organicznych gruntów namułowo-torfowych. Lokalne wystąpienia osadów organicznych związane są głównie z dolinami Neru i Dobrzyńki.

W obszarach zabudowy i infrastruktury występują współczesne nasypy antropogeniczne. Na uwagę zasługuje nasyp na terenie miasta Rzgów.

I.4.1.4. Wielkość i jakość zasobów wodnych

I.4.1.4.1. Wielkość zasobów wód powierzchniowych

Współczesna sieć hydrograficzna gminy Rzgów jest wypadkową łączenia się wód rzecznych i postglacialnych. To wynik działalności wód fluwioglacjalnych w okresie stadium recesji lądolodu zlodowacenia Warty oraz kierunku spływu rzek.

Obszar gminy Rzgów należy do dwóch zlewni I rzędu, tj. Wisły i Odry. W południowo - wschodniej części gminy (Kalinko, Kalino) oraz przez jej południowe krańce przebiega wododział I-go rzędu rozdzielający dorzecza Wisły i Odry. Ponadto przebiegają liczne wododziały IV rzędu rozdzielające zlewnię dopływów rzeki Ner. W strefach wododziałowych i źródłiskowych występuje kilka czynnych źródeł wypływu wód gruntowych i podziemnych oraz strefy młaków - wysięków lokalnych.

Ponad 90% powierzchni gminy Rzgów należy do zlewni Warty. Jedynie południowo - wschodnia część gminy (Romanów) odwadniana jest ciekami bez nazw do Wolbórki (zlewnia Pilicy).

Powierzchniową sieć hydrologiczną gminy buduje rzeka Ner, prawobrzeżny dopływ Warty o całkowitej długości 122,2 km (przez gminę przepływa na długości 11,7 km) oraz o średnim spadku 1,03‰. Jest to górny odcinek rzeki, bowiem jej źródła znajdują się poza północno - wschodnią granicą gminy na obszarze miasta Łodzi. Jej przebieg zbliżony jest do litery „u”. Na terenie gminy przyjmuje ona liczne dopływy: Dopływ spod Wiskitna, Dopływ w Rzgowie (tzw. Struga), Dopływ z Guzewa oraz mniejsze dopływy bez nazwy. Ponadto przez południowo-zachodnią część gminy przepływa rzeka Dobrzyńka, która stanowi lewostronny dopływ Neru (ujście w południowo-zachodniej części miasta Łodzi). Przyjmuje ona liczne równoległe dopływy.

Odwodnienie gminy i miasta Rzgów odbywa się w kierunku zachodnim, północno - zachodnim i południowo - zachodnim. Generalnie ciek obszaru gminy płyną zgodnie z nachyleniem terenu.

Ze względu na mało urozmaiconą, monotonną rzeźbę, rzeki i ciek wodne w obrębie gminy i miasta Rzgów nie wykształciły wyraźnych dolin. Płyną w płaskich, rozległych dolinach oraz w mało wyraźnych, lekko wciętych obniżeniach.

Dolina Neru, jak i sama rzeka, ma przebieg zbliżony do litery „u” oraz przyjmuje zmienną szerokość – od 150 m w mieście Rzgów do 550 m w Gospodarzu. Jest ona płaska i rozległa z długimi i łagodnymi stokami.

W kwietniu 2014 r. Dyrektor Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu wydał rozporządzenie w sprawie korzystania z wód regionu wodnego Warty (Dz. U. Woj. Łódzkiego z 2014 r., poz. 1598). Określiło ono warunki korzystania z wód regionu wodnego Warty, w zasięgu którego znajduje się rzeka Ner. Nie mniej jednak, zgodnie z tym rozporządzeniem, nie została ona uznana za ciek szczególnie istotny ani za ciek istotny dla zachowania ciągłości morfologicznej.

Naturalna sieć rzeczna na terenie gminy i miasta w bardzo dużym stopniu została poddana działaniom regulacyjnym, co w konsekwencji spowodowało, iż obecne stosunki wodne są bardzo przeobrażone. Większość cieków wodnych została uregulowana i pełni rolę rowów melioracyjnych. Nieuregulowany jest jedynie odcinek Neru między stawami rybnymi w Gospodarzu a granicą Łodzi.

Na terenie gminy i miasta uzupełnieniem sieci rzecznej są zbiorniki wodne, zarówno naturalne jak i sztuczne. Na uwagę zasługuje przede wszystkim zespół zbiorników wodnych w dolinie rzeki Ner w Tadzynie, Hucie Wiskickiej oraz w Gospodarzu. Pełnią one rolę rekreacyjną i hodowlaną. W znacznym stopniu zostały one sztucznie stworzone przez człowieka. Ponadto na terenie gminy i miasta, głównie w dolinach rzecznych, bardzo licznie występują niewielkie, bezodpływowe oczka wodne.

Na południowych krańcach gminy oraz w jej północno – wschodniej występują licznie tereny podmokłe.

Na terenie gminy Rzgów wyodrębnione zostały następujące zlewnie Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP) – rzecznych:¹³

- Ner do Dobrzyńki – Nr JCWP RW600017183229 (dorzecze Odry);
- Jasień – Nr JCWP RW6000171832189 (dorzecze Odry);
- Wolbórka od źródeł do Dopływu spod Będzelina – Nr JCWP RW2000172546329 (dorzecze Wisły).

Zgodnie z danymi KZGW wszystkie w/w JCWP mają wyznaczony status silnie zmienionej części wód, ze względu na: istotną zabudowę cieków oraz wpływ obszarów zurbanizowanych Rudy Pabianickiej (Ner do Dobrzyńki); przekroczenie wskaźnika m4 (regulacje) oraz położenie ok. 75% zlewni na terenie zurbanizowanym (Jasień); regulacje stosunków wodnych w rolnictwie, brak działań, poprawiających stan/potencjał JCWP jednocześnie nie powodując kolizji z dotychczasowym użytkowaniem (Wolbórka od źródeł do Dopływu spod Będzelina).

Stan wszystkich JCWP, w obrębie których leży gmina Rzgów został określony jako zły. Nie mniej jednak zagrożenie nieosiągnięcia celów RDW występuje tylko w obrębie JCWP obszaru dorzecza Odry, dla których zostały dopuszczone derogacje (tj. odstępstwa) czasowe od osiągnięcia celów środowiskowych (do 2027 r.). Były one spowodowane głównie dysproporcjonalnymi kosztami oraz brakiem rozwiązań technicznych możliwych do zastosowania w celu poprawy stanu JCWP. Ponadto wynikały one z:

- Ner do Dobrzyńki - ponad 65% powierzchni zlewni zajmują tereny rolne; jest to teren silnie zurbanizowany; występują silne zmiany morfologiczne (budowle piętrzące);
- Jasień – słaby stopień skanalizowania w zlewni, a aktualnie założone tempo rozbudowy kanalizacji nie będzie miało istotnego wpływu na jakość wód; silnie zmieniona morfologia (regulacje).

W „*Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry*” i w „*Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*” dla jednolitych części wód powierzchniowych zostały ustalone cele środowiskowe¹⁴ z uwzględnieniem ich aktualnego stanu JCWP:

- dla jednolitych części wód, będących obecnie w bardzo dobrym stanie/potencjale ekologicznym – utrzymanie tego stanu/potencjału;
- dla naturalnych części wód – osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego i utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego;
- dla silnie zmienionych (analizowany obszar) i sztucznych części wód – osiągnięcie co najmniej dobrego potencjału ekologicznego i utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego.

¹³Na podstawie www.kzgw.gov.pl/files/file/Programy/PWSK/PWSK_zalacznik_1.xls i <http://geoportal.kzgw.gov.pl/imap> (dostęp 11.05.2015 r.)

¹⁴Zostały one oparte głównie na wartościach granicznych poszczególnych wskaźników fizyko-chemicznych, biologicznych i hydromorfologicznych określających stan ekologiczny oraz wskaźników chemicznych świadczących o stanie chemicznym wody, odpowiadających warunkom osiągnięcia przez te wody stanu dobrego oraz z uwzględnieniem kategorii wód określonych rozporządzeniem w sprawie klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych.

1.4.1.4.2. Jakość zasobów wód powierzchniowych

Od 2010 r. na terenie województwa łódzkiego prowadzony jest monitoring Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP). Stan/potencjał ekologiczny przebadanych w 2013 r. JCWP w zdecydowanej większości był w stanie umiarkowanym. Na terenie gminy Rzgów tylko JCWP Jasień nie był objęty monitoringiem (monitoring operacyjny)¹⁵. Punkty pomiarowo-kontrolne dla monitorowanych JCWP znajdowały się poza jej granicami, tj. na terenie miasta Łódź (JCWP Ner do Dobrzyńki) oraz gminy Będków (Wolbórka od źródeł do Dopływu spod Będzelina).

Dla obu monitorowanych JCWP stwierdzono umiarkowany potencjał ekologiczny. Analizując zaś wskaźnik stanu wód, będący wypadkową stanu chemicznego, potencjału ekologicznego oraz wymogów dodatkowych obszarów chronionych, JCWP JCWP Ner do Dobrzyńki posiadała stan umiarkowany. JCWP Wolbórka od źródeł do Dopływu spod Będzelina pod tym kątem nie była badana.¹⁶

Do głównych czynników negatywnie wpływających na środowisko wodne zalicza się:

- zanieczyszczenia punktowe (ścieki przemysłowe i komunalne),
- zanieczyszczenia obszarowe (np. ze źródeł rolniczych),
- zanieczyszczenia liniowe (np. z transportu drogowego),
- zmiana stosunków wodnych wynikająca z zabudowania, piętrzenia czy regulacji koryt cieków (nie jest objęta monitoringiem WIOŚ),
- tzw. „dzikie” wykorzystywanie studni kopanych na szamba.

Rzeka Ner (wraz z Dopływem w Rzgowie (tzw. Struga) jest odbiornikiem oczyszczonych i często nieoczyszczonych ścieków zarówno komunalnych jak i przemysłowych. Głównym źródłem zanieczyszczenia wód rzeki Ner jest gminna oczyszczalnia ścieków w Rzgowie (odbiornik - rzeka Ner) oraz stacja uzdatniania wody i oczyszczalnia ścieków w Kalinku (odbiornik – Dopływ w Rzgowie (tzw. Struga)). Wprowadzają one ścieki do rzek na podstawie pozwoleń wodnoprawnych, które regulują m.in. warunki ilości i jakości zrzucanych ścieków. Są one objęte kontrolą.

Ponadto o stanie czystości rzek decydują głównie sploty powierzchniowe z pól (nawożenie) oraz nieuregulowana gospodarka ściekowa wsi, zwłaszcza, że wiele z nich leży bezpośrednio nad ciekami wodnymi. Zagrożenie stanowi wzrost zaopatrzenia mieszkańców wsi i rolnictwa w wodę bez równoczesnego rozwiązywania palącego problemu gospodarki ściekowej, co podnosi ilość ścieków.

Poważnym zagrożeniem są wody opadowe lub roztopowe pochodzące z powierzchni zanieczyszczonych o trwałej nawierzchni (miasta, tereny przemysłowe, handlowe, usługowe, bazy transportowe, drogi i parkingi).

1.4.1.4.3. Wielkość zasobów wód podziemnych

Gmina Rzgów znajduje się w strefie średniej zasobności w wody podziemne. Według regionalizacji hydrogeologicznej B. Paczyńskiego (1995) gmina leży w VII regionie hydrogeologicznym zwanym „Łódzkim”, w którego granicach wody podziemne poziomów użytkowych (pierwszy poziom wodonośny) występują w utworach czwartorzędowych i kredowych, lokalnie w paleogeńsko-neogeńskich (trzeciorzędowych).

Głębokość występowania pierwszego poziomu wodonośnego jest ściśle uzależniona od morfologii terenu i jego budowy geologicznej,¹⁷ a także od zróżnicowania litologicznego osadów.

Najpłytsze występowanie zwierciadła wód – generalnie do 2 m p.p.t. związane jest nie tylko z osadami holoceniowymi w obrębie den dolin rzecznych i obniżeń dolinnych, ale również z rozległym terasem nadzalewowym (Kalinko, Rzgów) oraz z osadami budującymi teren równinny w południowo – zachodniej części gminy (Czyżeminek, Prawda, Guzew). Są to rozległe obszary obejmujące podmokłości, oraz nisko położone powierzchnie den i tarasów rzek i cieków. Symetrycznie w stosunku do dolin, na wyniesionych terenach morenowych głębokość występowania pierwszego poziomu wodonośnego wzrasta do poziomu 2 – 5 m p.p.t. oraz 5-10 m p.p.t.. Najgłębiej – na poziomie 10 – 20 m p.p.t. woda zalega w obrębie najwyżej wyniesionych

¹⁵ Zgodnie z „Komunikatem o stanie jakości wód powierzchniowych województwa łódzkiego badanych w 2013 r.”, sierpień 2014, WIOŚ, Łódź

¹⁶ Ibidem

¹⁷ Do ukształtowania powierzchni terenu nawiązuje przebieg hydroizobat, które obrazują głębokość od powierzchni terenu do pierwszego zwierciadła wód podziemnych.

terenów gminy – pagóry morenowe (Romanów) oraz kemów (Konstantyna). W obrębie wysoczyzny morenowej występują obszary wód zawieszonych (soczewki wód).

Wody gruntowe den dolin rzecznych wykazują ściśle uzależnienie od stanów wody w rzekach. Wraz z podniesieniem się stanu wód mogą występować lokalne podtopienia. Dlatego też występowanie zwierciadła wód podziemnych płycej niż na głębokości 2 m p.p.t. powoduje, że bezpośrednia lokalizacja zabudowy jest znacznie utrudniona, a wręcz nie powinna być możliwa.

Im dalej od den dolin tym zależność od ich wód gruntowych jest mniejsza, a okresowe wahania stanu wód związane są w większym stopniu z wielkością i intensywnością opadów atmosferycznych.

Wody podziemne obszaru gminy Rzgów, mające znaczenie użytkowe, ściśle wiążą się z osadami wieku górnokredowego i czwartorzędowego, z tymże podstawowy poziom wodonośny stanowi poziom czwartorzędowy. Ujmowany jest on przez większość wodociągów oraz obiekty usługowe, produkcyjne, gospodarstwa niezwodociągowane i rolnictwo.

W poziomach użytkowych gminy generalnie występują wody dobrej jakości, wymagające nieskomplikowanego uzdatniania do celów konsumpcyjnych.

Gmina Rzgów leży w zasięgu jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) 79 – obszar dorzecza Odry i 97 – obszar dorzecza Wisły, które, zgodnie z danymi KZGW, cechują odmienne parametry:¹⁸

- JCWPd 79 – charakteryzują go: jednowarstwowość; średnia grubość 30m i 900 m; średnia głębokość 20-50 m i 100-1000 m; stan chemiczny oceniony jako dobry; stan ilościowy oceniony jako słaby (w subczęści); ponadto występuje zagrożenie nieosiągnięcia stanu dobrego; ze względu na zmiany ilościowe powodowane znacznym poborem wód podziemnych dla aglomeracji łódzkiej oraz brak możliwości technicznych wyegzekwowania właściwych celi środowiskowych dopuszczono derogacje (odstępstwa) czasowe do 2021 r. oraz cele mniej rygorystyczne.
- JCWPd 97 – charakteryzują go: jednowarstwowość; średnia grubość 10-100 m; średnia głębokość powyżej 400-500 m; zarówno stan chemiczny jak i ilościowy oceniony został jako dobry.

W „*Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry*” i w „*Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*” dla jednolitych części wód podziemnych zostały ustalone następujące cele środowiskowe:

- zapobieganie dopływowi lub ograniczenia dopływu zanieczyszczeń do wód podziemnych;
- zapobieganie pogarszaniu się stanu wszystkich części wód podziemnych; dla części wód, będących obecnie w co najmniej dobrym stanie chemicznym i ilościowym celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu (analizowany obszar);
- zapewnienie równowagi pomiędzy poborem a zasileniem wód podziemnych;
- wdrożenie działań niezbędnych dla odwrócenia znaczącego i utrzymującego się rosnącego trendu stężenia każdego zanieczyszczenia powstałego w skutek działalności człowieka.

W 2010 r. został opracowany „*Program wodno-środowiskowy kraju*”,¹⁹ którego celem jest przedstawienie zestawień działań dla realizacji założonych celów środowiskowych. Ich wypełnienie w określonym czasie przyczyni się do uzyskania lepszego stanu wód. Działania na obszarze dorzecza Odry w obrębie JCWPd 79 to:

- opracowanie dokumentacji hydrogeologicznej dla ustanowienia obszaru ochronnego GZWP 401;
- ustanowienie obszaru ochronnego GZWP 401;
- weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód - ograniczenie poboru dla przemysłu i rolnictwa;
- monitorowanie wód podziemnych w rejonie składowisk odpadów komunalnych i przemysłowych;
- monitorowanie wód podziemnych w rejonie występowania ekosystemów od wód zależnych.

1.4.1.4.4. Jakość zasobów wód podziemnych

Główne źródła presji zanieczyszczeń wód podziemnych to składowiska odpadów – źródło punktowe oraz trasy komunikacyjne – źródło liniowe. Innymi źródłami zanieczyszczeń wód podziemnych mogą być:

¹⁸ Na podstawie www.kzgw.gov.pl/files/file/Programy/PWSK/PWSK_zalacznik_1.xls i <http://geoportal.kzgw.gov.pl/imap> (dostęp 11.05.2015 r.)

¹⁹ http://www.kzgw.gov.pl/files/file/Programy/PWSK/Program_wodno-srodowiskowy_kraju.pdf (dostęp na 11.05.2015 r.)

- wysoka dysproporcja między siecią kanalizacyjną a wodociągową;
- ścieki wprowadzane do gleby, np. poprzez nieszczelne szamba, czy oczyszczanie tychże szamb bezpośrednio na pola;
- tzw. „dzikie” wysypiska śmieci;
- tzw. „dzikie” wykorzystywanie studni kopanych na szamba;
- nieodpowiednio zabezpieczone stacje paliw;
- ферmy hodowlane zwierząt;
- niewłaściwe stosowanie nawozów naturalnych z obiektów intensywnej hodowli lub chowu zwierząt;
- nieczynne lub niewłaściwie zabezpieczone studnie wiercone.

Na terenie gminy Rzgów brak punktów pomiarowych sieci krajowej i regionalnej monitoringu wód podziemnych. Nie zostały również wyznaczone obszary OSN.²⁰

1.4.1.4.5. Mała retencja

Gmina Rzgów znajduje się w strefie średniej zasobności w wody podziemne. Powoduje to określone problemy w gospodarce wodnej i niedobory wody, zwłaszcza dla celów rolniczych. Ważne jest zatem zwiększenie małej retencji, szczególnie poprzez budowę zbiorników wodnych **na zasadach przewidzianych w planach zarządzania ryzykiem powodziowym oraz planach przeciwdziałania skutkom suszy.**

W ramach realizowanego w 2005 roku dla województwa łódzkiego „Wojewódzkiego Programu Małej Retencji” zgłoszono potrzebę budowy na terenie gminy Rzgów trzech zbiorników retencyjnych:

- zbiornik „*Rzgów I*” na rowie melioracyjnym o powierzchni zalewu 7,9 ha i średniej głębokości 1,4 m; zbiornik dolinowy, przepływowy realizowany w wąskiej dolinie użytków zielonych; główne funkcje zbiornika to: przeciwdziałanie degradacji środowiska poprzez podniesienie zwierciadła wody w gruncie oraz zwiększenie retencji gruntowej; ochrona przeciwpowodziowa; przeciwdziałanie suszy i alimentacja najniższych przepływów; rekreacja i turystyka; gospodarka rybacka;
- zbiornik „*Rzgów II*” na rzece Ner o powierzchni zalewu 5,8 ha i średniej głębokości 1,6 m; zbiornik przepływowy, ogroblowany realizowany w płaskiej i szerokiej dolinie o małych spadkach poprzecznych i podłużnych, na terenie silnie uwilgotnionym i zabagnionym; główne funkcje zbiornika to: przeciwdziałanie degradacji środowiska poprzez podniesienie zwierciadła wody w gruncie oraz zwiększenie retencji gruntowej; ochrona przeciwpowodziowa; rekreacja i turystyka;
- zbiornik „*Gospodarz II*” na rzece Ner o powierzchni zalewu 5,0 ha i średniej głębokości 2,0 m; główne funkcje zbiornika: przeciwpowodziowa, rekreacyjna.

Istotnym elementem regulującym lokalne stosunki wodne są również wody płynące. Dlatego też w celu zwiększenia małej retencji rzeki Ner w jej korycie na 113+980 kilometrażu zlokalizowane jest urządzenie o charakterze agrotechnicznym oraz hydrotechnicznym, tj. jaz żelbetonowy będący w dobrym stanie technicznym. Jego głównym celem jest zmniejszenie spadku koryta rzeki i obniżenie prędkości przepływu wody dla poprawy warunków wilgotnościowych na przyległych użytkach rolnych. Wielkość retencji korytowej wynosi 23,628 tys. m³ przy wysokości piętrzenia 2,9 m. Został on uwzględniony w szczegółowym wykazie obiektów retencji korytowej²¹ zawartym w Aneksie „Wojewódzkiego Programu Małej Retencji” dla województwa łódzkiego przyjętym uchwałą Nr 581/10 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 13 kwietnia 2010 roku.

Należy jednak zaznaczyć, iż równocześnie powinny być realizowane inne programy i działania zwiększające zasoby wodne regionu. Należy zaznaczyć, iż znaczna część gminy Rzgów objęta jest Programem regionalnym „Warta” opracowanym w 2001r. i zatwierdzonym Uchwałą Nr XLIII/506/2002 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 9 lipca 2002 roku. Główne jego postulaty to rekultywacja rzeki i doliny Neru, wykonanie zbiorników retencyjnych oraz ochrona wód przed zanieczyszczeniem.

²⁰ Zgodnie z „Raportem o stanie środowiska w województwie łódzkim”, 2013, WIOŚ Biblioteka Monitoringu Środowiska, Łódź

²¹ Zgodnie z Aneksem Wojewódzkiego Programu Małej Retencji dla województwa łódzkiego retencja korytowa to jeden z najtańszych sposobów zwiększania zasobów wody w zlewniach nie tylko w obrębie samego cieku, lecz również przyczynia się do zwiększenia zasobów wód podziemnych. Ten sposób retencji wody ma szczególne znaczenie w okresie wegetacyjnym, kiedy możliwe jest wykorzystanie wody dla nawodnień użytków rolnych - głównie użytków zielonych. Natomiast w zlewniach małych i okresowo prowadzących wodę, utrzymanie retencji korytowej wodę wydawnie ogranicza odpływ wody ze zlewni.

I.4.1.5. Warunki gruntowo-wodne

Warunki geologiczno-inżynierskie w obrębie gminy Rzgów cechują się zróżnicowaniem przestrzennym wynikającym ze zróżnicowania geomorfologicznego i geologicznego oraz związanej z tym zmienności warunków wodnych.

Na terenie gminy Rzgów na znacznej jej powierzchni dominują warunki korzystne dla budownictwa. Wynika to z dobrej nośności podłoża w warunkach wysoczyzny morenowej płaskiej oraz zalegania poziomu wodonośnego generalnie poniżej 2 m p.p.t. Dla bezpośrednich posadowień budowlanych cechują się one najczęściej prostymi, warunkami gruntowymi.

Są to grunty pod względem warunków gruntowo-wodnych przydatne dla realizacji wszelkich przedsięwzięć inwestycyjnych. Ograniczenia będą stanowić urządzenia melioracji wodnych szczegółowych oraz grunty chronione prawnie przed wyłączeniem ich z produkcji rolnej i leśnej.

Obszary, na których mogą pojawić się utrudnienia dla budownictwa występują w północno – zachodniej części gminy, co wiąże się z budującymi podłożem piaskami i żwirami, miejscami peryglacjalnymi oraz w części centralno – południowej – miejsce odpływu wód roztopowych lodowca (rejon Kalinka i Rzgowa). Ograniczenia stwarza wysoki poziom wody gruntowej kształtujący się na głębokości 0–2 m p.p.t. Ponadto utrudnienia mogą również stanowić wody podskórne zalegające lokalnie na płyciej występujących, słabo przepuszczalnych glinach, mułkach i iłach, lub wody śródglinowe w obrębie utworów gliniastych. Istnieje możliwość poprawy warunków wodnych po wykonaniu drenażu.

Także sama nośność podłoża może stanowić ograniczenia - luźne piaski eoliczne (częściowo zalesione) występujące na niewielkich powierzchniach gminy, piaski i mułki deluwialne wypełniające dna suchych dolin (większe powierzchnie zajmują na krańcach wschodnich gminy – sołectwo Romanów) oraz grunty zaburzone glacitektonicznie o dużym zróżnicowaniu litologicznym osadów (wzniesienia terenu w północno – zachodniej części gminy). Zagospodarowanie tych gruntów wymaga badań geotechnicznych warunków podłoża dla potrzeb konkretnych inwestycji.

W dnach dolin rzecznych, lokalnych obniżeniach terenu oraz w części południowo – zachodniej gminy (sołectwo Czyżeminek, Prawda) panują mało korzystne i niekorzystne warunki gruntowo-wodne oraz złożone i skomplikowane warunki geotechniczne. Jednocześnie obszary te są obszarami o znacznych walorach przyrodniczych. Powinny one pozostać terenami otwartymi, w jak najmniejszym stopniu zabudowanymi.

Wątpliwą przydatność dla budownictwa posiadają tereny o znacznym spadku (powyżej 5%) i potencjalnej możliwości wystąpienia zjawisk geodynamicznych – pagórki, stoki dolin rzecznych, strome skarpy. Powinny one być zagospodarowane zielenią, szczególnie wysoką, by zapobiec zjawiskom geodynamicznym.

I.4.1.6. Klimat i powietrze

I.4.1.6.1. Warunki klimatyczne i topoklimatyczne

Obszar gminy i miasta Rzgów znajduje się w Dzielnicy Łódzkiej w świetle regionalizacji rolniczoklimatycznej Polski (według R. Gumińskiego), o czym zdecydowało położenie na słabo urozmaiconym wysokościowo obszarze (podstawowe elementy klimatu posiadają wielkości zbliżone do rejestrowanych w sąsiedniej Łodzi).

Zgodnie z podziałem Polski na regiony klimatyczne w świetle frekwencji dni z różnymi typami pogody (według A. Wosia) gmina i miasto Rzgów leżą w granicach regionu XVII, tj. regionu środkowopolskiego. Na tle innych regionów wyróżnia się on większą liczbą dni z pogodą bardzo ciepłą oraz dni mroźnych z dużym zachmurzeniem i opadem. Jest to strefa tzw. cyrkulacji zachodniej i południowo-zachodniej.

Ukształtowanie terenu nie stanowi przeszkody dla przepływu mas powietrza różnego pochodzenia. Powoduje to znaczną zmienność warunków pogodowych.

Niewielkie różnice w wysokościach względnych terenu decydują o braku zróżnicowania rozkładu temperatury na terenie gminy. Średnia roczna temperatura powietrza na pobliskiej stacji Łódź Lublinek wynosi 7,6°C.²² Średnia temperatura miesiąca najchłodniejszego (luty) wynosi -3°C, a najcieplejszego (lipiec) +17,5°C. Średnia roczna amplituda temperatury powietrza dla opisywanego obszaru wynosi 21,8°C, zaś średni

²² Położenie gminy Rzgów, oraz uformowania terenu podobne jak na stacji Lublinek pozwalają na zastosowanie tych danych do terenu opracowania

czas trwania termicznej zimy to 82-84 dni, a lata - 90 dni.

Rozkład temperatury powietrza warunkuje długość okresu wegetacyjnego, który na obszarze przy proggu +5°C wynosi 213 dni, a przy proggu +3°C – 235 dni.

Największe zachmurzenie nieba w Polsce Środkowej notuje się w okresie chłodnym, od listopada do lutego. Najniższe zachmurzenie występuje w sierpniu i we wrześniu.

Przeciętne wielkości opadów atmosferycznych na terenie gminy i miasta Rzgów wynoszą niewiele ponad 600 mm. Najwyższe, miesięczne sumy opadów przypadają na miesiące ciepłej pory roku (lipiec), a najniższe na miesiące zimowe. Burze i opady burzowe występują zazwyczaj w ciepłej porze roku (czerwiec - sierpień). Najczęściej występują opady jednodniowe.

Pokrywa śnieżna zalega około 70 dni i występuje przeciętnie od przełomu listopada i grudnia do drugiej połowy marca.

Średnie wieloletnie parowanie osiąga wartość 500 - 520 mm.

Najwyższą wilgotnością cechują się tereny położone w obrębie dolin rzecznych (nawet do 90–100%). Znaczne powierzchnie leśne (południowa część gminy) również wpływają na zwiększenie wilgotności powietrza. Najkorzystniejsze tereny wilgotnościowe posiadają tereny wyniesione o głęboko zalegającej wodzie gruntowej.

Na terenach o dużym uwilgotnieniu najczęściej notuje się mgły (najwięcej w październiku). Powstawaniu mgieł sprzyjają również jądra kondensacyjne występujące w dużej liczbie nad obszarami zwartej zabudowy miasta (na skutek emisji zanieczyszczeń).

Analizowany obszar znajduje się w strefie wpływu klimatów suboceanicznego i kontynentalnego. W ciągu całego roku, podobnie jak w całej Polsce Środkowej, przeważa równoleżnikowa cyrkulacja mas powietrza, ze szczególną preferencją wilgotnych mas powietrza polarnomorskiego (45% dni w ciągu roku) oraz polarnokontynentalnego (38% dni w ciągu roku) napływających z zachodu, a w mniejszym zakresie ze wschodu.

Również roczny rozkład prędkości wiatru jest analogiczny jak na obszarze całej Polski. Maksymalne prędkości występują zimą i wiosną. W skali roku przeważają wiatry z sektora zachodniego – 41% wiatrów rocznie, ale również mają duży udział wiatry z kierunków EES i ESS - 34%. Istotną cechą warunków anemometrycznych jest niezbyt częste występowanie bardzo silnych wiatrów, głównie zimą. W ciągu roku przeważają wiatry słabe (2 – 5 m/s). Latem występują cisze.

Wiatry mają duże znaczenie dla formowania się topoklimatów i kierunków rozprzestrzeniania zanieczyszczeń. Najlepiej przewietrzanymi terenami na obszarze gminy są tereny wyniesione (wschodnia i południowa część gminy).

Ogólne cechy przedstawionego wyżej klimatu gminy Rzgów ulegają zróżnicowaniu na tzw. topoklimaty w zależności od lokalnych warunków, tj. rzeźba terenu, rodzaj i pokrycie podłoża, głębokość zalegania wód gruntowych, zabudowa, rodzaj zagospodarowania przestrzeni. Największy wpływ ww. czynników jest zauważalny w dniach o pogodzie wyżowej – zwłaszcza bezchmurnej i bezwietrznej (w czasie dni pochmurnych oddziaływanie to prawie nie występuje):

- tereny o dobrych i bardzo dobrych warunkach topoklimatycznych występują w obrębie zboczy o dyspozycjach S, SW, W, SE o nachyleniu większym niż 5%; występują one fragmentarycznie na terenie gminy Rzgów; charakteryzują się bardzo dobrymi warunkami solarnymi i termicznymi, dobrymi warunkami wietrznymi i wilgotnościowymi, małą częstotliwością występowania mgieł, a także najkrótszym okresem zalegania pokrywy śnieżnej i długim okresem bezprzymrozkowym; wskazane są do lokalizacji różnych form zabudowy rekreacji indywidualnej oraz do upraw rolnych, warzywniczych, sadowniczych w tym również roślin ciepłolubnych;
- tereny o przeciętnych warunkach topoklimatycznych, które obejmują obszary płaskie i lokalne fragmenty zboczy o różnej ekspozycji i nachyleniu – tereny dominujące dla gminy; charakteryzują się dobrymi i przeciętnymi warunkami termicznymi i wilgotnościowymi oraz bardzo dobrymi warunkami przewietrzania terenu; są to obszary predestynowane do upraw rolniczych, sadowniczych i warzywnych oraz dla zabudowy mieszkaniowej;

- tereny o okresowo gorszych warunkach topoklimatycznych, które są charakterystyczne dla obszarów płaskich o okresowo płytko zalegającej wodzie gruntowej (na głębokości do 2,0 m p.p.t.), które występują w bezpośrednim sąsiedztwie większych dolin rzecznych i obniżeń terenów oraz w południowo – zachodniej i południowej (rejon Kalinka i Rzgowa I);
- tereny o gorszych warunkach klimatycznych właściwych dla zboczy o ekspozycji N, NE, NW i o znacznym nachyleniu (ponad 10%); występują one fragmentarycznie na terenie gminy; charakteryzują się one niekorzystnymi warunkami solarnymi a także dłuższym okresem zalegania pokrywy śnieżnej; obszary te nie powinny być wykorzystywane na cele lokalizacyjne zabudowy mieszkaniowej oraz upraw wymagających dużej ilości słońca; wykazują jednak walory do wykorzystywania ich na cele rekreacyjne związane z popularyzacją sportów zimowych;
- tereny o niekorzystnych warunkach topoklimatycznych, które obejmują doliny rzeki Neru i Dobrzyńki oraz ich dopływów, doliny mniejszych cieków oraz obniżeń; charakteryzują się one niekorzystnymi warunkami termicznymi i wilgotnościowymi ze względu na zjawisko inwersji termicznej oraz stagnację chłodnego, wilgotnego powietrza; cechują się także gorszymi (wręcz złymi) właściwościami solarnymi ze względu na zwiększoną częstotliwość występowania mgieł; są to tereny niewskazane dla lokalizacji zabudowy oraz realizacji miejsc wypoczynku; nie powinny też podlegać przeobrażeniom skierowanym na realizację barier, zabudowy, nasypów, zwartych nasadzeń zieleni itp.), które utrudniałyby swobodny przepływ powietrza; w istniejących zaporach należy tworzyć prześwity, które poprawią cyrkulację powietrza i zapewnią napowietrzanie obszarów; wskazane jest wprowadzanie (lub utrzymywanie) upraw łąkowych i innych wykazujących wysokie wymagania wilgotnościowe; dolina rzeki Ner i Dobrzyńki oraz większych cieków stanowią naturalne rynny spływowe dla mas powietrza i powinny pozostać wolne od zabudowy;
- tereny o warunkach topoklimatycznych właściwych obszarom leśnym; na terenie gminy znajduje się niewiele lasów, a większe kompleksy zlokalizowane są w części południowej; zwarta powierzchnia leśna powoduje spadek prędkości wiatru, usłonecznienia, wzrost ilości opadów (wzmoczona konwekcja) i wilgotności powietrza oraz zmniejszenie dobowych amplitud temperatury i wilgotności powietrza w stosunku do terenów otaczających; wśród lasów można wyróżnić lasy o korzystnych warunkach klimatycznych – lasy na siedliskach suchych, które wykazują predyspozycje do rozwoju turystyki i rekreacji oraz lasy podmokłe i wilgotne, niewskazane do użytkowania antropogenicznego.

1.4.1.6.2. Jakość powietrza

Do antropogenicznych źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza można zaliczyć: energetyczne spalanie paliw (główne źródło emisji dwutlenku siarki, pyłów, tlenków azotu); procesy technologiczne stosowane w zakładach przemysłowych; transport (duży udział w emisjach tlenku węgla, tlenków azotu); paleniska indywidualne; produkcja rolna; źródło emisji dużej emisji amoniaku.

Na jakość powietrza na terenie gminy Rzgów mają wpływ:

- Warunki meteorologiczne;
- Emisja z rolnictwa – nasilenie erozji eolicznej, intensyfikacja pylenia z pól, kompostowanie, emisja produktów rozkładu materii organicznej, zanieczyszczenia powstające podczas użytkowania pojazdów i maszyn rolniczych oraz ogrzewania budynków, rozpylane pestycydy i cząstki nawozów sztucznych.
- Emisja punktowa – pochodzi ona ze zorganizowanych źródeł w wyniku energetycznego spalania paliw i przemysłowych procesów technologicznych; emitory energetyczne i technologiczne występują głównie na obszarze miasta Rzgowa i Starowej Góry; ponadto na terenie miasta i gminy występują zakłady przemysłowe, które emitują do atmosfery zanieczyszczenia w ilościach ustalonych w posiadanych pozwoleniach.
- Emisja powierzchniowa – pochodzi z niskich emitorów odprowadzających gazowe produkty spalania z domowych palenisk i lokalnych kotłowni ogrzewanych; to tzw. niska emisja mająca największy wpływ w sezonie grzewczym i pojawiająca się na terenach większej koncentracji zabudowy

najczęściej opalanej węglem (miasto Rzgów, Starowa Góra, Stara Gadka, Gospodarz); podstawowe zanieczyszczenia to: tlenek węgla, dwutlenek siarki, dwutlenek azotu oraz pył zawieszony; modernizacja źródeł energetycznych oraz przechodzenie na ekologiczne nośniki energii wpływa na spadek stężeń zanieczyszczeń powietrza.

- Emisja liniowa (komunikacyjne) - jej źródłem jest głównie transport samochodowy; jest ona szczególnie istotna ze względu na niskie źródło emisji; stanowi największe zagrożenie dla obszarów położonych w sąsiedztwie dróg o dużym natężeniu ruchu, a jej wpływ wraz z odległością maleje; podstawowe zanieczyszczenia to: tlenek węgla, dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, pył zawieszony, węglowodory aromatyczne oraz ołów; poza związkami będącymi produktami spalania paliw ruchu kołowego powoduje również emisję pyłów pochodzących ze ścierania opon i nawierzchni drogi.

Wg monitoringu zanieczyszczeń gazowych powietrza przeprowadzanego na terenie województwa łódzkiego, w 2014 r. na terenie gminy Rzgów nie doszło do przekroczenia dopuszczalnych wartości stężeń dla SO₂, NO₂, CO, benzenu, O₃.²³

Na terenie gminy Rzgów w 2014r. zlokalizowane były trzy punkty pomiarów jakości powietrza z pasywnym poborem próby SO₂ i NO₂, tj. dwa w mieście Rzgów (Tuszyńska 100 i Długa 25a) oraz w Starowej Górze (ul. Stropowa). Zmierzone wartości na żadnej stacji nie przekraczały wartości dopuszczalnych i wynosiły dla SO₂ – 6-9,8 µg/m³, a dla NO₂ – 19,6-36,3 µg/m³.²⁴ Dla zanieczyszczeń takich jak CO, węglowodory, O₃ brak jest prowadzonych pomiarów na terenie gminy Rzgów.

Zanieczyszczenia pyłowe powietrza wykazywały jednak już ponadnormatywne wielkości stężeń. W 2013 r. na terenie gminy i miasta Rzgów, zgodnie z matematycznym modelowaniem jakości powietrza, doszło do przekroczenia średniodobowego dopuszczalnego poziomu PM₁₀ (24 –godziny) oraz stężenia benzo(a)pirenu w pyle PM₁₀ (rok). Wartości średniorocznego stężenia pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz imisja pyłu zawieszonego PM_{2,5} były na granicy wartości dopuszczalnych.²⁵

Według Rocznej oceny jakości powietrza gmina i miasto Rzgów leży w strefie łódzkiej obejmującej województwo łódzkie prócz aglomeracji łódzkiej. W strefie tej ze względu na ochronę zdrowia stwierdzono przekroczenia poziomu dopuszczalnego stężenia pyłu PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5} i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyle zawieszonym. Nadano jej klasę C oraz wskazano obszary zakwalifikowane do sporządzenia programu ochrony powietrza, w tym miasto i obszar wiejski gminy Rzgów.

W 2014 r. dla miasta i obszaru wiejskiego gminy Rzgów obowiązywały programy ochrony powietrza, których celem jest osiągnięcie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyle PM₁₀. Zostały one zatwierdzone uchwałami Sejmiku Województwa Łódzkiego z kwietnia 2013 roku.²⁶

Ze względu na ochronę roślin w strefie łódzkiej nie występowało przekroczenie dopuszczalnych wartości stężeń dla NO_x, SO₂. Natomiast, podobnie jak w roku ubiegłym, na terenie całego województwa stwierdzono przekroczenie poziomu celu długoterminowego stężenia ozonu O₃ i nadano jej klasę D2. W grudniu 2013 roku Sejmik Województwa Łódzkiego podjął uchwały w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy w województwie łódzkim w celu osiągnięcia poziomu docelowego ozonu przyziemnego.²⁷

²³ Zgodnie z „Raportem o stanie środowiska w województwie łódzkim” (na podstawie badań przeprowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w 2014 r.), Biblioteka Monitoringu Środowiska, Łódź, 2015

²⁴ Ibidem

²⁵ Ibidem

²⁶ W tym uchwała nr XXXV/690/13 z dnia 26 kwietnia 2013 roku w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy w woj. łódzkim w celu osiągnięcia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego i poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM₁₀ oraz planu działań krótkoterminowych. Nazwa strefy: strefa łódzka. Kod strefy: PL1002. (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2 lipca 2013 r., poz. 3471), zmieniona uchwałą Sejmiku Województwa Łódzkiego nr XLIII/778/13 z 25 listopada 2013 r. w sprawie zmiany uchwały nr XXXV/690/13 z 26 kwietnia 2013 roku w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy w województwie łódzkim w celu osiągnięcia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego i poziomu docelowego benzo(a)pirenu, zawartego w pyle zawieszonym PM₁₀ oraz planu działań krótkoterminowych. Nazwa strefy: strefa łódzka. Kod strefy: PL1002 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2014 r., poz. 106)

²⁷ Uchwała Nr XLIII/797/13 Sejmiku Województwa Łódzkiego z 17 grudnia 2013 r. w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy w województwie łódzkim w celu osiągnięcia poziomu docelowego ozonu przyziemnego. Nazwa strefy: strefa łódzka. Kod strefy: PL1002 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2014 r. poz. 369).

I.4.1.7. Warunki glebowe i ich jakość

Gleby na terenie gminy Rzgów charakteryzują się bardzo dużym zróżnicowaniem zarówno pod względem typu gleb jak i ich przydatności rolniczej. W zależności od rodzaju skał budujących podłoże na terenie gminy wytworzyły się następujące typy i podtypy gleb (na podstawie mapy glebowo-rolniczej w skali 1:25 000):

- gleby biellicowe i pseudobiellicowe – podstawowy typ gleby na terenie gminy wykształcony na znacznych powierzchniach w jej centralnej części (Rzgów i Stara Gadka) na piaskach gliniastych mocnych oraz glinach lekkich i średnich tworząc gleby kompleksu żytniego bardzo dobrego; gliniaste, słabogliniaste i luźne podłoże piaszczyste tworzy mniej żyzne gleby kompleksu żytniego dobrego, słabego i bardzo słabego (największe powierzchnie występują w części południowo – zachodniej gminy (Guzew) i południowo - wschodniej (Kalinko));
- gleby brunatne wylugowane i kwaśne – podstawowy typ gleby na terenie gminy, która wykształciła się przede wszystkim na podłożu gliniasto-piaszczystym i piaszczystym jako mniej żyzne gleby kompleksu żytniego dobrego, słabego oraz bardzo słabego, zajmując największe powierzchnie w części wschodniej gminy (Kalino, Kalinko, Romanów) oraz w Gospodarzu i północnej części Grodziska; na północno - wschodnich krańcach gminy (Bronisin Dworski), na piaskach gliniastych mocnych i glinach średnich wykształciły się bardzo żyzne gleby kompleksu pszennego dobrego;
- czarne ziemie zdegradowane i gleby szare – podstawowy typ gleby na terenie gminy zajmujący znaczące jej powierzchnie, głównie w postaci kompleksu zbożowo – pastewnego mocnego i słabego oraz użytków zielonych średnich, wykształcone na podłożu gliniastym i piaszczysto - gliniastym; największą powierzchnię zajmują generalnie w centralno - wschodniej części gminy (Huta Wistkicka, Grodzisko, Bronisin Dworski oraz wschodnia część Kalina i Kalinka) oraz na krańcach północnych (Starowa Góra); ponadto powyższe podłoże tworzy gleby kompleksu żytniego słabego (Starowa Góra i południowo - wschodnia część gminy); miejscami, głównie na podłożu gliniastym, na nieznacznej powierzchni wykształciły się bardzo żyzne gleby kompleksu pszennego dobrego;
- gleby mułowo - torfowe i torfowo - mułowe – wypełniają przede wszystkim dolinę rzeki Ner na terenie Rzgowa, Gospodarza i Starej Gadki), dolinę rzeki Dobrzyńki w Czyżeminku oraz Dopływu w Rzgowie, tworząc głównie użytki zielone średnie;
- gleby murszowo - mineralne i murszowate – wykształcone na podłożu piaszczystym w dolinie rzeki Ner na terenie Bronisina Dworskiego, w dolinie Dopływu spod Wistkina i bezimiennego cieku w Bronisinie Dworskim, na znacznych powierzchniach na pograniczu Kalina – Grodziska i Kalinka - Rzgowa (dolina wód roztopowych) oraz w lokalnych zagłębieniach terenu tworząc użytki zielone średnie; w południowo - zachodniej części gminy (Prawda i Czyżeminek) na piaskach luźnych wykształciły się bardzo słabe gleby kompleksu zbożowo - pastewnego słabego oraz użytki zielone słabe i bardzo słabe;
- gleby torfowe i murszowo - torfowe – wykształcone lokalnie w dolinie rzeki Ner na terenie Bronisina Dworskiego.

Należy zaznaczyć, iż gleby: mułowo – torfowe, torfowo - mułowe, murszowo – mineralne, murszowate, torfowe, murszowo – torfowe to są gleby wykształcone na podglebiu organicznym. Cechuje je wysokie uwilgotnienie, dlatego też powinny one pozostać w dotychczasowym użytkowaniu. Łącznie zajmują one 1044,6 ha, co stanowi 15,6% powierzchni gminy Rzgów.

Część słabych gleb wytworzonych z piasków luźnych, rzadziej z piasków słabo gliniastych porastają kompleksy leśne.

W wyniku działalności człowieka znaczna część pokrywy glebowej miasta i częściowo gminy uległa zniszczeniu (np. pod zabudowę, infrastrukturę komunikacyjną i techniczną). Tereny wzdłuż ciągów komunikacyjnych narażone są na zanieczyszczenia powstałe w wyniku spalania paliw (tlenki azotu, węglowodory, ołów) oraz na przenikanie do gleby związków organicznych i metalicznych (kadmu, niklu, miedzi i cynku).

Zagrożeniem dla gleb są również przeprowadzane melioracje, które nadmiernie wysuszają gleby poprzez naruszanie gospodarki wodnej. Znaczna część użytków rolnych gminy, ze względu na złe warunki wodne oraz słabo przepuszczalną skałę macierzystą (m.in. glina) została zmeliorowana. Łącznie jest to obszar 1620,77 ha, co

stanowi 30,3% użytków rolnych gminy Rzgów.

Ponadto intensywnie współcześnie prowadzona w południowo-wschodniej części gminy eksploatacja kruszywa naturalnego (piasku) jest poważną ingerencją w środowisko. Występujące niewielkie, nielegalne kopalnie stanowią dodatkowo groźbę wykorzystania wyrobisk na lokalizację tzw. „dzikich wysypisk” śmieci.

Zanieczyszczenie gleb może być także wywołane zabiegami związanymi z podnoszeniem żyzności gleb, co skutkuje podwyższeniem stężenia związków azotu i fosforu w glebach. Niewłaściwa mechanizacja rolnictwa powoduje ugniatanie gleby, niszczenie struktury, zmiany porowatości, zaskorupienie powierzchni gleby, zahamowanie wymiany gazowej

Podstawowymi czynnikami decydującymi o stopniu degradacji gleb jest zakwaszenie gleb i zubożenie ich w składniki pokarmowe. Przyczyną zakwaszania gleb oprócz naturalnych procesów zachodzących w glebach są nadmierne ilości SO₂ i tlenków azotu emitowanych przez przemysł i motoryzację. Na terenie gminy Rzgów przeważają gleby o odczynie kwaśnym i lekko kwaśnym, tym samym wymagają wapnowania. Najwięcej gleb bardzo kwaśnych występuje w części południowej gminy.

I.4.1.8. Szata roślinna

Według podziału geobotanicznego Polski (Szafer, 1977) gmina Rzgów leży w granicach państwa Holarktyka - obszaru Eurosyberyjskiego - prowincji Środkowo-Europejskiej Niżowo-Wyżynnej - działu Bałtyckiego - poddziału Pasa Wyżyn Środkowych - krainy Północnych Wysoczyń Brzeźnych - okręgu Łódzko-Piotrkowskiego.

W związku z historycznie i przyrodniczo uwarunkowanym rozwojem rolnictwa, a w dalszej kolejności osadnictwa pierwotna roślinność gminy uległa znaczącej zmianie. Miejsce lasów zajęły pola uprawne, a następnie zabudowa oraz tereny komunikacyjne. Generalny, morfologiczny podział gminy i uwarunkowania przyrodnicze odzwierciedlają intensywność pokrycia terenu szatą roślinną, zwłaszcza zielenią wysoką, jak również jej charakter. Jest ona zróżnicowana pod względem jakości, intensywności i rangi.

I.4.1.8.1. Zieleni wysoka – lasy i zadrzewienia

Największymi skupiskami zieleni wysokiej w gminie są lasy. Zgodnie z kryteriami podziału kraju na krainy i dzielnice przyrodniczo-leśne, lasy gminy Rzgów położone są w VI Małopolskiej krainie przyrodniczo – leśnej, I dzielnicy Łódzko-Opoczyńskiej, mezoregionie Sieradzko-Łódzkim.

Na terenie gminy Rzgów wg stanu na dzień 04.05.2015 r. ogólna powierzchnia lasów wynosiła 274 ha, co daje bardzo niski wskaźnik lesistości zaledwie na poziomie 4,2%. Znacząco odbiega on od wskaźnika lesistości kraju kształtującego się na poziomie 29,4%.²⁸ Strukturę własności lasów występujących na terenie gminy Rzgów obrazuje poniższa tabela.

Rodzaj własności		Powierzchnia [ha]		
		Gmina	Miasto	Ogółem
Grunty Skarbu Państwa	Ogółem	26	---	26
	W zarządzie PGL Lasy Państwowe	19	---	19
Grunty gmin i związków międzygminnych		5	---	5
Grunty prywatne osób fizycznych		123	9	132
Grunty prywatne wspólnot gruntowych		2	109	111
Grunty leśne - Ogółem		156	118	274

Tabela nr 3. Struktura własności lasów gminy Rzgów. Źródło: opracowanie własne na wykazu gruntów wg stanu na dzień 04.05.2015 r. uzyskanego z Urzędu Gminy Rzgów.

Na terenie gminy Rzgów występują przede wszystkim lasy prywatne – łącznie 243 ha, będące własnością osób fizycznych (132 ha) i wspólnot gruntowych (111 ha). Wśród lasów na uwagę zasługuje Las Rzgowski - największy kompleks leśny (109 ha) umiejscowiony na wododziale I-go rzędu rozdzielającym dorzecza Wisły i Odry. Ok. 5 ha lasów stanowi mienie gminne pozostające w zarządzie Państwowego Funduszu Ziemi. Lasy

²⁸ Stan na 31.12.2014 r. – www.stat.gov.pl (Bank Danych Lokalnych)

będące własnością Skarbu Państwa łącznie zajmują powierzchnię zaledwie 26 ha, z czego 19 ha pozostaje w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego - Lasy Państwowe.

Gospodarkę leśną na terenie Lasów Państwowych (uroczysko bez nazwy we wsi Romanów), sprawuje Nadleśnictwo Kolumna pod nadzorem Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi. Lasy Skarbu Państwa na terenie gminy Rzgów pod względem siedliskowym zaliczane są przede wszystkim do boru świeżego. Głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna, rzadziej brzoza w wieku od 3 do 83 lat, z wyraźną przewagą drzewostanów młodych (do 37 lat). Zatem na terenie gminy występują lasy SP I-IV klasy wiekowej drzewostanu. Zgodnie z opisem lasów państwowych w Romanowie i w sąsiedniej gminie Tuszyn, wszystkie lasy znajdują się w strefie II stopnia uszkodzenia przez przemysł.

Dla lasów prywatnych gminy Rzgów istnieje dokumentacja w postaci uproszczonych planów urządzania lasów i inwentaryzacji stanów lasów. Dla obrębów Kalinko, Kalino, Prawda Romanów, Rzgów (I) uproszczony plan urządzania lasów został opracowany na okres od 01.01.2009 r. do 31.12.2018 r.. Jedynie obręb Czyżeminek ma plan urządzania lasów na lata 2012 – 2021 r. Dla pozostałych obrębów została opracowana inwentaryzacja stanów lasów obowiązująca w okresie od 01.01.2009 r. do 31.12.2018 r. - obręb Grodzisko, Guzew – Babichy, Starowa Góra oraz od 01.01.2012 r. do 31.12.2021 r. - obręb Bronisin Dworski, Gospodarz, Huta Wiskicka, Rzgów (II).

Jak obrazuje poniższa tabela powierzchnia lasów prywatnych w poszczególnych sołectwach jest bardzo zróżnicowana. największe powierzchnie w sołectwie Rzgów I, Romanów, Czyżeminek, Kalino, Kalinko. W pozostałych sołectwach zajmują niewielkie powierzchnie i nie tworzą większych kompleksów.

Skład siedliskowy porastających gminę drzewostanów stanowią przede wszystkim bory, w których dominującym gatunkiem jest sosna, lokalnie dąb oraz olsy, gdzie głównym gatunkiem siedliskotwórczym jest olsza czarna. Dominuje bór mieszany świeży, następnie bór świeży. Znaczne powierzchnie zajmują również olsy rosnące głównie w dolinach rzek oraz lasy mieszane świeże i bory mieszane wilgotne. Lokalnie występuje bór wilgotny.

Sołectwo (wieś)	Powierz- chnia lasów [ha]	Typ siedliskowy – powierzchnia w ha										Główne gatunki panujące	Drzewo- stan do przebudo- wy [ha]
		Bs	Bśw	Bw	BMśw	BMw	LMśw	LMw	OI	Inne	Pozosta- -le		
Bronisin Dworski	0,92	---	---	---	0,80	---	---	---	0,12	---	---	So, Dbb, OI	---
Czyżeminek	21,16	---	2,55	---	18,17	0,44	---	---	---	---	---	So, Dbb	---
Gospodarz	5,96	---	4,62	---	1,34	---	---	---	---	---	---	So, Dbb, Db	---
Grodzisko	0,82	---	0,41	---	0,33	---	---	---	---	0,08	---	So, Ddb	---
Guzew - Babichy	9,8	---	3,74	---	2,72	1,21	---	---	2,13	---	---	So, Dbb, OI	0,38
Huta Wiskicka	3,03	---	---	---	---	---	3,03	---	---	---	---	So, Dbb, Db	---
Kalinko	18,01	---	9,89	0,66	3,76	0,49	---	---	3,21	---	---	So, Dbb, OI	0,81
Kalino	20,87	---	20,04	0,83	---	---	---	---	---	---	---	So	1,06
Prawda	13,77	---	4,29	1,23	3,95	0,4	0,72	---	2,88	0,3	---	So, Dbb, Db, OI	0,27
Romanów	25,27	---	25,17	---	---	---	---	---	---	0,1	---	So	0,53
Rzgów (I)	132,31	---	15,34	---	66,34	10,39	5,33	---	29,07	0,76	5,08	So, Dbb, Db, OI	---
Rzgów (II)	8,27	---	0,58	---	2,14	---	5,45	---	---	0,1	---	So, Dbb, Db	---

Starowa Góra	0,22	---	---	---	0,22	---	---	---	---	---	---	So, Dbb	---
Razem	260,41	---	86,63	2,72	99,77	12,93	14,53	---	37,41	1,34	5,08		3,05

So – Sosna pospolita, Dbb – Dąb bezszypułkowy, Db – Dąb, Ol – Olsza czarna

Tabela nr 4. Lasy prywatne na terenie gminy Rzgów – charakterystyka. Źródło: opracowanie własne na podstawie uproszczonych planów urządzania lasów i inwentaryzacji stanów lasów.

W miarę naturalny charakter zachowały drzewostany siedlisk olsowych, gdzie większość stanowi olcha z niewielką domieszką brzoź. Pozostałe to zalesienia sztuczne, w większości sosnowe lub brzożowe, głównie z domieszkami dębu, dębu bezszypułkowego, w dużym stopniu wynikiem antropogenicznej działalności człowieka.

W lasach prywatnych dominują głównie drzewostany młode i bardzo młode, wieku 31 – 60 lat (II – III klasa), w zasadzeniach rzędowych, nie pielęgnowane, o słabej produktywności i słabych rokowaniach co do jakości drewna. Drzewostany starsze - 61 – 80 lat (IV klasa) zajmują również znaczną powierzchnię. Jedynie lokalnie występuje drzewostan powyżej 80 lat. Wzrasta też udział drzewostanów w I klasie wiekowej – 1-20 lat, ze względu na wzmożone w ostatnich latach prace dolesieniowe.

Wielowiekowa działalność człowieka, także długotrwałe oddziaływanie przemysłu w przeszłości spowodowały niekorzystne zmiany w pierwotnej strukturze szaty roślinnej. Lasy są poważnie zmienione w wyniku użytkowania, często rabunkowej gospodarki (nielegalne pozyskiwanie drewna, mechaniczne uszkodzenia drzew, zaśmiecanie) oraz na skutek zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego, czego następstwem jest podatność na działanie szkodników. Abiotyczną przyczyną degradacji lasów jest obniżanie się poziomu wód gruntowych.

Ogólny stan zdrowotny lasów prywatnych na terenie gminy Rzgów jest zadowalający, zaś stan sanitarny nie budzi zastrzeżeń. Nie wyodrębniono stref uszkodzenia przemysłowego. Zaśmiecanie miejscami odpadami z gospodarstw domowych wpływa na pogarszanie się stanu zdrowotnego i sanitarnego lasów. Najbardziej zaśmiecanie są lasy położone blisko gospodarstw domowych i szlaków komunikacyjnych.

Wszystkie lasy zlokalizowane w obrębie: Rzgów, Huta Wiskicka, Gospodarz, Czyżeminek, Bronisin Dworski uznano za ochronne, ze względu na położenie w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców (Łódź).

Część lasów (ok. 3 ha) wymaga systematycznej przebudowy, także ze względu na dużą ilość wydzielającego się posuszu.

Lasy na terenie gminy są lasami wielofunkcyjnymi. Obok funkcji gospodarczych spełniają także funkcje dydaktyczne, rekreacyjno - turystyczne, historyczne, ekologiczne, krajobrazowe i kulturowe.

Gospodarka leśna w lasach państwowych i prywatnych prowadzona jest na podstawie planów urządzania lasów.

Ponadto zieleń wysoką na terenie gminy Rzgów reprezentują zadrzewienia, które bardzo licznie występują na obszarze wiejskim gminy Rzgów – największe powierzchnie zajmują w sołectwie: Prawda, Czyżeminek, Guzów-Babichy, Gospodarz, Stara Gadka, Romanów.

Na uwagę zasługują również pojedyncze drzewa i krzewy a także ich skupiska. Rolnicze obszary gminy charakteryzują się licznymi, pojedynczymi skupiskami roślinności występującymi m.in.: na granicach pól, na miedzach (tzw. zieleń śródpolna), przy drogach głównych i polnych tworząc szpalery oraz wzdłuż cieków wodnych (godna uwagi cenna zieleń łęgowa). Pełnią one ważną funkcję – są drobnymi korytarzami ekologicznymi dla zwierząt, miejscem lęgów ptactwa, utrzymują wilgoć, zapobiegają erozji gleb, wytwarzają tlen oraz urozmaicają rolniczy krajobraz północnej części gminy.

1.4.1.8.2. Zieleń niska

Poza zielenią wysoką w środowisku nie do przecenienia są zbiorowiska roślinności źródliskowej, wodnej i łąkowej towarzyszącej licznym rzekom, ciekom, rowom i zbiornikom wodnym. Pełni ona ważną rolę w systemie przyrodniczym i krajobrazowym. W dolinach rzek występują zadrzewienia nadwodne ze znacznym

udziałem olchy, wierzby i topoli – zadrzewienia olchowe, wierzbowo-topolowe i olchowo-wierzbowe, stanowiące pozostałość dawnych łągów i olsów, o dużych walorach przyrodniczo-krajobrazowych.

Obszary dolinne charakteryzują się różnorodnością zbiorowisk roślinnych oraz bogactwem fauny. Zróżnicowanie łąk i pastwisk wiąże się z różnorodnością warunków wilgotnościowych i czynników antropogenicznych w obrębie dolin. Część z nich wykorzystywana jest rolniczo.

Na terenie gminy Rzgów łącznie łąki trwałe zajmują 673 ha powierzchni gminy, a pastwiska trwałe – 428 ha.²⁹

Na dnie dolin w niekoszonych miejscach rosną naturalne ziołorośla. Na terenach podmokłych, okresowo zalewanych lub zalanych przez cały rok występuje roślinność bagienna i torfiasta.

W starorzeczach i stawach rybnych występuje roślinność wodna i szuwarowa.

Współcześnie coraz większego znaczenia nabiera roślinność synantropijna³⁰, poprzez szybki wzrost liczby gatunków i zajmowanej powierzchni. Jest to roślinność związana z działalnością człowieka (np. z uprawami rolnymi, ogrodami, starym osadnictwem, szlakami komunikacyjnymi, śmietnikami).

Terenom użytkowanym rolniczo, towarzyszą zbiorowiska roślin segetalnych. Ich zróżnicowanie jest związane z wilgotnością i żyznością siedlisk oraz ze stopniem intensywności rolnej produkcji. W miejscach silnie przekształconych przez człowieka, na glebach bogatych w związki fosforowe i azotowe, rośnie roślinność ruderalna. Towarzyszy ona osadnictwu wiejskiemu i szlakom komunikacyjnym oraz miejscom wydeptywanym (ścieżkom).

1.4.1.8.3. Zieleń ukształtowana antropogenicznie

Należy również zaznaczyć, iż na terenie gminy Rzgów występują zasoby zieleni ukształtowanej przez człowieka (zieleni urządzonej) reprezentowanej przez:

- założenia parkowe³¹ – dawny park wiejski w Gospodarzu oraz wschodnia część placu 500-lecia w Rzgowie – reprezentant różnorodnej gatunkowo i wiekowo zieleni urządzonej, na ogół z przewagą drzewostanów starszych; pełnią one bardzo ważną funkcję przyrodniczą i ekologiczną, bowiem stanowią małe węzły ekologiczne w systemie przyrodniczym gminy; jednocześnie stanowią oazy dla świata fauny; zieleń parku w Gospodarzu tworzy kilkadziesiąt gatunków i odmian drzew i krzewów; starodrzew reprezentują dęby, wiąz, klony, jesiony, lipy, brzozy, topole, graby, kasztanowce, olsze; reprezentantem krzewów są: forsycja, jaśminowiec, czeremcha, bez, śnieguliczka, żywotnik;
- skwery i zieleńce zlokalizowane głównie w centrum miasta Rzgów (głównie trawniki poprzecinane alejkami i porośnięte pojedynczymi drzewami);
- zieleń urządzona skupiona wokół obiektów usługowych i produkcyjnych (głównie w postaci trawników z drzewami oraz krzewami o charakterze ozdobnym);
- ogrody przydomowe z uprawami ogrodniczymi, sadami i ozdobną roślinnością wysoką,
- zieleń ogrodów działkowych;
- zieleń cmentarzy.

1.4.1.8.4. Synteza dla kształtowania szaty roślinnej gminy

Właściwym kierunkiem jest nasycanie terenów zielenią w celu stworzenia ciągłości systemów przyrodniczych i powiązania ich z korytarzami ekologicznymi, jakimi są doliny rzeczne i obniżenia dolinne. Wskazane jest, prócz prac dolesieniowych, zadrzewianie terenów rolnych zielenią śródpolną (na miedzach) oraz wzdłuż górnych krawędzi dolin cieków i rzek, jak też utrwalanie roślinnością stoków o dużym nachyleniu. Ważne jest również tworzenie pasów wiatrochronnych. W celu ochrony przed uciążliwościami

²⁹ Ibidem

³⁰ Są to rośliny, które rosną spontanicznie - zwane min. chwastami polnymi.

³¹ W 1985 roku Uchwałą Rady Narodowej Miasta Łodzi otoczono opieką 3 parki na terenie gminy, nadając im status parków miejskich. Były to:

- ✓ Gospodarz - park o pow. 0,4 ha ze szpalerem lip i pojedynczymi egzemplarzami jawora, wierzby i jodły kalifornijskiej (nie istnieje).
 - ✓ Gospodarz (były PGR) - park o pow. 9,4 ha z 14 pomnikami przyrody o ciekawym układzie krajobrazowym - obecnie własność prywatna.
 - ✓ Rzgów - park (500 - lecia Rzgowa) o pow. 0,8 ha, aleja lipowa, ładne okazy klonów, topoli i wiązów.
- Parki te utraciły swój status po reformie samorządowej - ze szkodą dla możliwości sprawowania nad nimi opieki.

komunikacyjnymi, konieczne jest wzmocnienie istniejących szpalerów przy drogach polnych i ciągach komunikacyjnych, zwłaszcza przy drogach o nasilonym ruchu.

Powyższe działania przyczynią się do podniesienia odporności ekologicznej terenów rolnych, stworzenia warunków dla ostoi ptactwa i zwierząt, ograniczenia erozyjnej działalności wiatru oraz zwiększenia retencji wodnej i leśnej.

Zieleń, ze względu na jej przyrodniczą rolę powinna być utrzymana, podlegać ochronie przed wycinaniem i niszczeniem oraz poddawana zabiegom pielęgnacyjnym.

Priorytetowo jednak należy traktować ochronę środowiska leśnego, które stwarza największe bezpieczeństwo ekologiczne oraz podnosi wartości krajobrazowe. Z uwagi na większe znaczenie funkcji pozaprodukcyjnych lasów od funkcji produkcyjnych wskazane jest kompleksowe kształtowanie ich funkcji rekreacyjnej.

I.4.1.9. Świat zwierząt

Występowanie zwierząt ściśle związane jest ze zbiorowiskami roślinnymi, w których znajdują pożywienie i schronienie. Zatem w związku ze zmianami szaty roślinnej (wylesienia, osuszenie łąk, procesy urbanizacyjne) zniszczone zostały naturalne siedliska i biotopy. Na analizowanym terenie występuje fauna leśna, wodna, nadwodna, terenów miejskich i terenów rolniczych.

Na obszarze wiejskim gminy, z uwagi na ich rolniczy charakter dominuje fauna terenów rolniczych, których bogactwo zależy od stopnia mozaikowości terenu oraz intensywności prowadzonej na tych obszarach działalności antropogenicznej. W centrum miasta ze względu na duże przekształcenia w obrębie środowiska przyrodniczego jej rozwój jest znacznie ograniczony i skupia się generalnie w rejonie dolin rzek, zbiorników wodnych, terenów podmokłych. Należy zatem unikać odwodnień terenu (osuszania zbiorników wodnych, torfowisk) i wyrębu na znacznych powierzchniach. Ważną ostoję dla zwierząt stanowią przede wszystkim kompleksy leśne.

W lasach można zaobserwować występowanie m.in. sarny, dzika, jelenia, zająca.

Tereny podmokłe, okresowo zalewane lub zalane przez cały rok są siedliskiem ptactwa wodnego i błotnego.

Wybudowane przez człowieka zabudowania tworzą swoisty układ biocenotyczny akceptowany tylko przez niektóre gatunki zwierząt i stanowią przeszkodę na szlakach migracyjnych zwierząt. Gatunki pospolicie występujące na terenach zurbanizowanych to owady, ptaki, drobne ssaki.

I.4.2. OCHRONA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

I.4.2.1. Formy ochrony przyrody

Na terenie gminy Rzgów w myśl ustawy o ochronie przyrody³² ochroną dotychczas objęto jedynie 17 pojedynczych drzew w formie pomników przyrody (tabela poniżej). Brak jest obszarowych form ochrony przyrody.

Pomniki przyrody zlokalizowane są głównie na terenie dawnego parku wiejskiego w Gospodarzu. Jeden pomnik przyrody został powołany na terenie cmentarza wojennego w Gadce Starej oraz dwa na placu kościelnym w mieście Rzgów.

Lp.	Lokalizacja obiektu	Przedmiot ochrony	Opis chronionego obiektu	Obwód na wys. 1,3 m [cm]	Wysokość [m]*	Data utworzenia pomnika przyrody Podstawa prawna
1.	Stara Gadka, cmentarz wojenny ewangelicki; dz. nr ewid. 360	pojedyncze drzewo	Dąb szypulkowy (okazała równomiernie rozwinięta korona, drzewo zdrowe)	320 cm	24	16.12.1991 Rozporządzenie Nr 12/91 Woj. Łódzkiego z dnia 16 grudnia 1991 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników (Dz. Urz. Woj. Łódz. Nr 11 poz. 235 z 31 grudnia 1991 r.)

³² Dz. U. z 2013, poz. 627 ze zmianami

2.	Gospodarz, park wiejski; dz. nr ewid. 242/4	pojedyncze drzewo	Dąb szypułkowy (w dobrym stanie zdrowotnym, wymaga cięcia sanitarnego – suchych konarów)	550 cm	21	12.11.1993 Rozporządzenie Nr 10/93 Woj. Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r. <i>w sprawie uznania niektórych tworów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników</i> (Dz. Urz. Woj. Łódz. Nr 12 poz. 117)
3.	Gospodarz, park wiejski; dz. nr ewid. 242/4	pojedyncze drzewo	Dąb szypułkowy (stan zdrowotny dobry)	350 cm	23	12.11.1993 Rozporządzenie Nr 10/93 Woj. Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r. <i>w sprawie uznania niektórych tworów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników</i> (Dz. Urz. Woj. Łódz. Nr 12 poz. 117)
4.	Gospodarz, park wiejski; dz. nr ewid. 242/4	pojedyncze drzewo	Dąb szypułkowy (stan zdrowotny dobry)	415 cm	21	12.11.1993 Rozporządzenie Nr 10/93 Woj. Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r. <i>w sprawie uznania niektórych tworów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników</i> (Dz. Urz. Woj. Łódz. Nr 12 poz. 117)
5.	Gospodarz, park wiejski; dz. nr ewid. 242/4	pojedyncze drzewo	Dąb szypułkowy (w dobrym stanie zdrowotnym, wymaga cięcia sanitarnego – suchych konarów)	380 cm	23	12.11.1993 Rozporządzenie Nr 10/93 Woj. Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r. <i>w sprawie uznania niektórych tworów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników</i> (Dz. Urz. Woj. Łódz. Nr 12 poz. 117)
6.	Gospodarz, park wiejski; dz. nr ewid. 242/4	pojedyncze drzewo	Dąb szypułkowy (w dobrym stanie zdrowotnym, wymaga cięcia sanitarnego – suchych konarów)	405 cm	19	12.11.1993 Rozporządzenie Nr 10/93 Woj. Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r. <i>w sprawie uznania niektórych tworów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników</i> (Dz. Urz. Woj. Łódz. Nr 12 poz. 117)
7.	Gospodarz, park wiejski; dz. nr ewid. 242/4	pojedyncze drzewo	Wiąz szypułkowy (stan zdrowotny dobry)	335 cm	20	12.11.1993 Rozporządzenie Nr 10/93 Woj. Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r. <i>w sprawie uznania niektórych tworów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników</i> (Dz. Urz. Woj. Łódz. Nr 12 poz. 117)

8.	Gospodarz, park wiejski; dz. nr ewid. 242/8	pojedyncze drzewo	Wiąz szypułkowy (stan zdrowotny dobry)	375 cm	23	12.11.1993 Rozporządzenie Nr 10/93 Woj. Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r. <i>w sprawie uznania niektórych tworów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników</i> (Dz. Urz. Woj. Łódz. Nr 12 poz. 117)
9.	Gospodarz, park wiejski; dz. nr ewid. 242/8	pojedyncze drzewo	Wiąz szypułkowy (stan zdrowotny dobry, wymaga pielęgnacji przycięcia suchych konarów)	345 cm	21	12.11.1993 Rozporządzenie Nr 10/93 Woj. Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r. <i>w sprawie uznania niektórych tworów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników</i> (Dz. Urz. Woj. Łódz. Nr 12 poz. 117)
10.	Gospodarz, park wiejski; dz. nr ewid. 242/8	pojedyncze drzewo	Wiąz szypułkowy (stan zdrowotny dobry, wymaga pielęgnacji przycięcia suchych konarów)	340 cm	18	12.11.1993 Rozporządzenie Nr 10/93 Woj. Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r. <i>w sprawie uznania niektórych tworów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników</i> (Dz. Urz. Woj. Łódz. Nr 12 poz. 117)
11.	Gospodarz, park wiejski; dz. nr ewid. 242/8	pojedyncze drzewo	Wiąz szypułkowy (stan zdrowotny dobry, wymaga pielęgnacji przycięcia suchych konarów)	315 cm	25	12.11.1993 Rozporządzenie Nr 10/93 Woj. Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r. <i>w sprawie uznania niektórych tworów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników</i> (Dz. Urz. Woj. Łódz. Nr 12 poz. 117)
12.	Gospodarz, park wiejski; dz. nr ewid. 242/8	pojedyncze drzewo	Klon srebrzysty (stan zdrowotny dobry, podcięcie suchych gałęzi)	305 cm	21	12.11.1993 Rozporządzenie Nr 10/93 Woj. Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r. <i>w sprawie uznania niektórych tworów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników</i> (Dz. Urz. Woj. Łódz. Nr 12 poz. 117)
13.	Gospodarz, park wiejski; dz. nr ewid. 242/8	pojedyncze drzewo	Klon srebrzysty (stan zdrowotny dobry, podcięcie suchych gałęzi)	325 cm	22	12.11.1993 Rozporządzenie Nr 10/93 Woj. Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r. <i>w sprawie uznania niektórych tworów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników</i> (Dz. Urz. Woj. Łódz. Nr 12 poz. 117)

14.	Gospodarz, park wiejski; dz. nr ewid. 242/8	pojedyncze drzewo	Klon srebrzysty (stan zdrowotny dobry, podcięcie suchych gałęzi)	425 cm	24	12.11.1993 Rozporządzenie Nr 10/93 Woj. Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników (Dz. Urz. Woj. Łódz. Nr 12 poz. 117)
15.	Gospodarz, park wiejski; dz. nr ewid. 242/8	pojedyncze drzewo	Klon srebrzysty (stan zdrowotny dobry, podcięcie suchych gałęzi)	310 cm	23	12.11.1993 Rozporządzenie Nr 10/93 Woj. Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników (Dz. Urz. Woj. Łódz. Nr 12 poz. 117)
16.	Rzgów, plac kościelny; dz. nr ewid. 774	pojedyncze drzewo	Lipa drobnolistna (leczona w lipcu 2010 r.)	328 cm	25	26.03.1998 Uchwała Nr XXVI/299/98 Rady Gminy w Rzgowie z dnia 26 marca 1998 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody dotychczas nie figurujące w rejestrze pomników przyrody województwa łódzkiego
17.	Rzgów, plac kościelny; dz. nr ewid. 774	pojedyncze drzewo	Buk zwyczajny (stan zdrowotny dobry, w lipcu 2010 r.; usunięto suche konary)	511 cm	23	26.03.1998 Uchwała Nr XXVI/299/98 Rady Gminy w Rzgowie z dnia 26 marca 1998 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody dotychczas nie figurujące w rejestrze pomników przyrody województwa łódzkiego

* Wysokość drzew zawiera dane z okresu ustanawiania pomników przyrody

Tabela nr 5 Pomniki przyrody na terenie gminy i miasta Rzgów. Źródło: dane z Urzędu Miejskiego w Rzgowie oraz z <http://lodz.rdos.gov.pl/> (dostęp 29.05.2015 r.)

I.4.2.2. Natura 2000

Na terenie gminy Rzgów nie występują oraz nie proponuje się obszarów sieci NATURA 2000.

Najbliżej położony względem granic administracyjnych gminy jest obszar mający znaczenie dla Wspólnoty BUCZYNA GAŁKOWSKA PLH 100016 – ok. 10,0 km od północno – wschodnich (sołectwo Bronisin Dworski) granic gminy. Powyższy obszar Natury 2000 został zatwierdzony na podstawie Decyzji Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny rejon biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669) (2011/64/UE) opublikowanej w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej w dniu 8 lutego 2011 r. (Dz. U. UE L Nr 33, poz. 146). W czerwcu 2011 r. powyższy obszar Natury 2000 został poddany konsultacjom społecznym.

Obszar Buczyina Gałkowska stanowi fragment uroczyska Gałków – rozległego kompleksu leśnego położonego pomiędzy Łodzią i Koluszkami. Szata roślinna uroczyska jest przestrzennie znacznie zróżnicowana. W części północnej dominują siedliska lasowe (głównie grądy i lasy jodłowo-bukowe), a w części południowej powszechnie występują siedliska borowe – bory mieszane i bory świeże.

Obszar Natura 2000 obejmuje rezerwat przyrody Gałków, jeden z najstarszych rezerwatów przyrody w

regionie łódzkim, utworzony w 1958 roku na powierzchni 58,6 ha.

Przedmiotem ochrony są lasy bukowe ze znaczącym udziałem jodły. Położenie na północnej granicy naturalnego zasięgu jodły i buka, nadaje temu obiektowi szczególne znaczenie. Istniejący rezerwat reprezentuje naturalny typ lasu bukowo-jodłowego charakterystyczny dla wysoczyzn morenowych na obszarze wododziałowym. Na terenie obszaru występują liczne okazy wiekowych drzew (buki w wieku do 200 lat) o pomnikowym charakterze.

Zagrożenia dla obszaru stanowią może bardzo silna penetracja lasu związana z jego położeniem. Na zachód od uroczyska znajdują się miejscowości Justynów i Janówka przeżywające w ostatnim okresie dynamiczny rozwój osadnictwa letniskowego i mieszkalnego. Także na wschód od obszaru położona jest duża wieś Gałków. Około 400 m na południe od granic obszaru biegnie linia kolejowa relacji Łódź – Koluszki. Zagrożenie dla kwaśnej buczyny na terenach poza rezerwatem przyrody mogłoby stanowić niewłaściwa gospodarka leśna, polegająca na ograniczaniu roli buka i jodły i preferowaniu innych gatunków, zwłaszcza dębu i sosny.

I.4.2.3. Powiązania przyrodnicze z otoczeniem

Gmina Rzgów posiada atrakcyjne przyrodnicze położenie. Powiązania przyrodnicze z otoczeniem oraz ciągłość ekosystemów ekologicznych zapewniają doliny rzeczne oraz ekosystemy leśne południowej części gminy.

Systemy przyrodnicze funkcjonujące w krajobrazie mają strukturę węzłowo-pasmową. Węzły stanowią zwarte, zazwyczaj wielkopowierzchniowe ekosystemy, o dużych walorach przyrodniczych, odgrywające rolę zasilającą w funkcjonowaniu systemu. Pasma (korytarze lub ciągi ekologiczne) to strefy, które ze względu na cechy przyrodnicze pełnią rolę łączników między węzłami. Są to najczęściej obniżenia dolinne, które umożliwiają swobodny przepływ informacji genetycznych i wymianę populacji, materii i energii. Odgrywają one znaczącą rolę w systemie.

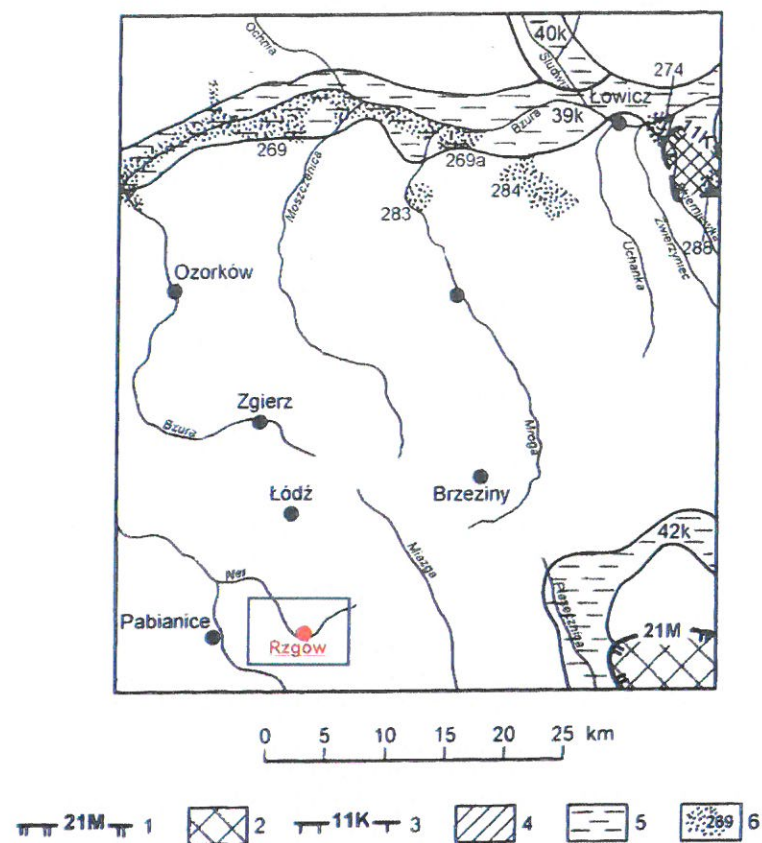
Efektywność funkcjonowania korytarzy (ciągów) przyrodniczych zależy przede wszystkim od potencjału biologicznego ekosystemów tworzących ciąg przyrodniczy oraz od ciągłości przebiegu i nawiązania do potencjału ekosystemów zasilających. Lokalne „sięgacze” powinny być chronione przed przerywaniem lub osłabianiem ciągłości, gdyż zabezpieczają równowagę ekologiczną w obrębie gminy. Istnieje konieczność ochrony i kształtowania tych powiązań przyrodniczych.

Główną barierą dla zachowania ciągłości terenów przyrodniczych gminy i jej otoczenia są trasy komunikacyjne oraz rozwijająca się zabudowa.

W obrębie gminy Rzgów brak jest korytarzy i węzłów ekologicznych o znaczeniu międzynarodowym. Wyrazem tego jest usytuowanie terenu gminy w stosunku do systemów ekologicznych o szczególnym znaczeniu wyznaczanym przez krajową sieć ekologiczną ECONET³³ (rysunek poniżej). Najbliższym obszarem węzłowy o znaczeniu międzynarodowym jest obszar Puszczy Pilickiej (21M).

Generalnie należy stwierdzić, iż obszar gminy ma stosunkowo słabe powiązania z szerszym otoczeniem w rozumieniu współzależności środowiskowej. Ma on raczej funkcję obszaru zwornikowego ze względu na lokalizację na wododziale I-go rzędu.

³³ Krajowa sieć ekologiczna ECONET – Polska składa się z obszarów węzłowych charakteryzujących się wysokim stopniem różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz korzystnymi uwarunkowaniami dla zachowania siedlisk i ostoi gatunków o znaczeniu europejskim i krajowym, powiązanych korytarzami ekologicznymi.

Rysunek nr 4. Położenie gminy Rzgów na tle mapy systemów ECONET (Liro, 1998) i CORINE (Dyduch-Falniowska, 1999).

Źródło: Objasnienia do mapy geosrodowiskowej Polski 1:50000 - arkusz Głowno (591), 2004, PIG, Warszawa

System ECONET

1 – granica obszaru węzłowego o znaczeniu międzynarodowym i jego numer: 21M – Obszar Puszczy Pilickiej; 2 – biocentrum w obszarze węzłowym o znaczeniu międzynarodowym; 3 – granica obszaru węzłowego o znaczeniu krajowym i jego numer: 11K – Obszar Puszczy Bolimowskiej; 4 – biocentrum w obszarze węzłowym o znaczeniu krajowym; 5 – korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym: 39k – Bzury, 40k – Studwi, 42k – Rawki;

System CORINE

6 – ostoje przyrody o znaczeniu europejskim, o powierzchni powyżej 100 ha: 269 – Dolina Bzury, 269a – Stawy Rybne Walewice, 274 – Stawy Łowicz Mysłaków, 283 – Stawy Rybne Psary, 284 – Stawy Rybne Okręt i Rydwan, 288 – Puszcza Bolimowska.

System ekologiczny gminy Rzgów tworzą:

- **węzły przyrodnicze:** kompleksy leśne, parki i cmentarze, o dużych walorach przyrodniczych;
- **korytarze ekologiczne:** doliny rzeczne Neru i Dobrzyńki predysponowane do pełnienia roli łączników między węzłami;
- **sięgacze ekologiczne:** doliny boczne Dopływu spod Wiskitna, Dopływu w Rzgowie, (tzw. Struga), Dopływu z Guzowa oraz bezimiennego ciek w Bronisinie Dworskim, łączące główne systemy dolinne z obszarami wysoczyznowymi i węzłowymi;
- **łączniki przyrodnicze:** strefy łączące system lokalny, bazujące na mniejszych obniżeniach terenowych, wykorzystujące większe skupiska zieleni (rowy melioracyjne, ogrody, zieleń przydrożną i śródpolną, obszary proponowanych zadrzewień i inne).

Zasadniczą rolę w utrzymywaniu połączeń przyrodniczych gminy z otoczeniem stanowi dolina Neru i Dobrzyńki z bocznymi dopływami. Stanowią one „szkielet” systemu przyrodniczego gminy. To korytarze i sięgacze ekologiczne łączące poszczególne ogniwa systemu przyrodniczego w obrębie gminy oraz z terenami sąsiednimi. Obejmują one aktywne biologicznie ekosystemy wodne, bagienne, łąkowe, polne i leśno-zaroślowe.

Doliny rzeki Ner ze względu na cenne walory przyrodnicze i krajobrazowe została wytypowana, na szczeblu województwa, do objęcia ochroną prawną na całej długości w granicach gminy, jako obszar chronionego krajobrazu – OCHK „Górnego Neru”.

Elementem wzbogacającym bioróżnorodność i walory krajobrazowe gminy są kompleksy leśne, zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne oraz zarośla i drzewa wzdłuż dróg polnych, rowów i cieków.

Zgodnie z aktualizacją „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego”³⁴, jednym z głównych celów polityki rozwoju przestrzennego województwa do 2030 r. jest kształtowanie tożsamości regionalnej z wykorzystaniem walorów przyrodniczych regionu. Będzie on realizowany poprzez ochronę najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych oraz zapewnienie ciągłości systemu ekologicznego, w ramach stworzonego spójnego systemu obszarów chronionych oraz ochrony korytarzy ekologicznych.

System będą tworzyć istniejące i projektowane wieloprzestrzenne formy ochrony przyrody: obszary chronionego krajobrazu, parki krajobrazowe, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe. Głównym argumentem jego utworzenia jest zapewnienie powiązań ekologicznych pomiędzy obszarami charakteryzującymi się najwyższymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi oraz umożliwienie swobodnego przemieszczania się fauny i flory. Został on oparty przede wszystkim na sieci ekologicznej ECONET.

Obszarami węzłowymi będą parki krajobrazowe połączone korytarzami ekologicznymi obejmującymi doliny większych rzek i kompleksów leśnych województwa, objętymi ochroną w postaci obszarów chronionego krajobrazu i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.

Zgodnie z założeniami „Planu...” zagospodarowanie w obrębie systemu powinno być kształtowane jako uzupełnianie istniejącej zabudowy oraz polegać na przeciwdziałaniu niekontrolowanej suburbanizacji. Należy również zadbać o krajobraz dolin rzecznych wykluczając je z zabudowy, a umożliwiając jedynie zagospodarowanie na cele turystyczne i rekreacyjne.

W ramach tworzenia spójnego systemu obszarów chronionych, na znacznej powierzchni gminy Rzgów zostanie utworzona powierzchniowa forma ochrony przyrody, której głównym celem będzie ochrona krajobrazu:

- Obszar Chronionego Krajobrazu „Górnego Neru” – będzie obejmować tereny chronione ze względu na cenne walory przyrodnicze i krajobrazowe górnego odcinka doliny Neru (od źródeł do krańców gminy Konstantynów Łódzki) oraz terenów sąsiadujących z doliną rzeki charakteryzujących się wysokimi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi;
- „Dłutowsko – Tuszyński” Obszar Chronionego Krajobrazu – będzie obejmować kompleks lasów regionu Dłutowa i Tuszyń, które pełnią funkcje turystyczne, rekreacyjne i sportowe dla Rzgowa, Pabianic, Tuszyń, Dłutowa, a nawet Zduńskiej Woli i Łasku; wartość proponowanego obszaru szczególnie podnoszą istniejące w jego obrębie rezerваты przyrody, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe oraz obszar sieci Natura 2000.

I.4.3. WALORY KRAJOBRAZOWE GMINY

Walory krajobrazowe obszaru gminy, rozumiane jako walory naturalnego krajobrazu geomorfologicznego i roślinnego od dawna na znacznym obszarze zostały utracone, ze względu na lokalizację terenu w strefie przyległej do dużego ośrodka miejskiego, kształtowanego od kilku stuleci oraz w obszarze intensywnie wykorzystywanym zarówno rolniczo jak i pozarolniczo.

Na terenie gminy Rzgów można wyróżnić:

- **krajobraz leśny** – dominuje w południowej części gminy; lasy stanowią bardzo ważne węzły w systemie ekologicznym gminy; ważne jest powiązanie istniejących terenów leśnych i planowanych do zalesienia terenów rolnych z ciągami dolinnymi oraz systemem zadrzewień (sprzyjanie wykształceniu układu pasmowego), co przyczyni się do stworzenia ciągłego systemu przyrodniczego; nastąpi szereg pozytywnych procesów: poprawa warunków hydrologicznych gleb oraz przeciwdziałanie erozji wietrznej i powierzchniowej, jak również degradacji ziemi, zwiększenie wodnej retencyjności środowiska i

³⁴ Zatwierdzona Uchwałą Nr LX/1648/10 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 21 września 2010 r.

podniesienie różnorodności ekologicznej środowiska.

- **krajobraz dolinny** – najlepiej zachowany typ krajobrazu, z najważniejszymi dolinami Neru i Dobrzyńki stanowiącymi fragment przyrodniczych struktur o ponadlokalnym znaczeniu; należy objąć je ochroną i wyłączyć z możliwości urbanizacji, która wpływa degradująco na środowisko, przyczynia się do zachwiania równowagi ekologicznej i prowadzi do obniżenia ich walorów.
- **krajobraz rolniczy** – występuje przede wszystkim na obszarach wiejskich gminy o charakterze mozaiki, którą kształtuje stosunkowo silne rozdrobnienie upraw i duża liczba miedz i ugorów; tereny otwarte urozmaicają nieliczne sady i niewielkie lasy prywatne; wzdłuż dróg (lokalnie w niewielkim oddaleniu) zlokalizowana jest zabudowa jednorodzinna i zagrodowa, rzadziej usługowa i produkcyjna; biorąc pod uwagę współczesne tendencje urbanizacyjne, należy przypuszczać, iż rolnicza przestrzeń produkcyjna będzie nadal ulegała zmniejszaniu na korzyść terenów budowlanych; zgodnie z aktualnie obecnym prawodawstwem z zakresu ochrony gruntów rolnych i leśnych na użytkach rolnych klas IV-VI w obszarze wiejskim gminy i na całym obszarze miasta może nastąpić rozwój pozarolniczych funkcji.
- **krajobraz zurbanizowany** – charakteryzuje głównie miasto Rzgów; dominują przede wszystkim tereny zabudowane z zabudową zwartą usytuowaną wzdłuż oraz zespoły wielkopowierzchniowej zabudowy usługowej i zabudowy produkcyjnej zlokalizowanej w bezpośrednim sąsiedztwie dróg krajowych; jest to zatem krajobraz, użytkowany i ukształtowany przez człowieka, w tym także szata roślinna.

Duże przestrzenie otwarte (z uwagi na nieznaczne deniwelacje terenu, niewielką lesistość oraz „punktowe” zainwestowanie) oraz rozległa dolina rzeki Ner o meandrującym przebiegu są niewątpliwym walorem krajobrazowym gminy.

Wskazane jest właściwe kształtowanie krajobrazu, którego celem będzie zabezpieczenie przestrzennego i funkcjonalnego systemu wszystkich elementów przyrody w powiązaniu z rozwojem zabudowy.

I.4.4. ŚRODOWISKOWE ASPEKTY REALIZACJI AUTOSTRAD I DRÓG SZYBKIEGO RUCHU³⁵

Do inwestycji takich jak autostrada czy droga szybkiego ruchu niezbędne jest uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (DŚ), zanim zostanie zatwierdzony projekt budowlany oraz przed pozwoleniem na budowę bądź zezwoleniem na realizację inwestycji drogowej. Dla dróg klasy A i S należy przeprowadzić ocenę oddziaływania na środowisko, w której wykonuje się analizy wpływu przedsięwzięcia na środowisko i określa działania minimalizujące. Przeprowadza się konsultacje społeczne w celu wyboru wariantu.

Odpowiednie przygotowanie inwestycji umożliwi pogodzenie realizacji inwestycji komunikacyjnych z ochroną środowiska. Na drogach wprowadzane są następujące urządzenia ochrony środowiska:³⁶

- hałas – ekrany;
- wody i gleby - kanalizacja deszczowa, otwarte rowy przydrożne, szczelne i otwarte zbiorniki o funkcji retencyjnej;
- środowisko przyrodnicze – przejścia dla zwierząt zaopatrzone w półki i ekrany przeciwoślśniowe, wygrodenienie drogi z siatką dogęszczającą dla płazów;
- krajobraz, powietrze, gleby – nasadzenie zieleni o funkcji ochronnej, krajobrazowej, biocenotycznej oraz estetycznej i naprowadzającej;
- środowisko kulturowe – badania archeologiczne.

Przez teren gminy Rzgów przebiega droga ekspresowa S8 (oddana do użytku w kwietniu 2014 r.) oraz autostrada (oddana do użytku w lipcu 2016 r.).

Zgodnie z decyzją Nr 2/2010 o środowiskowych uwarunkowaniach z dnia 8 stycznia 2010 r. określającą środowiskowe uwarunkowania dla przedsięwzięcia polegającego na budowie drogi ekspresowej S-8 na odcinku Węzeł Walichnowy – Węzeł Wrocław (A1)³⁷ na terenie gminy Rzgów zostaną zrealizowane:

- ekrany akustyczne o wysokości 6 m po obu stronach drogi niemalże na całym jej odcinku w granicach gminy;

³⁵ Na podstawie „Raportu o stanie środowiska w województwie łódzkim”, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Łódź, 2014

³⁶ Na podstawie „Raportu o stanie środowiska w województwie łódzkim”, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Łódź, 2014

³⁷ Decyzja z dnia 8 stycznia 2010 r. – pismo znak RDOŚ-10-WOOS/6613/1688/2010/mg

- przejścia dla zwierząt – przejścia średnie i małe dolne, przepusty i przejście dla płazów;
- zieleń ekotonowa.

Zgodnie z decyzją Nr 2/2009 o środowiskowych uwarunkowaniach z dnia 30 stycznia 2009 r. określającą środowiskowe uwarunkowania zgody na realizację przedsięwzięcia polegającego na budowie autostrady A-1 na odcinku węzeł Stryków – I km 295+850 (bez węzła) – granica województw łódzkiego/śląskiego km 399+742,51³⁸ na terenie gminy Rzgów zostaną zrealizowane:

- pochłaniający ekran akustyczny o wysokości 4,5 m po stronie prawej;
- uszczelnienie systemu i osadnik z zasyfonowanym odpływem;
- zbiorniki retencyjno-infiltracyjne po stronie prawej i lewej;
- przejścia dla zwierząt – przejście górne dla zwierząt średnich; przejście dolne dla małych zwierząt zespolone z ciekim/rowem; przepust dla płazów;
- ogrodzenie naprowadzające dla płazów i małych ssaków;
- strefy ekotonowe.

Realizacja działań środowiskowych nie kończy się jednak z momentem oddania drogi dla ruchu. Ma miejsce bowiem wypełnienie ostatnich zapisów decyzji środowiskowych, weryfikacji zaprojektowanych i wybudowanych rozwiązań, poprzez wykonanie analiz porealizacyjnych i prowadzenie monitoringu. To czas prowadzenia bieżącego utrzymania drogi, tj. pielęgnacja roślinności, obserwacje zagospodarowania przejść dla zwierząt, oczyszczanie systemu odwodnienia, badania wód, analiza śmiertelności zwierząt czy szczelności ogrodzenia.

W 2013 r. dla drogi S8 były wykonywane analizy porealizacyjne – badania oddziaływania na klimat akustyczny i warunki aerosanitarne oraz wstępny monitoring przejść dla zwierząt. Wnioski z analizy były następujące:

- konieczność dobudowania około 6 km ekranów pochłaniających;
- badania powietrza nie wykazały przekroczeń wartości normatywnych;
- wstępne badania przejść dla zwierząt wskazały rosnące ich wykorzystanie przez zwierzęta oraz zdecydowaną redukcję zdarzeń ze zwierzętami na drodze,
- nie wykazano przekroczeń zanieczyszczeń w wodach opadowych na wylotach urządzeń podczyszczających.

I.4.4.1. Klimat akustyczny gminy

Podstawowym znaczącym źródłem hałasu na terenie gminy Rzgów jest transport drogowy. Na terenie gminy największe natężenie ruchu i najbardziej zagrożone rejon oddziaływania hałasu drogowego obserwuje się na drodze ekspresowej S8, na drodze krajowej nr 91 i 71 oraz na drodze wojewódzkiej nr 714. Drogi powiatowe i gminne stanowią znacznie mniejszą uciążliwość akustyczną.

Natężenie ruchu drogowego (ŚDR – średni dobowy ruch) w 2010 r.³⁹ na drogach krajowych i na drodze wojewódzkiej na terenie gminy Rzgów wg pomiaru przez GDDKiA przedstawia poniższa tabela.

Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych	Droga krajowa nr 71 na odcinku Pabianice - Rzgów	Droga krajowa nr 91 na odcinku		Droga wojewódzka nr 714
		Łódź - Rzgów	Rzgów - Tuszyn	Rzgów - Kurowice
Motocykle	51 (0,4%)	116 (0,4%)	86 (0,3%)	35 (0,5%)
Sam. osobowe, mikrobusy	10574 (77,9%)	23207 (73,0%)	20200 (68,8%)	5986 (84,8%)
Lekkie sam. ciężarowe (dostawcze)	1560 (11,5%)	2601 (8,2%)	2389 (8,1%)	593 (8,4%)
Sam. ciężarowe bez przyczepy	563 (4,1%)	1248 (3,9%)	1679 (5,7%)	198 (2,8%)

³⁸ Decyzja z dnia 30 stycznia 2009 r. – pismo znak RDOŚ-10-WOOS/6613/130/08/09/gp

³⁹ W chwili obecnej brak nowszych danych. W 2015 r. GDDKiA prowadzi Generalny Pomiar Ruchu, nie mniej jednak wyniki będą dostępne dopiero w 2016 r.

Sam. ciężarowe z przyczepą	778 (5,7%)	4290 (13,5%)	4775 (16,3%)	205 (2,9%)
Autobusy	42 (0,3%)	312 (1%)	231 (0,8%)	21 (0,3%)
Ciągniki rolnicze	9 (0,1%)	10	4	21 (0,3%)
Ogółem	13577	31784	29364	7059

Tabela nr 6 Średni dobowy ruch na drodze krajowej nr 91 i 71 oraz na drodze wojewódzkiej nr 714 na terenie gminy Rzgów w 2010 r. Źródło: www.gddkia.gov

Wzdłuż drogi krajowej nr 91 generalnie nie występują obiekty chronione. Ze względu na atrakcyjność lokalizacji, większość budynków zlokalizowanych w jej bezpośrednim sąsiedztwie to, dawne budynki mieszkalne zmieniające obecnie funkcję na usługową, handlową, rzemieślniczą albo nowopowstające obiekty o funkcji usługowej.

Mimo znacznie mniejszego natężenia ruchu, większą uciążliwość akustyczną, ze względu na bezpośrednie sąsiedztwo zwartej zabudowy mieszkaniowej i usługowej, stanowi drogi krajowej nr 71.

Droga wojewódzka nr 714 również jest źródłem uciążliwości akustycznej, przede wszystkim dla zwartej zabudowy centrum Rzgowa

Również uciążliwości akustyczne dróg są zależne od wielu czynników i odczuwane w pasie do kilkudziesięciu metrów, przy czym najbardziej narażone są zabudowania położone w pierwszej linii od drogi. Zabudowa ta stanowi jednocześnie ekrany akustyczne dla zabudowań położonych głębiej.

Dopuszczalne wartości LN w bezpośrednim sąsiedztwie drogi krajowej nr 91 i 71 są przekroczone. W największym stopniu, tj. nawet o 15-20 dB w Starowej Górze i niemalże na całej długości drogi krajowej nr 71 w granicach gminy Rzgów.⁴⁰

W związku z faktem, iż odcinek drogi ekspresowej S8 przebiegający przez gminę Rzgów został oddany do użytku w 2014 r. brak danych mówiących o natężeniu ruchu samochodowego zbieranych podczas Generalnego Pomiaru Ruchu. W chwili obecnej – 2015 r. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad prowadzi taki pomiar.

Dla autostrady A1 na odcinku przebiegającym przez gminę Rzgów, oddanym do użytku w lipcu 2016 r. jest również brak danych mówiących o natężeniu ruchu samochodowego zbieranych podczas Generalnego Pomiaru Ruchu.

I.4.5. STAN ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

I.4.5.1. Rolnicza wartość gleb

Największą wartość rolniczą z uwagi na właściwe stosunki wodne, strukturalność oraz zasobność w próchnicę i składniki pokarmowe mają czarne ziemie oraz gleby brunatne i bielicowe wytworzone na podłożu gliniastym (gleby kompleksu pszennego dobrego i głównie IIIa klasy bonitacyjnej). Drugą grupę pod względem wartości rolniczej stanowią gleby bielicowe, brunatne wyługowane oraz czarne ziemie, wytworzone z gliny zwałowej o lżejszym składzie mechanicznym oraz piasków gliniastych. Przy właściwej technice i intensywnym nawożeniu mogą one dać wysokie plony (gleby kompleksów żytniego bardzo dobrego i dobrego oraz głównie IIIb i IVa klasy bonitacyjnej (wyjątkowo IVb).

Słabsze wartości rolnicze posiadają gleby wytworzone z piasków gliniastych lekkich oraz piasków słabo gliniastych (gleby brunatne wyługowane, bielicowe, czarne ziemie, murszowate). Są to gleby zbyt lekkie, przepuszczalne, okresowo za suche lub okresowo podmokłe (gleby kompleksu żytniego słabego i V klasy bonitacyjnej).

Najsłabszą wartość rolniczą mają gleby wytworzone z piasków luźnych, głównie brunatne wyługowane, miejscami bielicowe – gleby zbyt suche zaliczone VI klasy bonitacyjnej oraz czarne ziemie i murszowate – gleby okresowo zbyt podmokłe należące do V i VI klasy bonitacyjnej.

W powierzchni glebowej gminy znaczny udział mają również trwałe użytki zielone o zróżnicowanej wartości rolniczej – głównie średnie, słabe i bardzo słabe, wykorzystywane jako łąki i pastwiska. Według

⁴⁰ Na podstawie Mapy terenów zagrożonych hałasem w ciągu całej doby udostępnionej przez Serwis GODDKiA jako wms na portalu - <http://mapy.geoportel.gov.pl>

bonitacji są to gleby III – VI klasy bonitacyjnej. Najwyższe użytki zielone (łąki i pastwiska III klasy bonitacyjnej) występują w południowej części Rzgowa i w dolinie Dopływu w Rzgowie. Łąki i pastwiska IV klasy bonitacyjnej, zajmujące największą powierzchnię, występują w dolinie rzeki Ner, Dopływu z Guzewa, Dopływu spod Wistkina, bezimiennego cieku w Bronisinie Dworskim oraz na terenie rozległego obniżenia na pograniczu Kalina - Grodziska i Kalinka - Rzgowa (dolina wód roztopowych). Najlepsze i najmniej przydatne rolniczo użytki zielone V i VI klasy występują przede wszystkim w obrębie obniżenia w południowo - zachodniej części gminy (Czyżeminek, Prawda, Guzew) oraz w dolinie rzeki Ner i bezimiennego dopływu w Bronisinie Dworskim.

Zróznicowanie użytków rolnych na terenie gminy Rzgów pod względem sołectw i klasyfikacji bonitacji gruntowej przedstawia poniższa tabela.

KLASYFIKACJA UŻYTKÓW ROLNYCH	KLASA BONTACYJNA	POWIERZCHNIA W HEKTARACH WEDŁUG SOLECTW												OGÓLEM						
		STAROWA GÓRA	GRÓDZISKO	BRONISIN DORSKI	HUTA WISKICKA	KALINO	ROMANÓW	KALINKO	GUZEW-BABICHY	PRAWDA	CZYŻEMINEK	GOSPODARZ	STARA GADKA		OGÓLEM GMINA	MIASTO RZGÓW				
GRUNTY ORNE (R)	IIIa	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14,91	122,68	137,59	
	IIIb	21,07	0	77,32	10,28	4,23	0	25,05	42,46	0	0	0	0	0	0	0	23,95	370,86	581,17	
	IVa	27,09	79,46	50,53	68,62	104,82	4,71	88,40	21,17	0	3,64	71,05	126,41	645,90	217,20	0	0	0	863,09	
	IVb	64,29	48,27	19,60	28,95	161,51	12,85	98,85	48,01	9,12	23,37	89,45	26,81	631,06	152,12	0	0	0	783,18	
	V	33,78	189,02	51,02	58,64	107,91	35,61	126,68	97,64	133,84	104,89	102,68	108,17	1149,88	133,65	0	0	0	1283,54	
	VI	12,89	38,48	14,88	18,72	50,82	135,38	40,95	58,50	27,88	83,37	55,94	21,66	559,47	22,61	0	0	0	582,08	
	VIz	0	0	0	0,00	0,00	12,03	0	0	0	0	0	0	12,03	0	0	0	0	12,03	
	OGÓLEM	159,12	355,23	213,34	185,21	429,28	200,57	379,93	267,77	170,84	215,27	357,99	289,01	3223,57	1019,11	0	0	0	4242,68	
	UŻYTKI ZIELONE	III	0	0	0	0	4,73	0	7,50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12,22	65,37
		IV	0	48,79	33,18	14,31	74,98	0	78,98	9,94	0	18,78	2,17	29,14	310,26	58,21	0	0	0	77,59
V		0	11,39	21,08	7,56	23,46	2,67	1,26	43,56	0	28,35	21,21	13,86	174,42	17,60	0	0	0	368,47	
VI		0	0	1,89	0,36	2,37	0	0,99	0,33	0,81	3,57	3,15	1,95	15,43	22,89	0	0	0	192,02	
OGÓLEM		0	60,18	56,16	22,23	105,53	2,67	88,73	53,83	0,81	50,71	26,53	44,96	512,33	164,07	0	0	0	383,31	
III		0	0	0,95	0	0,76	0	0	0	0	0	0,75	0	2,47	2,49	0	0	0	676,40	
PASTWISKA (Ps)	IV	2,78	35,77	25,75	17,02	6,75	1,38	16,00	13,17	1,64	11,20	18,40	25,36	175,24	7,61	0	0	0	4,96	
	V	1,35	5,67	1,78	11,60	4,87	12,28	8,16	31,43	74,95	40,07	32,25	4,83	229,24	2,95	0	0	0	182,85	
	VI	0	0,23	0	0,05	0,32	0,33	0,40	2,42	1,66	1,31	1,60	0,99	9,30	0,28	0	0	0	232,18	
	VIz	0	0	0	0	0	0,46	0	0	0	0	0	0	0,46	0	0	0	9,58		
OGÓLEM	4,13	41,67	28,48	28,68	12,70	14,44	24,56	47,02	78,24	52,58	53,01	31,18	416,70	13,33	0	0	0	430,03		
OGÓLEM	4,13	101,85	84,64	50,90	118,23	17,12	113,28	100,85	79,06	103,29	79,54	76,14	929,03	177,40	0	0	0	1106,43		
OGÓLEM	163,25	457,08	297,98	236,12	547,52	217,69	493,21	368,62	249,89	318,56	437,53	365,15	4152,60	1196,51	0	0	0	5349,11		

Tabela nr 7. Powierzchnia poszczególnych klas użytków rolnych na terenie gminy Rzgów według podziału na solectwa. Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy ewidencyjnej gminy Rzgów w skali 1:1 000.

Zróźnicowanie użytków zielonych na terenie gminy Rzgów z uwzględnieniem klas bonitacyjnych przedstawia tabela poniżej.

Klasyfikacja gruntu		Klasa bonitacyjna	Powierzchnia [ha]	Udział w powierzchni gminy [%]	
GRUNTY ORNE (R)	IIIa		137,59	2,07	
	IIIb		581,17	8,76	
	IVa		863,09	13,01	
	IVb		783,18	11,81	
	V		1283,54	19,35	
	VI		582,08	8,78	
	VIz		12,03	0,18	
	OGÓLEM		4242,68	63,97	
UŻYTKI ZIEŁONE	ŁAKI (L)	III	77,59	1,17	
		IV	368,47	5,56	
		V	192,02	2,90	
		VI	38,31	0,58	
		OGÓLEM	676,39	10,20	
	PASTWISKA (Ps)	III	4,96	0,07	
		IV	182,85	2,76	
		V	232,18	3,50	
		VI	9,58	0,14	
		VIz	0,46	0,01	
		OGÓLEM	430,03	6,48	
		UŻYTKI ZIEŁONE OGÓLEM		1106,43	16,68
		LASY (Ls)	III	1	0,02
			IV	80,63	1,22
V	160,22		2,42		
VI	13,42		0,20		
	0,97		0,01		
OGÓLEM	256,24		3,86		

Tabela nr 8. Zróźnicowanie użytków zielonych i procentowy udział poszczególnych klas bonitacyjnych w powierzchni gminy Rzgów. Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy ewidencyjnej gminy Rzgów w skali 1:1 000.

I.4.5.2. struktura gospodarstw rolnych

Wyszczególnienie	Ilość	Stosunek procentowy
Gospodarstwa rolne ogółem	3799	100%
Gospodarstwa wg rodzaju i grup obszarowych użytków rolnych		
Do 0,5 ha	1986	52
Od 0,5 do mniej niż 1ha	501	13
Od 1 do mniej niż 1,5ha	314	8
Od 1,5 do mniej niż 2ha	227	6
Od 2 do mniej niż 3ha	245	6
Od 3 do mniej niż 5ha	298	7,5
Od 5 do mniej niż 7ha	117	3

Od 7 do mniej niż 10ha	66	2
Od 10 do mniej niż 15ha	34	1
Od 15 do mniej niż 20ha	3	0,5
Od 20 do mniej niż 30ha	3	0,5
Od 30 do mniej niż 50ha	0	0
Od 50 do mniej niż 100ha	0	0
100ha i więcej	5	0,5

Tabela nr 9. Struktura gospodarstw w gminie Rzgów w roku 2015⁴¹. Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

Struktura gospodarstw rolnych na terenie gminy wskazuje duże rozdrobnienie rolnictwa. Duży udział małych i bardzo małych gospodarstw nie stanowi bazy do rozwoju wielko powierzchniowego rolnictwa. Możliwe jest natomiast organizowanie się rolników w spółdzielnie, które będą mogły wykazać się większym arealem. W poniższych tabelach wskazane jest jak kształtuje się sytuacja rolnictwa w poszczególnych wsiach.

Wyszczególnienie	Ilość
Gospodarstwa rolne ogółem	629
Gospodarstwa wg rodzaju i grup obszarowych użytków rolnych	
do mniej niż 1ha	582
Od 1 do mniej niż 5ha	41
Od 5 do mniej niż 10ha	3
Od 10 do mniej niż 100ha	0
100ha i więcej	3

Tabela nr 10. Struktura gospodarstw w sołectwie Starowa Góra w roku 2015⁴². Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

Wyszczególnienie	Ilość
Gospodarstwa rolne ogółem	1063
Gospodarstwa wg rodzaju i grup obszarowych użytków rolnych	
do mniej niż 1ha	753
Od 1 do mniej niż 5ha	270
Od 5 do mniej niż 10ha	31
Od 10 do mniej niż 100ha	7
100ha i więcej	2

Tabela nr 11. Struktura gospodarstw w sołectwie Rzgów w roku 2015⁴³. Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

Wyszczególnienie	Ilość
Gospodarstwa rolne ogółem	295
Gospodarstwa wg rodzaju i grup obszarowych użytków rolnych	
do mniej niż 1ha	179
Od 1 do mniej niż 5ha	102
Od 5 do mniej niż 10ha	13
Od 10 do mniej niż 100ha	1
100ha i więcej	0

⁴¹ Źródło – dane Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

⁴² Źródło – dane Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

⁴³ Źródło – dane Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

Tabela nr 12. Struktura gospodarstw w sołectwie Stara Gadka w roku 2015⁴⁴. Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

Wyszczególnienie	Ilość
Gospodarstwa rolne ogółem	187
Gospodarstwa wg rodzaju i grup obszarowych użytków rolnych	
do mniej niż 1ha	103
Od 1 do mniej niż 5ha	67
Od 5 do mniej niż 10ha	16
Od 10 do mniej niż 100ha	1
100ha i więcej	0

Tabela nr 13. Struktura gospodarstw w sołectwie Bronisin Dworski w roku 2015⁴⁵. Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

Wyszczególnienie	Ilość
Gospodarstwa rolne ogółem	203
Gospodarstwa wg rodzaju i grup obszarowych użytków rolnych	
do mniej niż 1ha	126
Od 1 do mniej niż 5ha	66
Od 5 do mniej niż 10ha	8
Od 10 do mniej niż 100ha	3
100ha i więcej	0

Tabela nr 14. Struktura gospodarstw w sołectwie Czyżeminek w roku 2015⁴⁶. Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

Wyszczególnienie	Ilość
Gospodarstwa rolne ogółem	218
Gospodarstwa wg rodzaju i grup obszarowych użytków rolnych	
do mniej niż 1ha	126
Od 1 do mniej niż 5ha	82
Od 5 do mniej niż 10ha	8
Od 10 do mniej niż 100ha	2
100ha i więcej	0

Tabela nr 15. Struktura gospodarstw w sołectwie Gospodarz w roku 2015⁴⁷. Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

Wyszczególnienie	Ilość
Gospodarstwa rolne ogółem	266
Gospodarstwa wg rodzaju i grup obszarowych użytków rolnych	
do mniej niż 1ha	153
Od 1 do mniej niż 5ha	88
Od 5 do mniej niż 10ha	20
Od 10 do mniej niż 100ha	5
100ha i więcej	0

⁴⁴ Źródło – dane Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

⁴⁵ Źródło – dane Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

⁴⁶ Źródło – dane Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

⁴⁷ Źródło – dane Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

Tabela nr 16. Struktura gospodarstw w sołectwie Grodzisko w roku 2015⁴⁸. Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

Wyszczególnienie	Ilość
Gospodarstwa rolne ogółem	196
Gospodarstwa wg rodzaju i grup obszarowych użytków rolnych	
do mniej niż 1ha	107
Od 1 do mniej niż 5ha	81
Od 5 do mniej niż 10ha	7
Od 10 do mniej niż 100ha	1
100ha i więcej	0

Tabela nr 17. Struktura gospodarstw w sołectwie Guzew w roku 2015⁴⁹. Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

Wyszczególnienie	Ilość
Gospodarstwa rolne ogółem	108
Gospodarstwa wg rodzaju i grup obszarowych użytków rolnych	
do mniej niż 1ha	42
Od 1 do mniej niż 5ha	56
Od 5 do mniej niż 10ha	9
Od 10 do mniej niż 100ha	1
100ha i więcej	0

Tabela nr 18. Struktura gospodarstw w sołectwie Huta - Tadzín w roku 2015⁵⁰. Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

Wyszczególnienie	Ilość
Gospodarstwa rolne ogółem	199
Gospodarstwa wg rodzaju i grup obszarowych użytków rolnych	
do mniej niż 1ha	81
Od 1 do mniej niż 5ha	80
Od 5 do mniej niż 10ha	28
Od 10 do mniej niż 100ha	10
100ha i więcej	0

Tabela nr 19. Struktura gospodarstw w sołectwie Kalinko w roku 2015⁵¹. Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

Wyszczególnienie	Ilość
Gospodarstwa rolne ogółem	149
Gospodarstwa wg rodzaju i grup obszarowych użytków rolnych	
do mniej niż 1ha	56
Od 1 do mniej niż 5ha	60
Od 5 do mniej niż 10ha	28
Od 10 do mniej niż 100ha	5
100ha i więcej	0

⁴⁸ Źródło – dane Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

⁴⁹ Źródło – dane Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

⁵⁰ Źródło – dane Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

⁵¹ Źródło – dane Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

Tabela nr 20. Struktura gospodarstw w sołectwie Kalino w roku 2015⁵². Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

Wyszczególnienie	Ilość
Gospodarstwa rolne ogółem	155
Gospodarstwa wg rodzaju i grup obszarowych użytków rolnych	
do mniej niż 1ha	98
Od 1 do mniej niż 5ha	49
Od 5 do mniej niż 10ha	7
Od 10 do mniej niż 100ha	1
100ha i więcej	0

Tabela nr 21. Struktura gospodarstw w sołectwie Prawda w roku 2015⁵³. Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

Wyszczególnienie	Ilość
Gospodarstwa rolne ogółem	102
Gospodarstwa wg rodzaju i grup obszarowych użytków rolnych	
do mniej niż 1ha	53
Od 1 do mniej niż 5ha	42
Od 5 do mniej niż 10ha	5
Od 10 do mniej niż 100ha	2
100ha i więcej	0

Tabela nr 22. Struktura gospodarstw w sołectwie Romanów w roku 2015⁵⁴. Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

W gminie Rzgów struktura obszarowa gospodarstw jest niekorzystna. Największą grupę stanowią gospodarstwa o najmniejszej powierzchni. Prawie 32% ogółu, stanowią gospodarstwa o powierzchni do 1ha. Struktura jest nieco zachwiana przez wykorzystywanie terenów rolniczych na funkcje inne niż rolnicze. Przykładem jest tu sołectwo Starowa Góra, gdzie zgodnie z danymi z Urzędu Miejskiego w Rzgowie zlokalizowanych jest 629 gospodarstw rolnych, z czego 582 stanowią gospodarstwa małe do 1ha.

Struktura wielkości gospodarstw rolnych w gminie Rzgów, jest potwierdzeniem, że gmina Rzgów nie jest gminą rolniczą, a gospodarstwa rolne mają marginalne znaczenie. Naturalnie są obszary, gdzie rolnictwo jest dominującą gałęzią gospodarki. Najbardziej adekwatnym odniesieniem w zakresie faktycznego użytkowania gruntów jest wizja lokalna, oraz analiza stanu istniejącego.

Duże znaczenie w rolnictwie gminy Rzgów mają gospodarstwa ogrodnicze. Brak jest danych liczbowych, które potwierdzałyby powyższe stwierdzenie. Można jedynie to ocenić po faktycznym użytkowaniu terenów rolniczych. Wiodącą formą jest nadal uprawa rolna. Marginalne znaczenie ma hodowla i chów zwierząt użytkowych. Na terenie gminy zlokalizowane są dwa obszary gdzie znajdują się fermy kur niosek: w Prawdzie oraz w Bronisinie Dworskim. Pozostałe obiekty znajdują się w istniejących zabudowaniach zagrodowych, jako uzupełnienie uprawy gruntowej.

I.4.5.3. Wyłączenia użytków rolnych

Zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych⁵⁵ grunty użytków rolnych I-III klasy bonitacyjnej wytworzone z gleb pochodzenia organicznego i mineralnego, występujące w obrębie terenów wiejskich gminy są chronione prawem przed przeznaczaniem ich na cele nierolnicze. Powyższe grunty

⁵² Źródło – dane Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

⁵³ Źródło – dane Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

⁵⁴ Źródło – dane Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

⁵⁵ Dz. U. z 2013, poz. 1205 z późniejszymi zmianami

występujące w granicach administracyjnych miasta nie podlegają już takiej ochronie. Zaleca się jednak bezwzględną ich ochronę przed zmianą użytkowania, gdyż posiadają wysoką wartość użytkową i powinny być wykorzystywane do rozwoju produkcji rolnej, szczególnie warzywnictwa i sadownictwa.

Część gruntów rolnych stanowiących użytki rolne klas III, IIIa i IIIb na terenie gminy Rzgów została jednak już przeznaczona na cele nierolnicze na podstawie obowiązującego prawa miejscowego.

Sołectwo	Ogólna powierzchnia użytków rolnych klas III, IIIa i IIIb [m ²]	Użytki rolne klas III, IIIa i IIIb wyłączone z produkcji rolniczej		Zainwestowanie użytków rolnych klas III, IIIa i IIIb wyłączonych z produkcji rolniczej	
		Powierzchnia [m ²]	Udział w ogólnej powierzchni użytków rolnych klas III, IIIa i IIIb [%]	Powierzchnia [m ²]	Udział w ogólnej powierzchni użytków rolnych klas III, IIIa i IIIb wyłączonych z produkcji rolniczej [%]
Starowa Góra	210657	210657	100,00	37543	17,82
Grodzisko	0	0	---	0-	---
Bronisin Dworski	782728	208431	26,63	36737	17,63
Huta Wiskicka	102815	16454	16,00	698	4,24
Kalino	97113	7503	7,73	3261	43,46
Romanów	0	0	0,00	0	---
Kalinko	325433	56771	17,44	14993	26,41
Guzew-Babichy	424557	115055	27,10	3398	2,95
Prawda	0	0	---	0	---
Czyżeminek	0	0	---	0	---
Gospodarz	396163	143769	36,29	0	---
Stara Gadka	59634	38333	64,28	8449	22,04
Ogółem	2399100	796973	33,22	105080	13,18

Tabela nr 23. Wyłączenia rolnicze na terenie gminy Rzgów oraz ich konsumpcja. Źródło: opracowanie własne

Jak obrazuje powyższa tabela ok. 33% pokrywy glebowej gminy chronionej prawnie przed zmianą przeznaczenia na inne cele niż rolnicze (użytki rolne klas chronionych) została wyłączona z produkcji rolniczej i przeznaczona pod zainwestowanie. Proces wyłączeń rolniczych z bardzo różną intensyfikacją przebiega w poszczególnych sołectwach. Na uwagę zasługuje fakt, iż z produkcji rolniczej w Starowej Gorze zostały wyłączone wszystkie użytki rolne klas III, IIIa i IIIb, gdy w Kalinie zaledwie ok. 8% ich powierzchni.

Analizując tabelę warto zauważyć, iż proces wyłączeń rolniczych jest nie adekwatny do realnego zapotrzebowania, bowiem zaledwie 13,2% powierzchni użytków rolnych klas chronionych przeznaczonych na cele nierolnicze została faktycznie skonsumowana – zabudowana.

I.4.5.4. Stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Warunki glebowe gminy są dość korzystne. Syntetyczny wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej wg. punktacji J.U.N.G. średnio dla gminy wynosi 62,2 pkt. (średnio dla województwa 59,4 pkt.).

I.4.6. LEŚNA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA

I.4.6.1. Leśna wartość gleb

Na terenie gminy Rzgów wg stanu na dzień 04.05.2015 r. ogólna powierzchnia lasów wynosiła 274 ha, co daje bardzo niski wskaźnik lesistości zaledwie na poziomie 4,2%. Uwzględniając ich strukturę własności, są to przede wszystkim lasy prywatne – łącznie 243 ha, będące własnością osób fizycznych (132 ha) i wspólnot

gruntowych (111 ha). Ok. 5 ha lasów stanowi mienie gminne pozostające w zarządzie Państwowego Funduszu Ziemi. Lasy będące własnością Skarbu Państwa łącznie zajmują powierzchnię zaledwie 26 ha, z czego 19 ha pozostaje w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego - Lasy Państwowe.

Zróżnicowanie gruntów leśnych na terenie gminy Rzgów z uwzględnieniem klas bonitacyjnych przedstawia tabela poniżej.

Klasyfikacja gruntu	Klasa bonitacyjna	Powierzchnia [ha]	Udział w powierzchni gminy [%]
LASY (Ls)	III	1	0,02
	IV	80,63	1,22
	V	160,22	2,42
	VI	13,42	0,20
		0,97	0,01
	OGÓŁEM	256,24	3,86

Tabela nr 24. Zróżnicowanie gruntów leśnych i procentowy udział poszczególnych klas bonitacyjnych w powierzchni gminy Rzgów. Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy ewidencyjnej gminy Rzgów w skali 1:1 000.

I.4.6.2. Wyłączenia użytków leśnych

Zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych⁵⁶ grunty leśne bez względu na klasę i położenie administracyjne chronione są prawem przed zmianą ich użytkowania i wyłączeniem ich z produkcji leśnej.

Część gruntów leśnych została przeznaczona na cele nieleśne na podstawie obowiązującego prawa miejscowego. Tym samym została ona wyłączona z produkcji leśnej na korzyść terenów zabudowy i komunikacyjne. Obrazuje to poniższa tabela.

Sołectwo	Powierzchnia gruntów leśnych przeznaczona na cele nie leśne [m ²]
Starowa Góra	0
Grodzisko	0
Bronisin Dworski	4949
Huta Wiskicka	10561
Kalino	187
Romanów	43715
Kalinko	960
Guzew-Babichy	14207
Prawda	7702
Czyżeminek	5828
Gospodarz	1168
Stara Gadka	0
Ogółem gmina	89277
Ogółem miasto	15478
Ogółem	104755

Tabela nr 25. Wyłączenia leśne na terenie gminy Rzgów. Źródło: opracowanie własne

⁵⁶ Dz. U. z 2013, poz. 1205 z późniejszymi zmianami

I.5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

I.5.1. ZAGROŻENIE POWODZIOWE

Występowanie powodzi jest uwarunkowane okresowym i gwałtownym zwiększeniem zasilania rzek opadami atmosferycznymi lub wodą roztopową. Wielkość zagrożenia powodziowego jest uwarunkowana m.in. rzeźbą terenu, możliwościami retencyjnymi zlewni, zatrzymywaniem wody w zbiornikach zaporowych, stopniem zalesienia, istnieniem budowli hydrotechnicznych typu: rów melioracyjny, próg, kanał, mogących służyć jako urządzenia retencyjne oraz występowaniem starorzeczy, mokradeł i bagien.

Regulacja rzek zmniejsza ich naturalną retencyjność, co skutkuje przyspieszonym odpływem wód z górnych odcinków i przyczynia się do powstania zagrożenia powodziowego.

Na obszarze gminy mogą wystąpić dwa rodzaje wezbrań powodziowych: występujące wczesną wiosną wezbrania roztopowe oraz letnie (lipiec – sierpień) wezbrania opadowo - rozlewowe.

Wszystkie wody płynące na terenie gminy mają charakter nizinny. Charakteryzują się krótkotrwałymi wezbraniem tylko w okresach nasilenia opadów, długotrwałymi stanami niskimi i niedużymi przepływami średnimi. Najwyższe stany i wezbrania powodziowe odnotowuje się w miesiącach letnich – głównie w lipcu.

W chwili obecnej sposobem opisu zagrożenia powodziowego są mapy przedstawiające zasięgi zagrożenia i ryzyka powodziowego sporządzane przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej.

Na terenie gminy Rzgów w myśl przepisów odrębnych z zakresu prawa wodnego zagrożenie powodziowe stwarza rzeka Ner. Warto podkreślić, iż zostało ono uwzględnione już w prawie miejscowym sporządzanym dla całego obszaru gminy – uchwała Nr XI/95/2003 Rady Gminy Rzgów z dnia 22 lipca 2003 r., która wprowadziła zakaz realizacji wszelkiej zabudowy w odległości mniejszej niż 30 m od linii brzegowej, jednak nie bliżej niż przy granicy stref ochrony dolin rzecznych wyznaczonych w prawie miejscowym.

W sporządzonej w 2011 r. „*Wstępnej Oceny Ryzyka Powodziowego*” (grudzień 2011 r.) rzeka Ner została zakwalifikowana do sporządzenia mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego w I etapie planistycznym. Dlatego też w związku z powyższym oraz w związku z realizacją obowiązku ustalonego przepisami odrębnymi z zakresu prawa wodnego dla rzeki Ner zostały sporządzone mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego.

Mapy zagrożenia powodziowego zostały sporządzone dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi wyznaczonych dla rzek, dla których istnieje znaczące ryzyko powodziowe lub wystąpienie tego ryzyka jest prawdopodobne. Zgodnie z przepisami odrębnymi z zakresu prawa wodnego mapy ryzyka powodziowego stanowią podstawę dla planowania przestrzennego na obszarze zagrożenia powodziowego lub dla innych działań mających na celu ograniczenie ryzyka powodziowego.

Sporządzone mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego są dokumentem administracyjnym (dokumentem planistycznym). Obowiązują one od momentu przekazania w/w opracowań organom administracji - w tym przypadku gminie Rzgów. Zatem rzeka Ner posiada mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego, które obowiązują od kwietnia 2015 r. Na mapach zagrożenia powodziowego zostały wyznaczone zasięgi:

- obszarów, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat;
- obszarów, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat;
- obszarów, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat lub na których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia ekstremalnego.

Obszary o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi raz na 100 lat i 10 lat są obszarami szczególnego zagrożenia powodzią.

Najważniejszym skutkiem prawnym przekazania map jest obowiązek uwzględniania danych w nich zawartych w różnego rodzaju dokumentach planistycznych z zakresu zagospodarowania przestrzennego, m.in. w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Na podstawie materiałów sporządzonych przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej obszary szczególnego zagrożenia powodzią występują po obu stronach rzeki Ner na całym jej biegu w granicach administracyjnych gminy.

W stanie istniejącym w obrębie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią istnieje jedynie:

- północny fragment zabudowy mieszkaniowej zlokalizowanej w mieście Rzgów przy skrzyżowaniu drogi wojewódzkiej nr 714 (ul. Pabianicka) i drogi gminnej nr 106490E (ul. Kusocińskiego);
- wschodni fragment zabudowy zagrodowej zlokalizowanej w parku w Gospodarzu.

Zasięg obszarów szczególnego zagrożenia powodzią - zalew wodą o średnim (raz na 100 lat) i wysokim (raz na 10 lat) prawdopodobieństwie wystąpienia w sposób graficzny przedstawiono na rysunku Uwarunkowania rozwoju gminy i Kierunki rozwoju.

Ponadto, ze względu na obowiązek uwzględniania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obszarów, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat, w Studium również w sposób graficzny został uwzględniony zasięg obszarów o niskim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi (raz na 500 lat). W stanie istniejącym w ich zasięgu, prócz zabudowy wyżej wyartykułowanej, zlokalizowany jest jedynie południowy fragment zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej zlokalizowany w mieście Rzgów przy drodze gminnej nr 106461E (ul. Nadrzeczna i ul. Cmentarna).

Obszary zagrożenia powodziowego wskazane w Studium nie posiadają zabezpieczeń w postaci wałów przeciwpowodziowych.

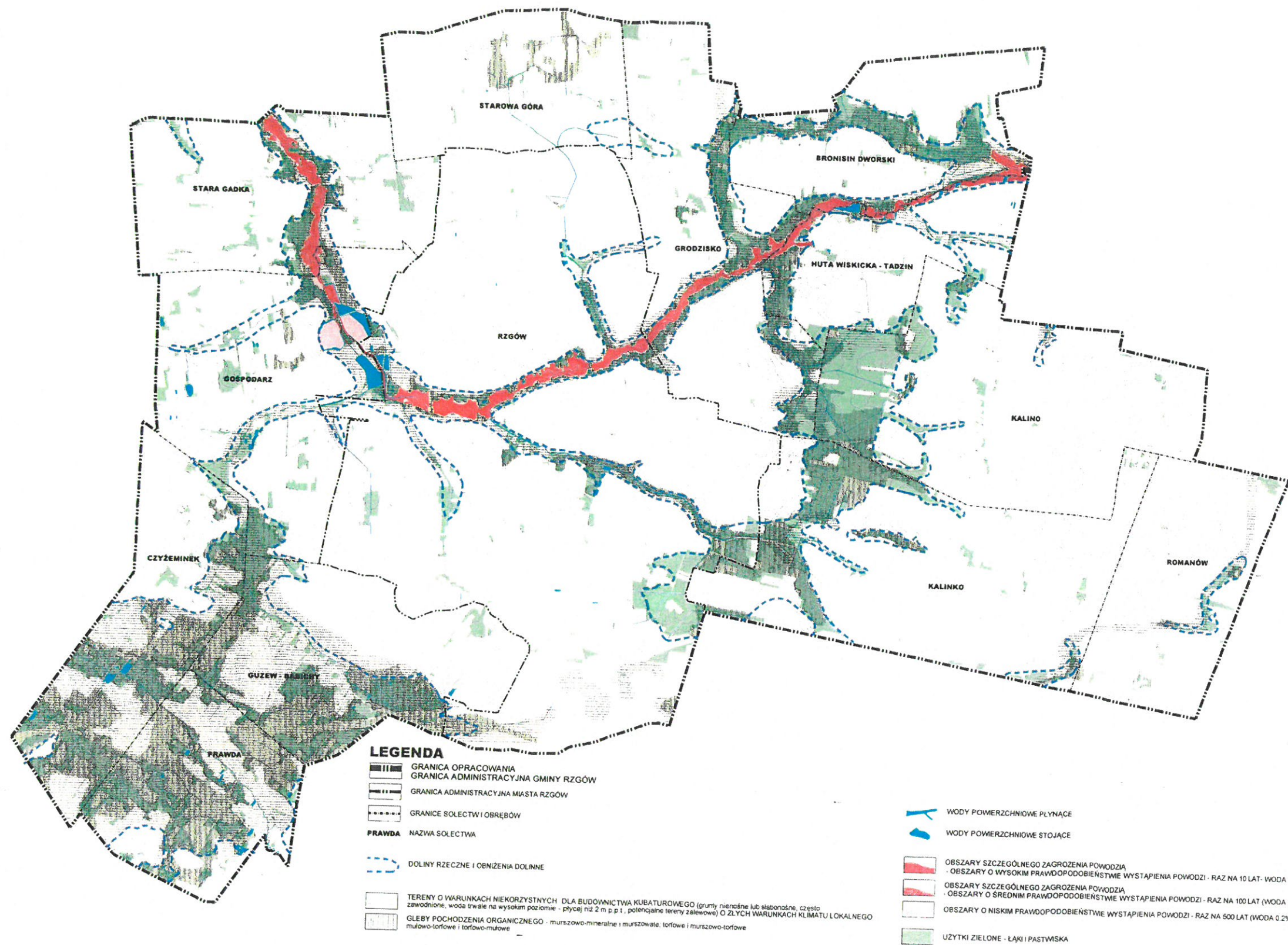
Wskazanie obszarów zagrożonych powodzią (jedno z zadań Studium) umożliwia władzom samorządowym odpowiednie działania i planowanie, które nie będzie sprzeczne z potrzebami gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej.

Dla rzeki Dobrzyńki przepływającej przez południowo-zachodnią część gminy dotychczas nie zostały sporządzone opracowania mające służyć ochronie powodziowej (mapy zagrożenia powodziowego). Nie mniej jednak w zasięgu dolin rzecznych oraz obniżen dolinnych występują lokalne podmokłości utrzymujące się przez znaczną część roku. Mogą też one lokalnie i okresowo stanowić poważne zagrożenie powodziowe.

Dla potrzeb Studium dokonano syntezy z zakresu zasięgu dolin i obniżen dolinnych w oparciu o następujące uwarunkowania przyrodnicze:

- ukształtowanie terenu – przebieg poziomicy (w oparciu o mapę topograficzną);
- istniejące wody powierzchniowe płynące i stojące;
- obszary, na których występuje prawdopodobieństwo powodzi – niskie, średnie, wysokie;
- obszary o warunkach gruntowo-wodnych niekorzystnych dla budownictwa – rejon: piasków, żwirów i mułków rozlewiskowo – jeziornych; piasków, żwirów i mułków rzecznych; namułów; torfów;
- gleby wykształcone na podglebiu organicznym – mułowo – torfowe, torfowo - mułowe, murszowo – mineralne, murszowate, torfowe, murszowo – torfowe;
- użytki zielone – łąki i pastwiska.

Graficznie zostało to zobrazowane na schemacie poniżej - Zasięg dolin i obniżen dolinnych wyznaczony w oparciu o uwarunkowania przyrodnicze z zakresu: ukształtowania terenu, istniejących wód powierzchniowych, zagrożenia powodziowego, niekorzystnych warunków gruntowo-wodnych, gleb organicznych, użytków zielonych.

Rysunek nr 5. Zasięg dolin i obniżeń dolinnych wyznaczony w oparciu o uwarunkowania przyrodnicze z zakresu: ukształtowania terenu, istniejących wód powierzchniowych, zagrożenia powodziowego, niekorzystnych warunków gruntowo-wodnych, gleb organicznych, użytków zielonych.